

Handläggare
Susannah Sjöberg
Telefon: 08-508 20 905Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd
2019-03-07

Verksamhetsberättelse 2018 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner verksamhetsberättelsen med bokslut 2018 inklusive bilagor och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden begär ombudgetering med 2,8 mnkr för trygghetsinvestering.
3. Stadsdelsnämnden godkänner förskolans kvalitetsredovisning 2018.
4. Stadsdelsnämnden fastställer beloppsgränsen för poster som har periodiserats manuellt till 20 000 kronor per tillfälle.
5. Förskolenhet Stureby förskolor avvecklas som resultatenhet
6. Nämnden beslutar att ackumulerat netto om 36,2 mnkr avseende resultatenheterna överförs till 2019.
7. Paragrafen justeras omedelbart.

Gunilla Ekstrand
T.f stadsdelsdirektör

Ärendets beredning

Verksamhetsberättelsen har sammanställts av förvaltningens stabsfunktion i samarbete med övriga avdelningar. Ärendet behandlas i förvaltningsgruppen den 26 februari. Rådet för funktionshinderfrågor och pensionärsrådet behandlar ärendet den 1 mars respektive den 4 mars.

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	5
-----------------------------------	----------

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	10
--	-----------

1. Ett Stockholm som håller samman	10
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	10
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	19
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	31
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	36
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	37
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	39
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	40
2. Ett klimatsmart Stockholm	48
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	48
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	49
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning.....	50
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	52
2.5 Stockholms miljö är giftfri	53
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	56
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	57
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	57
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	59
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	60
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	65
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	66
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	68
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	69
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	71
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	78
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	80
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	82

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	86
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	91
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	95
Uppföljning av ekonomi.....	97
Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget.....	97
Resultatenheter	111
Investeringar.....	112
Försäljningar av anläggningstillgångar	114
Stora projekt som inte är investeringar.....	114
Ombudgeteringar.....	114
Analys av balansräkning	114
Kvalitetsarbete.....	116
Övrigt	119

Bilagor

Bilaga 01: Blankettset

Bilaga 02: Balans- och resultaträkning

Bilaga 03: Kvalitetsredovisning förskola 2018

Bilaga 04: Redovisning medel för trygghetsskapande åtgärder

Bilaga 05: Redovisning klimatinvesteringsmedel

Bilaga 06: Uppföljning av internkontrollplan 2018

Sammanfattande analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål uppfylls helt och att arbetet har genomförts i enlighet med verksamhetsplan.

Förvaltningen bedömer att 19 av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena uppfylls helt och att 7 uppfylls delvis.

Som grund för ovanstående bedömning utgår förvaltningen från arbetet som gjorts inom verksamheterna, resultat av indikatorer, nämndmål och aktiviteter som utförts under året.

Före resultatöverföringar redovisas ett underskott om 8,0 mnkr och efter resultatöverföringar ett överskott om 0,2 mnkr. Resultatenheterna använder 8,2 mnkr ur resultatfonderna och en överföring av resultatfonder om totalt 36,2 mnkr görs till 2019. För investeringar redovisas ett överskott om 5,3 mnkr.

Ett Stockholm som håller samman

Förvaltningens bedömning är att det arbete som utförs och pågår bidrar till att inriktningsmålet uppnås. Till inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt sju mål för verksamhetsområdet. Uppföljningen visar att tre av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och fyra uppfylls delvis.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *alla barn i Stockholm har goda och jämlika livsvillkor* uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att några av indikatorerna gällande förskolan uppfylls delvis. Bland annat visar resultatet på brukarundersökningen att resultatet på frågan "jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola" har sjunkit med tre procentenheter till 84 %. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan utifrån årets resultat.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att några av indikatorerna till detta mål uppfylls delvis. Bland annat har årsmålet för indikatorn Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor inte kunnat nås, men utfallet är en förbättring jämfört med 2017. I den mån som känslan av trygghet faktiskt påverkas av den fysiska miljön så kan det relativt låga utfallet förklaras av att det har funnits vissa problem med de upphandlade entreprenörer som ansvarar för drift och underhåll av stadsdelsområdets parker. En ny upphandling kommer att utföras under 2019 med ambitionen att drift och underhåll ska hålla en godtagbar standard.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo* uppfylls delvis. Detta beror på en försening för Poppelgården som innefattar 7 LSS-bostäder. Dessa färdigställs under 2019. Projekteringen har tagit längre tid än beräknat, vilket har orsakat förseningen.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Alla äldre har en trygg ålderdom och får äldreomsorg av god kvalitet* uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att några av indikatorerna till detta mål uppfylls delvis. Bland annat nås inte årsmålet för indikatorn Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod. Hemtjänstenheter som drivs i egen regi kommer fortlöpande att arbeta för att antalet personer en brukare möter ska minska. Brukargruppens behov gör att

många har hemtjänstinsatser under dygnets alla timmar, vilket gör att fler personer besöker den enskilde.

Stadsdelsnämnden har formulerat sju nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett Stockholm som håller samman. Förvaltningen bedömer att fyra nämndmål har uppfyllts delvis under året och att tre har uppfyllts helt.

Ett klimatsmart Stockholm

Förvaltningens bedömning är att det arbete som utförs och pågår bidrar till att inriktningsmålet uppnås. Till inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt sex mål för verksamhetsområdet. Uppföljningen visar att fem av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och ett uppfylls delvis.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *energianvändningen är hållbar* uppfylls delvis. I och med att förvaltningen växer och tar nya lokaler i anspråk under året kommer behovet av energi sannolikt att öka i stället för att minska.

Stadsdelsnämnden har formulerat sex nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett klimatsmart Stockholm. Förvaltningen bedömer att alla nämndmål har uppfyllts under året.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Förvaltningens bedömning är att det arbete som utförs och pågår bidrar till att inriktningsmålet uppnås. Till inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt fem mål för verksamhetsområdet. Uppföljningen visar att samtliga av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Stadsdelsnämnden har formulerat fem nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm. Förvaltningen bedömer att alla nämndmål har uppfyllts under året.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Förvaltningens bedömning är att det arbete som utförs och pågår bidrar till att inriktningsmålet uppnås. Till inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt åtta mål för verksamhetsområdet. Uppföljningen visar att sex av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och att två av målen uppfylls delvis.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor* uppfylls delvis. Förvaltningens totala sjukfrånvaro sjunker men fortsatt ligger över årsmålet.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande* uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att kommunfullmäktiges indikatorer gällande förtroende för och kännedom om förvaltningen inte uppnås.

Stadsdelsnämnden har formulerat åtta nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett demokratiskt hållbart Stockholm. Förvaltningen bedömer att alla åtta nämndmål har uppfyllts helt under året.

Förvaltningens Fokusområden

För att uppnå kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål har förvaltningen tre fokusområden:

- Attraktiv arbetsgivare
- Jämställdhet
- Bemötande

Attraktiv arbetsgivare

I syfte att vara en attraktiv arbetsgivare har förvaltningen under året prioriterat kompetensförsörjningsprocessen, arbetsmiljöfrågor och hållbart ledarskap genom bland annat:

- En partsgemensam arbetsgrupp som arbetat med att ytterligare stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet i förvaltningen.
- Introduktionen för nyanställda har reviderats och förbättrats
- Regelbundna och strukturerade avstämningssamtal för att stämma av arbetssituation, arbetsbelastning, uppföljning av arbetet och diskutera förslag på förbättringar har genomförts.

Förvaltningen har under perioden fortsatt arbetet med att säkerställa att förvaltningens arbetsplatser uppfyller diskrimineringslagens krav om lika rättigheter och möjligheter. En förvaltningsöverskridande referensgrupp med chefer har under våren 2018 bildats i syfte att skapa ett gemensamt arbetssätt för analys av hinder och förslag på aktiva åtgärder.

Förvaltningen har genomfört en workshop för förvaltningens chefer om vad diskrimineringslagen innebär och hur arbetet med aktiva åtgärder i enlighet med lagen kan utvecklas ytterligare.

Förvaltningen har under året utvecklat arbetet med årsplanering och framtagande av stöd och verktyg kopplat till OSA, (organisatorisk och social arbetsmiljö). Som ett led i att strukturera upp förvaltningens systematiska arbetsmiljöarbete har en intranätssida tagits fram där förvaltningens arbetsmiljörelaterade sidor samlas. Via sidan kan chefer, skyddsombud och medarbetare enkelt få vägledning i arbetsmiljöarbetet genom information om det systematiska arbetsmiljöarbetet, hantering av arbetsskador och tillbud, inbjudan till arbetsmiljöutbildning mm.

Jämställdhet

Förvaltningen arbetar framgångsrikt med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i den ordinarie verksamheten. Syftet är att säkerställa att flickor och pojkar, kvinnor och män, ska få ta del av förvaltningens resurser likvärdigt och kunna påverka samhället och sina egna liv samt att förvaltningens verksamheter uppnår lika goda resultat för flickor och pojkar, kvinnor och män.

Under året har förvaltningen bland annat deltagit i modellkommunkonceptet med stöd av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Syftet med modellstadsdelsarbetet är att fortsätta och utveckla det systematiska jämställdhetsarbetet från modellkommuner via SKL som bygger på kollegialt lärande. Från juni 2018 har förvaltningen, med stöd av stadsledningskontoret, fungerat som modellstadsdel i Stockholms stad där Farsta, Skarpnäck och Älvsjö stadsdelsförvaltningar under 2018-2019 benchmarkar förvaltningens jämställdhetsarbete. Via modellkommuner benchmarkade förvaltningen Eskilstunas V.I.P

program, Viktig Intressant Person, där personer med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning ges mer kunskaper om känslor, gränssättning och våld. Inom ramen för programmet har förvaltningen under året utbildat ledare och anordnat grupper. Totalt under året har sex V.I.P-grupper genomförts, två för män och två för kvinnor. Resultatet av förvaltningens arbete med V.I.P visar att gruppdeltagarna fått bättre självkänsla, större kunskap och framhäver sina rättigheter på ett positivt sätt.

Förvaltningen har under året genomfört ett stort antal jämställdhetsanalyser för att synliggöra likvärdigt bemötande och om resurser fördelas på lika villkor. Bland annat har majoriteten av förskolorna i stadsdelsområdet genomfört en jämställdhetsanalys under året. Ett exempel är att personalen på en förskola uppmärksammade att pojkarna i gruppen alltid var snabbast på att välja byggrummet. Flickorna drog sig då undan och valde andra aktiviteter. För att åtgärda det fick flickorna i gruppen, tre gånger i veckan, välja aktivitet först. Pedagogerna deltog också aktivt i byggrummet och gav inspiration till olika sätt att använda materialet. Det har lett till att flickor i större utsträckning än tidigare väljer bygg som en aktivitet. Flickor och pojkar har också oftare börjat använda byggrummet tillsammans.

En annan förskola har genom flera jämställdhetsanalyser uppmärksammat att flickor i högre utsträckning uppmuntras av personalen att hjälpa en kompis och att familjelekar alltid blir stereotypa med mamma, pappa och barn. Åtgärder som förskolorna planerar är att göra tvärt om. Pedagogerna ska be pojkarna att hjälpa en kompis. Pedagogerna ska också delta i familjelekar och komma med förslag på andra familjekonstellationer. Förskolorna har sett att jämställdhetsanalyserna har bidragit till en ökad medvetenhet bland medarbetarna om att alla aktiviteter kan ses ur flera perspektiv. Pedagogerna använder sig också av teoretiska kunskaper. I arbetsplaner beskriver de genomtänkta arbetssätt som säkerställer att förskolorna erbjuder en jämställd verksamhet som ger lika möjligheter för flickor och pojkar. En del enheter ser att det finns en utmaning i att förmedla jämställdhetsarbetet till nya medarbetare. Ett utvecklingsområde är också att jämställdhetsarbete ska bli integrerat i verksamheten och inte vara ett separat projekt.

Bemötande

Förvaltningen lägger stor vikt vid det goda bemötandet och kartlägger kontinuerligt bemötandet inom förvaltningens verksamheter. Under året har bland annat förvaltningens chefer arbetat med fokusområdet genom att beröra följande frågeställningar:

- Vad är ett professionellt bemötande, både internt och externt
- Vilka metoder och verktyg finns och vad behöver utvecklas?

Cheferna tog fram en målbild för ett likvärdigt och professionellt bemötande i stadsdelsförvaltningen. Ett stödmaterial är framtaget för enheterna att använda för sina medarbetare.

Ett annat gott exempel på hur förvaltningen arbetar med bemötande är en kartläggning av bemötande som gjorts inom försörjningsstödet. Medarbetarna har i samarbete med en forskare arbetat fram en checklista för jämställt och jämlikt bemötande. Checklistan är indelad i tre delar; inledning, under mötet och avslutning. Checklistan har under perioden blivit färdigställd och presenterats på ett avdelningsmöte samt har börjat implementeras på enheterna. Inom missbruksvården ger HBTQ-gruppen stöd på APT-möten med att formulera och synliggöra föreställningar samt hålla i diskussioner om hur det påverkar arbetet.

Inom beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri har en observationsstudie av handläggarnas sätt att bemöta kvinnor och män, flickor och pojkar genomförts som visade att alla kvinnor och män som kommer till enheten får ett mycket gott bemötande. Observationerna visade att det finns vissa könsskillnader i hur den enskilde blir bemött, övervägande till männens fördel. Män fick till exempel generellt något mer ögonkontakt och leenden än kvinnor vid besöken.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppfylls helt, att fyra av målen för verksamhetsområdet uppfylls delvis och tre uppfylls helt. Bland annat visar resultatet på brukarundersökningen för förskolan att andelen nöjda föräldrar ligger under förvaltningens årsmål, varje förskoleenhet analyserar sina resultat och tar fram en åtgärdsplan utifrån årets resultat. Utfallet för andel förskollärare ligger något under årsmålet, förvaltningen arbetar långsiktigt med att öka andelen samt behålla befintliga förskollärare och arbetar utifrån förvaltningens handlingsplan för att öka andelen förskollärare.

Årsmålet för indikatorn Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor har gått upp från 2017 men förvaltningen kan ändå konstatera att årsmålet på 78% inte nås. I den mån som känslan av trygghet faktiskt påverkas av den fysiska miljön så kan det relativt låga utfallet förklaras av att det har funnits vissa problem med de upphandlade entreprenörer som ansvarar för drift och underhåll av stadsdelsområdets parker. En ny upphandling kommer att utföras under 2019 med ambitionen att drift och underhåll ska hålla en godtagbar standard.

Förvaltningen kan redovisa flera goda exempel. Bland annat har majoriteten av förskolorna i stadsdelsområdet genomfört en jämställdhetsanalys under året. Under året har några av förvaltningens förskolor gått med i projektet Nya vägar med Ersta vänkrets. Projektet syftar till att öka förskolepersonals kunskap om barn som lever i familjer med missbruk och att kunna upptäcka barn som lever med missbruk. Vidare kan nämnas förvaltningens mycket positiva samverkansarbete med utbildningsförvaltningen, bland annat genom skolsociala team. Dessutom tilldelades stadens trygghetspris tio föreningar/nätverk i Östberga för deras engagemang och arbete tillsammans med stadsdelsförvaltning och kulturförvaltning skapandet av trivsel och trygghet i området. Inom avdelning egen regi har en rutin upprättats på avdelningsnivå, som beskriver hur demenskompetensen ska stärkas inom verksamheterna. Kompetensen har spridits inom avdelningen genom att ytterligare två medarbetare inom hemtjänst och vård- och omsorgsboende har påbörjat utbildning till Silviasyster, samt att sex stjärninstruktörer utbildats.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att några av indikatorerna gällande förskolan uppfylls delvis. Bland annat visar resultatet på brukarundersökningen för förskolan att andelen nöjda föräldrar ligger under förvaltningens årsmål, varje förskoleenhet analyserar sina resultat och tar fram en åtgärdsplan

utifrån årets resultat. Utfallet för andel förskollärare ligger något under årsmålet, förvaltningen arbetar långsiktigt med att öka andelen samt behålla befintliga förskollärare och arbetar utifrån förvaltningens handlingsplan för att öka andelen förskollärare.

Barn i förskola

Andel förskollärare är 38,3 %. För att öka andelen förskollärare har förvaltningen tagit fram en handlingsplan¹ och implementeringen av denna har pågått under 2018, arbetet fortsätter 2019.

2016	2017	2018
38,6	38,1	38,3

Tabell: andel förskollärare

Som en del av handlingsplanen har förskolecheferna utbildats i att utforma rekryteringsannonser. Förvaltningen har också påbörjat en genomlysning av enheternas organisation. Syftet är att synliggöra organisationernas förutsättningar för ett nära ledarskap och en lärande organisation. Under året har det centrala stödteamet utökats med en specialpedagog. Syftet med utökningen är att i högre utsträckning möjliggöra ett likvärdigt och tillgängligt stöd för resultatenheterna. Stödet består bland annat av handledning och utbildning. Förvaltningens dialogmöten har visat att det utökade stödteamet bidragit till ett mer tillgängligt stöd för arbetslagen. Pedagoger har fått verktyg i sitt arbete med barn i behov av särskilt stöd samt i att arbeta förebyggande för att kunna möta alla barns behov.

I april 2018 inrättades en ny tjänst som koordinator för lokalfrågor inom förskolan. Syftet är att samordna lokalfrågor och stötta cheferna i nybyggnationer och renoveringar. Det frigör tid för förskolecheferna till det pedagogiska ledarskapet.

I syfte att öka förutsättningarna för kollegialt lärande och erfarenhetsutbyte har förvaltningen under året skapat mötesplatser i Hagsätra och Årsta. Förskolorna kan använda mötesplatserna för utbildningar och nätverksträffar för pedagoger.

För att utveckla undervisningen i förskolan deltar förvaltningen i forskning- och utvecklingsprogrammet *Flerstämmig undervisning i förskolan* (FundIF). Syftet med programmet är att utveckla kunskap, förhållningssätt och arbetsmetoder inom området undervisning i förskolan – för att ge alla flickor och pojkar bästa möjliga förutsättningar till lärande. De medverkande har börjat sprida programmets innehåll till övriga inom respektive enhet. Det medför att begreppet undervisning synliggörs inom enheterna och diskussioner förs om vad det innebär.

Under året har förskolorna haft fler barn med heltidskontrakt sedan införandet av reformen om att barn till föräldralediga vårdnadshavare har rätt till heltid i förskolan. Detta har medfört att det har blivit svårare att organisera för pedagogernas reflektions- och planeringstid. Antal heltidskontrakt har inte påverkat barngruppernas storlek. Rätten till heltid för barn till föräldralediga vårdnadshavare kommer att tas bort i början av 2019.

2016	2017	2018
------	------	------

¹ Handlingsplan beslutad av nämnden i samband med tertiärrapport 2, 2017

2016	2017	2018
16	15,7	15,4

Tabell: Barn per grupp i förskolan 2016-2018

Ansvaret för omsorg på obekväm arbetstid har tagits över av utbildningsförvaltningen, Bromma stadsdelsförvaltning och Skärholmens stadsdelsförvaltning från 1 april 2018. Verksamheten på förskolan Terrassen för omsorg på obekväm arbetstid avslutades den 30 juni 2018. Utbildningsnämnden ska under 2019 utreda organisationen för barnomsorg på obekväm arbetstid.

Under våren har förvaltningen tillsammans med utbildningsförvaltningen reviderat handlingsplanen för övergången mellan förskola och skola. Handlingsplanen ska säkerställa en väl fungerande övergång för barnen mellan förskolans och skolans verksamheter.

Under året har ett planeringsarbete pågått för ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling i förskolorna med utgångspunkt i Skola för hållbar utveckling. Snösätra förskoleenhet har under året arbetat med social hållbarhet. För många vårdnadshavare i området blir förskolan det första mötet med det svenska samhället. Enheten har därför lagt vikt vid att skapa tillitsfulla relationer med vårdnadshavarna för att bidra till en ökad känsla av tillhörighet och inflytande.

Ökad inskrivningsgrad i förskolan

I syfte att öka inskrivningsgraden på förskolorna i Rågsved och Högdalen har introduktionsförskolor bedrivits i dessa områden i de ordinarie öppna förskolorna. Verksamheterna skapar större kontaktytor med svenska samhället genom besök på närliggande förskolor, gästföreläsningar och information om hur svenska förskolan fungerar. Förskolechefer och pedagoger kommer att besöka öppna förskolan för att informera om förskolans verksamhet och deltagare på introduktionsförskola får möjlighet att besöka förskolorna. Verksamheten gästas kontinuerligt av studievägledare och medarbetare från Jobbtorg som informerar om olika alternativ som deltagarna kan få hjälp att ansöka till när föräldraledigheten tar slut.

Svenska för invandrare (SFI)-undervisning har under året bedrivits i Rågsved och Högdalens introduktionsförskolor. Där får deltagare undervisning i språk och samhällsfrågor, studiebesök har genomförts och särskilt fokus har under perioden legat på den demokratiska processen och årets val.

Jämställdhet

Majoriteten av förskolorna i stadsdelsområdet har genomfört en jämställdhetsanalys under året. En annan enhet beskriver att de sett en förändring i flickors och pojkars val av aktivitet. En ommöblering i den pedagogiska miljön uppmuntrade flickor till att bygga mer och pojkar till att leka mer i hemvrån. Ett annat exempel är från en enhet som uppmärksammade att pojkarna i gruppen alltid var snabbast på att välja byggrummet. Flickorna drog sig då undan och valde andra aktiviteter. För att åtgärda det fick flickorna i gruppen, tre gånger i veckan, välja aktivitet först. Pedagogerna deltog också aktivt i byggrummet och gav inspiration till

olika sätt att använda materialet. Det har lett till att flickor i större utsträckning än tidigare väljer bygg som en aktivitet. Flickor och pojkar har också oftare börjat använda bygggrummet tillsammans. Under nästa år ska avdelning förskola se över pedagogiska miljöer utifrån ett jämställdhetsperspektiv då flera enhetschefer, under året, har uppmärksammat ett behov av det.

Vidare beskriver en enhet att flickor vill leka med pojkar i högre utsträckning än tvärtom. Enheten ska försöka få syn på om pojkars lek uppfattas som mer attraktiv, och om pedagogerna omedvetet förstärker detta. En enhet har, genom flera jämställdhetsanalyser uppmärksammat ett antal genusfällor. Exempel på det är att flickor i högre utsträckning uppmuntras att hjälpa en kompis och att familjelekar alltid blir stereotypa med mamma, pappa och barn. Åtgärder som förskolorna planerar är att göra tvärt om. Pedagogerna ska be pojkarna att hjälpa en kompis. De ska också delta i familjelekar och komma med förslag på andra familjekonstellationer.

Förskolorna har sett att jämställdhetsanalyserna har bidragit till en ökad medvetenhet bland medarbetarna om att alla aktiviteter kan ses ur flera perspektiv. Pedagogerna använder sig också av teoretiska kunskaper. I arbetsplaner beskriver de genomtänkta arbetssätt som säkerställer att förskolorna erbjuder en jämställd verksamhet som ger lika möjligheter för flickor och pojkar. En del enheter ser att det finns en utmaning i att förmedla jämställdhetsarbetet till nya medarbetare. Ett utvecklingsområde är också att jämställdhetsarbete ska bli integrerat i verksamheten och inte vara ett separat projekt.

Våldspreventivt arbete inom förskolan

I syfte att öka förståelsen för våldsprevention och möjliggöra grunden för en trygg uppväxt har tre förskoleenheter tagit del av stadsdelsområdets grundskolors arbete med våldsprevention. Syftet är att förhindra att våld överhuvudtaget uppstår i barngrupperna. I det våldsförebyggande arbetet med barngrupperna har till exempel materialet Stegen använts. Stegen är ett program som syftar till att förebygga aggressivt beteende och att träna sociala och emotionella färdigheter. Genom Stegen får barnen öva sig på empati - att känna igen och förstå sina egna och andras känslor, att ta andras perspektiv och att visa omsorg om andra. Exempel på annat material som använts är Brottsoffermyndighetens material Jag vill veta och boken Liten och trygg. Det materialet bidrar till att lära sig känna igen hur barn kan signalera att de behöver hjälp och stöd.

Under året har förskoleenheterna Rågsved, Snösätra och Hagsätra gått med i projektet Nya vägar med Ersta vänkrets. Projektet syftar till att öka förskolepersonals kunskap om barn som lever i familjer med missbruk och att kunna upptäcka barn som lever med missbruk. Målet är också att skapa ett väl fungerande samarbete mellan förskolor, socialtjänst och Ersta Vändpunkten. Detta för att kunna ge förutsättningar för att kunna ge barn i familjer med missbruk bästa möjliga hjälp. Under året har medarbetare tagit del av två föreläsningar inom projektet.

Barnrätt

Förvaltningen har under året inrättat en funktion som barnrättssamordnare. Uppdraget innebär att samordna och genomföra implementerings- och utvecklingsarbetet med barnrättsfrågan.

Samordnaren riktar sitt uppdrag mot enheter som arbetar med barn och unga, vuxna samt personer med funktionsnedsättning. I uppdraget ingår även att ta fram en lokal implementeringsplan för ”Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten” och för arbetet med barnrättsperspektiv inom förvaltningen.

En inventering av kunskapsläget och stödbehovet har gjorts under sommar/höst 2018. Utifrån detta har barnrättssamordnaren påbörjat arbetet med att ta fram en övergripande implementeringsplan. Enheterna kommer sedan att utgå från denna och bryta ner den till den egna verksamheten. De flesta berörda enheter har utsett barnrättsombud för att sprida kunskap till arbetsgruppen och vara en kontaktperson till barnrättssamordnaren.

Förskolorna arbetar med att ge barnen inflytande i verksamheten. På samlingar med barnen förs diskussioner om trivsel och önskemål i verksamheten. Några avdelningar arbetar konkret med barnkonventionen med material från Unicef där barn och pedagoger tillsammans kan lära om barnkonventionen. En del förskolor har trygghetsvandringar med barnen där de får svara på frågor om de känner sig trygga i olika miljöer. Utifrån svaren förändras miljön.

Förskolorna utformar miljön så att flickor och pojkar kan göra egna val av aktiviteter. En del enheter använder sig av barnintervjuer som syftar till att ge barnen en genuin känsla av att ha inflytande över sitt liv på förskolan och därmed över sin första offentlighet.

Barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd

Andelen barn som lever i familjer som har försörjningsstöd har fortsatt att minska. En framgångsfaktor är den särskilda satsning som gjorts på att ensamstående kvinnor med barn ska bli självförsörjande. Flest bidragsberoende barnfamiljer finns i Rågsved och där sker också en stor minskning. I mars 2017 var det 279 barn som bodde i familjer i Rågsved som hade försörjningsstöd. Hösten 2018 hade antalet minskat till 206 st. En utveckling har skett när det gäller att beakta barns perspektiv i utredningar och när beslut fattas inom försörjningsstödet samt inom missbruksvården. Ett fortsatt utvecklingsområde är att förbättra dokumentationen gällande att barnperspektivet tagits i beaktande vid beslut om boende. Till exempel ska eventuella särskilda behov hos barnet samt närhet till skola dokumenteras.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	3,2 %			3,4 %		3,4 %	3,0 %	VB 2018
  Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare) 	38,3 %	1 %	37 %	38,1 %		41 %	41 %	VB 2018
Analys Arbetsmarknadsläget och bristen på utbildade förskollärare är en av anledningarna till att målet om 41% förskollärare inte uppnås. Förvaltningen arbetar långsiktigt med att öka andelen samt behålla befintliga förskollärare och arbetar utifrån förvaltningens handlingsplan för att öka andelen förskollärare.								
  Andel nöjda föräldrar	84 %	84 %	83 %	87 %		90 %	90 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Ärsmål	KF:s årsmål	Period
Analys Indikatorns könsuppsdelade utfall redovisar svaret på frågan "andel nöjda föräldrar till pojkar" respektive "andel nöjda föräldrar till flickor". På frågan "jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola" har resultatet sjunkit med tre procentenheter till 84% jämfört med 87% föregående år. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan utifrån årets resultat.								
  Antal barn per grupp	15,4 barn/avd.			15,7 barn/avd.		15,9	16	VB 2018
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,7 st			4,8 st		4,9	4,9	VB 2018
  Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten (2-5 år)	94,1 %			93 %		96 %	96 %	2018
Analys Under året har samarbete med öppna förskolan påbörjats genom en introduktionsförskola. Under 2019 ska samarbetet fortsätta och fler kontakter och besök mellan förskolor och öppna förskolor ska genomföras. Under 2019 ska ytterligare två introduktionsförskolor startas.								
  Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,3			3,4		3,8	3,8	2018
Analys Återkommande kriterier till arbetslagens lägre skattning är att det saknas digitala verktyg samt digital kompetens. Det har också framkommit att arbetslaget inte ser hur barnkonventionen vävs in i det dagliga arbetet, främst inom språkarbetet och utveckling av den pedagogiska miljön. Förvaltningen kan också se att det saknas en likvärdighet i uppföljningen och kommer att utveckla det under 2019.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna följa upp tillämpningen av förskolans socioekonomiska tillägg i stadens resursfördelningsmodell samt göra en kartläggning av nuvarande hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd	2018-01-01	2018-12-31	
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta för att förbättra vägledning inför val av förskoleklass samt revidera riktlinjerna för övergång från förskola till skola i enlighet med skolprogrammet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Alla flickor och pojkar i Enskede-Årsta-Vantör har jämlika uppväxtvillkor och goda möjligheter till utveckling samt lärande

 Uppfylls delvis

Analys

Språkutveckling i förskolan

På varje förskola finns en ansvarig pedagog för språkarbete. Denne ingår även i avdelning förskolas nätverk för språkutvecklande arbete. Nätverket leds av förvaltningens språkpedagog. Nätverket har varit vilande men startade igen under hösten 2018. Nätverket ska

bland annat fördjupa sig i barnlitteratur, språkligt och didaktiskt.

Under året har arbetet med att revidera förvaltningens språkprogram (utifrån ändringarna i läroplanen) startat. En arbetsgrupp bestående av två förskolechefer, två förskollärare, specialpedagog och språkpedagog har bildats.

På förskolan Ädelstenen i Östberga har en språkutvecklingssatsning pågått under året. Syftet är att skapa en likvärdighet i pedagogernas arbetssätt kring språkutvecklande arbete och flerspråkighet. Satsningen syftar även till att öka samarbetet mellan hem och förskola kring läsande. Förskolan arbetar med utgångspunkt i Skolverkets kompetensutvecklingsinsats Läslyftet. Satsningen har medfört en ökad medvetenhet om användningen av litteratur i förskolan. Samverkan med hemmet har dock inte skett i den omfattning som var planerad i satsningen. Språksatsningen kommer att fortsätta 2019.

Under året har en tvådagarsutbildning i Flerspråkighet i förskolan genomförts av förvaltningens språkpedagog. Samtliga förskolor fick erbjudande att delta och det var 16 medarbetare som deltog. Planering av en utbildning i att läsa barnböcker för att stimulera det svenska språket har påbörjats.

Under hösten har en språkkartläggning på samtliga av stadsdelsområdets förskolor genomförts av barns och pedagogers modersmål. Det är ett sätt att få en bild av vilka språk som talas inom förskolans verksamhet. Det ger också varje enhet möjlighet att kunna tillvarata pedagogers språkkunskaper för att stödja barnens språkutveckling.

I förskolornas dagliga arbete med språkutveckling används sånger, rim och ramsor, språkappar med mera. Pedagogerna uppger att de genom arbetet ser en utveckling av flickors och pojkars språk under året. De små barnen använder språket i större utsträckning, i stället för att gestikulera. Pedagogerna har även sett att flickor och pojkar använder ord som kommit fram genom projekt.

Förskolorna har arbetat med att flickor och pojkar ska ta del av olika språkliga genrer och texter, till exempel sagor, fakta och instruktioner. Boksamtal med barnen har också genomförts. Genom boksamtalen har barnen fått möjlighet att delta i gemensamma reflektioner kring innehåll och fått möjlighet att knyta innehållet till sina egna erfarenheter. Flickor och pojkar har också fått skriva egna böcker, fått öva sig i att berätta genom berättarkortlekar och att dramatisera sagor.

Fysisk aktivitet i förskolan

Förskolorna har erbjudit daglig fysisk aktivitet till flickor och pojkar. Genom utevistelse blir rörelsen en naturlig del, både på gården och i skog och lekpark. Inomhus använder förskolorna gympa, rörelselekar och dans. I Östberga och Hagsätra har de äldre barnen gått på danskurs genom kulturskolan. Pedagogerna har sett att både de planerade och spontana rörelsetillfällena är uppskattade hos flickor och pojkar. Flera förskolor har inventerat sitt material som uppmuntrar och främjar rörelse och sett ett behov av att köpa in nytt material.

Skolplattformen

Införandet av Skolplattformen har pågått under året. dDigital närvarohantering har införts på en majoritet av förskolorna i stadsdelen. Förskolecheferna kan redan se nyttan av systemet då det ger en överblick över antalet barn per dag och hur bemanningen planeras.

Utbildningar har genomförts i skolplattformens pedagogiska verktyg. Enligt planeringen skulle pedagogiska verktyg tas i bruk efter sommaren men införandet har försenats. En arbetsgrupp provar nu hur de olika systemen kan användas och komplettera varandra innan ett nytt införande kan påbörjas.

Det nya barn- och elevregistret (BER) har införts nya rutiner kommer att tas fram för att utveckla förskolornas samarbete med förvaltningens köhandläggare.

Öppna förskolan

Förvaltningens samtliga sex öppna förskolor bedriver verksamhet med utvecklande och pedagogiska aktiviteter riktade till barn och föräldrar. Verksamheterna arbetar för att främja språkutveckling och förmåga till socialt samspel, öka föräldrars delaktighet samt deras kunskap om svenska samhället. Öppna förskolorna har även etablerat samarbete med biblioteken och dess barnbibliotekarier.

Verksamheterna besöks regelbundet av föräldrarådgivare och barnmorskor som erbjuder föräldrar stöd och vägledning samt bidrar till att uppnå verksamhetens uppgift om att identifiera barn i behov av särskilda insatser i ett tidigt skede.

Familjens hus öppnade i januari och erbjuder samordnat tidigt stöd till familjer med barn 0-6 år. I lokalen Familjens hus finns Föräldramottagning/föräldrarådgivare för råd och stöd till stadsdelsområdets föräldrar till barn 0-17 år, öppna förskolan i Högdalen samt fältgruppen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel besökare i öppna förskolan som anser att alla barn oavsett kön ges lika möjligheter till lärande och utveckling	95 %			92 %		90 %		2018
  Andel kvinnor och män som besöker öppna förskolan som känner att de har inflytande i verksamheten	91 %	93	91	91		90		2018
  Andel kvinnor och män som besöker öppna förskolan som tycker att alla barn, oavsett kön, ges lika möjligheter till lärande och utveckling	95 %	96	95	92		90		2018
  Andel vårdnadshavare som upplever att barnen i förskolan uppmuntras att utveckla språk	81 %	81 %	81 %			85 %		2018
Analys Årets förskoleundersökning visar att resultatet på frågan har sjunkit till 81% jämfört med 84% föregående år. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan. Avdelningen förskola ska under 2019 se över det språkutvecklande arbetet samt spridningen av det.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel vårdnadshavare som upplever att den pedagogiska miljön på förskolan uppmuntrar till lek, utveckling och lärande	82 %	83 %	81 %			85 %		2018
Analys Årets förskoleundersökning visar att resultatet på frågan har sjunkit till 82% jämfört med 85% föregående år. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan. Avdelning förskola ska under 2019 utveckla den pedagogiska miljön och skapa en större likvärdighet.								
  Andel vårdnadshavare som upplever att deras barn känner sig trygga på förskolan	86 %	88 %	86 %			90 %		2018
Analys Årets förskoleundersökning visar att resultatet på frågan har sjunkit till 86% nöjdhet jämfört med 89% föregående år och når inte upp till årsmålet. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan utifrån årets resultat.								
 Förskolornas resultat på område "Barns språkliga och kommunikativa utveckling" i kvalitetsindikatorn (WKI)	3,2					3,6		2018
Analys En nivå på 3 eller över innebär att området är uppnått utifrån läroplanens kriterier och att en handlingsplan inte behöver tas fram. Avdelning förskola ska under 2019 se över det språkutvecklande arbetet samt spridningen av det.								
 Förskolornas resultat på område "Pedagogisk miljö och material" i kvalitetsindikatorn (WKI)	3,3					3,6		2018
Analys En nivå på 3 eller över innebär att området är uppnått utifrån läroplanens kriterier och att en handlingsplan inte behöver tas fram. Avdelning förskola ska under 2019 utveckla den pedagogiska miljön och skapa en större likvärdighet.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Beställaravdelningen ska vidta åtgärder utifrån funktionshinderinspektörernas återkoppling efter granskning av barns delaktighet i utredningar inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning	2018-01-01	2018-12-31	
 Språksatsning på förskolan Ädelstenen	2018-01-01	2018-12-31	
 Utvecklingsarbete för att stärka folkhälsan bland barn och unga i Rågsved.	2018-01-01	2018-12-31	
 Workshops på temat "Hur skapar vi en likvärdig förskola" för förskolepersonal i Rågsved och Hagsåtra.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla* uppfylls helt. Bedömningen görs utifrån att majoriteten av indikatorerna till detta mål uppfylls helt. Bland de indikatorer som inte uppnås helt kan nämnas "Andel insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk" där missbruksvården under de senaste månaderna har avslutat en hög andel ärenden där insatser av olika anledningar inte kunnat genomföras för att nå drogfrihet/nykterhet. Utfallet på indikatorn har påverkats av detta. Värdet vid VB är dock en förbättring jämfört med vid T2 då utfallet var 39,5 %.

Barn och unga

Under januari till november 2018 har det inkommit 1970 anmälningar/ansökningar till mottagningsgruppen för barn och unga. Av dessa gällde 911 flickor och 1059 pojkar. De flesta anmälningar kommer från skolan vilket skiljer sig åt från tidigare år då polisen stått för majoriteten av anmälningarna. Rågsved och Hagsätra är de stadsdelsområden som flest anmälningar kommer från.

Andel förhandsbedömningar som görs inom lagstadgade 14 dagar har sjunkit under hösten och årets genomsnittliga resultat är 65 %. Mottagningsgruppen har numera fler samtal med anmälare och vårdnadshavare i varje ärende innan beslut om att avsluta eller inleda utredningen fattas. Justeringar görs för att förbättra handläggningstiden.

Under perioden januari - november 2018 har utredningsenheten hanterat 1 183 ärenden, en minskning jämfört med 2017. Av de utredningar som genomförts avsåg 541 flickor och 642 pojkar. Antalet LVU-ansökningar i år har ökat. Genomsnittstiden för utredningarna är 122 dagar vilket är precis under 4 månader som är den lagstadgade gränsen för utredningstid (140 dagar år 2017). 74% av utredningarna avklaras inom 4 månader (65% 2017).

Individ och familjeomsorgen barn och unga hade under januari - november 163 barn och ungdomar placerade, både via uppdragstagare och externt (71 flickor och 92 pojkar). Detta kan jämföras med 203 flickor och pojkar under samma period 2017. Även antalet vård dygn fortsätter att minska. Under 2018, fram till november, har barn och ungdomar varit placerade 13 597 dygn, varav flickor 4852 dygn och pojkar 8745 dygn. Detta är en minskning med över 1000 vård dygn jämfört med 2017. Det framgångsrika arbetssättet med att arbeta nätverksorienterat och samverka med personer i familjernas nätverk fortsätter. En förutsättning för att lyckas med detta arbetssätt har varit en stabil personalsituation men som under året har börjat bli något mer instabil, främst på grund av att flera socialsekreterare är föräldralediga.

Multisystemisk terapi, MST, vänder sig till föräldrar som har ungdomar med beteendeproblematik såsom missbruk eller kriminalitet. Verksamheten drivs i samarbete med Farsta och Södermalms stadsdelsförvaltningar. Teamet består av fyra MST-terapeuter och en teamledare. Under året har en sammanställning gjorts av de 20 senaste uppdragen från varje stadsdel. Resultaten är mycket positiva, bland annat har över 80 % inte behövt någon ny insats

av socialtjänsten, varken vid avslut, 6 månader efter avslutad insats eller 18 månader efter avslutad insats. Tydliga förbättringar syns också på områden såsom skolgång och minskad oro hos föräldrar, även detta vid alla tre mättillfällena efter avslutad insats.

MST har under året haft 25 insatser varav 18 varit till flickor och sju till pojkar. Könsfördelningen är uppseendeväckande då pojkar är överrepresenterade i allmänhet i insatser från socialtjänst och i synnerhet i den målgrupp som MST möter. Könsfördelningen för året skiljer ut sig från tidigare år. En förklaring kan vara att en av de deltagande stadsdelsförvaltningarna har även en annan insats som ofta ges till pojkar.

Samverkan skola och socialtjänst

Skolsociala team (SST) är ett samverkansprojekt mellan skola och socialtjänst för att arbeta gemensamt med elever med hög skolfrånvaro som riskerar att inte uppnå målen i skolan. Projektet ersätter Pilot Projekt Skola Socialtjänst (PPSS). Projektmedel är beviljade från Socialförvaltningen för året. Projektet syftar till en ökad närvaro på lektioner samt en ökad måluppfyllelse av skolresultat. Planering för start av SST gjordes under våren 2018. Det har varit en mycket positiv samverkan med utbildningsförvaltningen där förvaltningarna gemensamt har skapat strukturer för arbetet. Samverkan över förvaltningarna är en förutsättning för att kunna hjälpa flickor och pojkar och deras familjer på bästa sätt.

Skolfam är en arbetsmodell som syftar till att höja familjehemsplacerade flickor och pojkars skolresultat. I Skolfam ingår flickor och pojkar i åldern 6-12 år som är familjehemsplacerade av Stockholms stad och bor i familjehem i Stockholms län. 2017 uppnådde 85 % av de barn/ungdomar som hade insatsen Skolfam årsmålen. 2018 har denna siffra sjunkit till 71 %. Det är 14 barn, 5 flickor och 9 pojkar som haft skolfam under året. Alla flickor klarade årsmålen medan 5 av 9 pojkar gjorde det. Familjevården beviljar nu studiecoacher till vissa barn för att därigenom öka möjligheten för dem att nå skolans mål.

När det gäller flickor och pojkar som inte har insatsen Skolfam har andelen barn som klarar skolans mål ökat, 73 % klarar nu årsmålen.

Ensamkommande barn (EKB) har rätt till en trygg och god start i Sverige med en väl fungerande skola. För elever med uppehållstillstånd gäller skolplikt. Skolorna har, tillsammans med handläggare vid socialtjänsten, ansvarat för att alla elever fått en individuell anpassad undervisning och att deras utveckling planeras och följs noga. Arbetsgruppen för EKB har tagit in närvarorapporter på samtliga ungdomar i syfte att säkerställa ensamkommande ungdomars skolgång. Svarsunderlaget visar att majoriteten har cirka 93 % skolnärvaro. För övriga i gruppen ensamkommande barn påverkar lång ovisshet avseende uppehållstillstånd och försämrade psykisk ohälsa skolgången.

Vuxna

Inom arbetet med sociala insatsgrupper (SIG) har sammanlagt 32 personer, 4 kvinnor och 28 män haft insatser under året. 21 personer har avslutats varav 11 fullföljt sin planering, 9 män och 2 kvinnor. Uppföljning som gjorts visar att deltagarna i SIG varit nöjda med tillgängligheten av lotsarna, stödet som getts individuellt och med myndighetskontakter samt att lotsarna fortsätter höra av sig även när motivationen sviktar hos brukaren. Under året har

SIG deltagit i samverkan över staden med syfte ökad likvärdighet inom staden. Samarbete har under hösten etablerats med förvaltningens community centers. Därigenom har SIG nått ut till flera nya deltagare som nu är på väg in i studier/arbete.

Enheten för Socialpsykiatri projekt för brukare med samlarsyndrom har fortsatt. Metoden har prövats i arbetet med brukare och resultatet visar att brukarna är mer motiverade till förändring. Teamet som arbetar inom projektet har under tre tillfällen bjudits in av Socialförvaltningen och Äldreförvaltningen för att föreläsa om framtagandet av metoden och framgångsfaktorer inom projektet.

Vräkningsförebyggande arbete

Under året har det inkommit uppsägningar på grund av hyresskuld gällande 424 hushåll. Det har inkommit 48 meddelanden om avhysningar, varav fem avsett ärenden där det funnits barn. I två ärenden genomfördes avhysning av familjer där barn berördes, trots att förvaltningen var engagerad i att försöka förhindra avhysning. En avhysning, som inte berört en barnfamilj, har genomförts inom socialpsykiatri, trots att insatser har erbjudits. Den hade sin grund i otillåten andrahandsuthyrning och kunde inte förhindras genom förvaltningens insatser.

Förvaltningen har under året haft avdelningsövergripande vräkningsförebyggande samarbete genom att arbeta i enlighet med förvaltningens Rutin för att förebygga avhysningar i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning och genom samverkansforumet BOSAM där tjänstepersoner från olika avdelningar samverkat för att undvika vräkningar.

Bo-lotsar har under året gett stöd till kvinnor och män och familjer som bott i osäkra boendeförhållanden med att söka ett mer stabilt och långsiktigt boende. I stort sett alla barnfamiljer som bor i osäkra boendeförhållanden remitteras till SHIS, stiftelsen hotellhem i Stockholm, som är Stockholms stads bostadssociala resurs. Detta innebär att förvaltningen bara har ett fåtal familjer som bor på tillfälliga boenden. Sammanlagt har 92 hushåll, varav 45 barnfamiljer, fått lägenhet genom SHIS under året.

En positiv utveckling har skett under året när det gäller boendeplanering för hemlösa personer som är aktuella inom missbruksvården. Alla aktuella ärenden har nu en boendeplanering. Som ett steg mot ett mer självständigt boende har 32 personer, 9 kvinnor och 24 män, kunnat flytta från stödboende till träningslägenhet. Under året har 16 personer, 9 kvinnor och 7 män, kunnat överta kontraktet på sin försökslägenhet. Framgångsfaktorer är bland annat tät kontakt med bogrupper, som under året haft utökade resurser och tydligt fokus på en fungerande vardagsekonomi.

En särskild satsning har under året gjorts på att erbjuda bostad till bostadslösa kvinnor, aktuella för insatser inom missbruksvården. Det har resulterat i att mer än hälften av de kvinnor som remitterats till träningslägenhet har erbjudits en sådan, även efter relativt kort kontakt med socialtjänsten.

Missbruksvården

Förvaltningen har under året bedrivit Öppenvård Sydost tillsammans med Farsta och Skarpnäcks stadsdelsförvaltningar. Från 2018 har förvaltningen haft det utökade uppdraget att erbjuda insatser till personer med spelmissbruk och från sommaren har förvaltningen kunnat

erbjuda behandlingsinsatser för målgruppen, både i form av gruppbehandling samt enskilda samtal. Utifrån att insatserna erbjudits under så kort tid kan inga analyser göras av resultaten av insatserna. En erfarenhet är att många av de som söker stöd för spelmissbruk också har ett bakomliggande alkoholmissbruk, vilket innebär att insatserna behöver anpassas för att bättre matcha brukarnas behov.

Målgruppen personer med omfattande och långvarigt missbruk har fortsatt att utgöra majoriteten av aktuella ärenden. Antalet anmälningar enligt lag om missbrukare i vissa fall (LVM) har fortsatt att öka och under året inkom 92 anmälningar. Av de LVM-anmälningar som inkommit har endast en person blivit föremål för insatser enligt LVM, övriga har kunnat motiveras till frivilliga insatser. Antalet ärenden avslutade enligt plan har varierat något under året och legat på 42-45 %.

Förebyggande ungdoms- och fritidsarbete

Fältgruppen har rapporterat cirka 400 individkontakter under 2018 med tyngdpunkt på åldersgruppen 13-17 år, 60 procent har varit 15 år eller yngre (2017 var motsvarande andel 40 procent). Andelen flickor har ökat något under året, från 30 till 37 procent. Orsak till kontakten varierar, vanligast är oro för umgänge/sammanhang, skolbekymmer, socialt uppträdande, psykiskt ohälsa, egen kriminalitet samt hemsituation.

20 procent av insatserna/åtgärderna kring enskilda ungdomar har skett genom kontakt med fritidsgårdar, socialtjänst och föräldrar kring en viss ungdom. De föräldrastödjande kontakterna utgör en fjärdedel, vilket innebär att cirka var åttonde individkontakt med ungdomar leder till föräldrakontakt. Det är en minskning jämfört med 2017. Under hösten har fältassistenter deltagit vid de kommunala skolornas föräldramöten för årskurs sju för att informera om uppdraget och presentera sig själva vilket har resulterat i fler ungdomskontakter och positiva reaktioner.

Fältgruppen har gått stadens introduktionsutbildning för fältassistenter. Syftet har varit att öka kunskapen om preventionsarbete och definiera en gemensam metod. Fältgruppen anordnar eller deltar i särskilda aktiviteter och evenemang för att nå ut till målgruppen och skapa kontakter i området. Det upplevs som ett positivt sätt att få kontakt med ungdomar, framförallt de som gruppen inte möter så ofta på fritidsgårdar och i andra uppsökande arenor.

Under året har förvaltningen tillsammans med Farsta- och Skarpnäcks stadsdelsförvaltningar samordnat stödgrupper för barn i riskmiljöer mellan stadsdelarna för att hantera rekrytering och säkra tillgång av gruppleddare. Bland annat har föräldramottagningen i Familjens hus i samarbete med familjerätten startat gruppverksamheten Skilda världar som riktar sig till barn, 8-12 år, med skilda föräldrar. Syftet med gruppen är att barn ska få möjlighet att dela med sig av tankar och upplevelser i samband med föräldrarnas separation. Behovet har varit stort och det är kö till vårens planerade grupp. Dessutom kommer barn med föräldrar med missbruksproblematik och psykisk ohälsa att kunna erbjudas gruppverksamhet i Farsta. Inför våren 2019 kommer Familjens hus att kartlägga behov och möjligheter för att eventuellt starta fler grupper för barn till föräldrar med annan sårbarhet, psykisk ohälsa och missbruk.

Tre medarbetare har påbörjat utbildningen till barnombudsmän för Ersta Vändpunktens Visa vägen, som utbildar personal i att se tecken på föräldrar med alkohol- och drogproblem samt hur man som personal tar detta vidare. Detta sker i samarbete tre förskoleenheter.

Förstärkt föräldraskapsprogram

ABC (alla barn i centrum) är ett generellt program med fyra träffar som riktar sig till vårdnadshavare med barn 3-12 år. Programmets träffar utformas med utgångspunkt i barnkonventionen. Fyra ABC-grupper har hållits under året med 36 deltagare, varav 26 kvinnor och 10 män.

Komet (Kommunikationsmetod), riktar sig till föräldrar som upplever att det blir mycket konflikter i hemmet och ger föräldrar verktyg för att förebygga svåra vardagssituationer och stärka relationen. Under perioden har tre grupper Komet för yngre hållits med 29 föräldrar, varav 17 kvinnor och 12 män samt två Komet för äldre med 17 föräldrar, varav 13 kvinnor och 4 män.

Föräldraskap i Sverige (FöS) är ett nytt program i Stockholms stad som riktar sig till utrikesfödda föräldrar med barn i åldern 0-18 år. Programmet ger en ökad vägledning och förståelse om hur samhället fungerar med fokus på föräldraskap och ger också kunskap om vart man kan vända sig vid behov av stöd och hjälp. Under året har fem FöS-grupper med sammanlagt 48 deltagande vårdnadshavare hållits i stadsdelen. Deltagarna har rekryterats från öppna förskolan i Rågsved, Rågsvedsskolan och modulboendet i Örby.

Utvärderingar visar att föräldrarna är mycket nöjda med deltagandet i de olika föräldragrupperna. I stort sett samtliga kan rekommendera respektive föräldrakurs till andra och de känner sig överlag stärkta i sitt föräldraskap. Att kunna dela sina erfarenheter med andra och se att andra har liknande problem har uppskattas.

Familjens hus

Familjens hus i Högdalen öppnade i januari och erbjuder samordnat tidigt stöd (STIS) till familjer med barn 0-6 år. STIS är ett projekt samordnat av socialförvaltningen och består av föräldrarådgivare, öppen förskola samt landstingets barn- och mödrahälsovård. I Familjens hus finns en föräldramottagning som erbjuder råd och stöd till föräldrar med barn 0-17 år, Högdalens öppna förskola samt fältassistentgruppen. Under 2018 har drygt 180 familjeärenden slutförts på föräldramottagningen. Drygt 60 procent av familjerna kommer från Rågsved, Högdalen och Hagsätra.

Majoriteten av samtalen genomförs med mammorna (570 samtal med mammor och 109 med pappor). I och med att föräldrarådgivarna har haft fasta tider på barnavårdscentralen (BVC) och barnmorskemottagningen (BMM) samt öppna förskolan har antalet nya familjer som sökt stöd på mottagningen ökat. Föräldrarna uppger själva att anledningen till kontakten bland annat är att de blivit rekommenderade mottagningen av socialtjänsten, sökt på eget initiativ med mera. Även polis har hänvisat föräldrar till mottagningen. Det finns en bred kännedom om att mottagningen finns, vilket ökar möjligheten att nå föräldrar och deras barn tidigt och erbjuda dem det stöd de efterfrågar. Verksamheten har också besökt närliggande förskolor.

BVC Capio Rågsved, en samarbetspartner i Familjens hus, har sökt och beviljats medel för att driva ett hembesöksprogram enligt Rinkebymodellen. Programmet bygger på att alla förstagångsföräldrar får sex hembesök av BVC-sjuksköterska och föräldrarådgivare. För att möta det utökade uppdraget har föräldramottagningen utökats med en tjänst, detta

finansierades genom utökade projektmedel i från Statens kommuner och landsting (SKL). Efter gemensam planering startade programmet i Rågsved i oktober, samtliga tre rådgivare arbetar i programmet tillsammans med de tre BVC-sköterskorna. De har hittills besökt 13 nyfödda bebisar.

Barnrätt

Beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri har under året granskat både barnärenden och vuxenärenden med barn ur ett barnperspektiv. Resultatet visar överlag att flickor och pojkars behov av stöd och information tillgodoses i utredningarna, men att det finns utvecklingsområden som enheten har arbetat med. Till exempel framgår ofta inte i utredningen hur barnet påverkas av bedömningen av insatsen till den vuxne som söker LSS-insatser. Därför har rutinen för ärendedragning förändrats så att frågor om barnets situation lyfts.

För att utveckla barns delaktighet i möten under handläggningsprocessen har beställarenheten börjat använda ett kommunikationsspel vid uppföljning och utredning av insatser. För att förbättra informationen ytterligare används ett särskilt anpassat informationsbrev till barn och unga.

Jämställdhet

Med fokus på ökad jämställdhet har en analys gjorts av fältgruppens sammansättning och kontakter, det resulterade i en handlingsplan med åtgärder som har implementerats under året. Rapporterad statistik visar att andelen individuella kontakter med flickor har ökat från 30 till 37 procent. Det är svårt att dra slutsatsen att det beror uteslutande på ändrade arbetssätt men det finns indikation på att de förändringar som gjorts har spelat in. Vidare analys av statistiken kommer förhoppningsvis visa på tydligare samband. Även öppna förskolan har följt upp tidigare åtgärder och tagit fram nya för en mer jämställd verksamhet och främjande av jämställt föräldraskap. Fokus är dels att stärka mammor att komma närmare samhälle och arbetsliv, samt att engagera pappor i barnen och öppna förskolans verksamhet. Community center har påbörjat nya samarbeten för att nå fler kvinnor, tjejkvällar har dragit en del besökare med redan aktuella deltagare men även nya som kommit med.

En observationsstudie av handläggarnas sätt att bemöta kvinnor och män, flickor och pojkar, är genomförd av extern konsult inom beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Resultaten visar att alla kvinnor och män som kommer till enheten får ett mycket gott bemötande. Observationerna visade att det finns vissa könsskillnader i hur den enskilde blir bemött, övervägande till männens fördel. Män fick till exempel generellt något mer ögonkontakt och leenden än kvinnor vid besöken. Samtidigt avslutades mötena oftare med en extra välgångsönskning när besökaren var en kvinna.

Förvaltningens gruppbestäder har undersökt skillnader i otrygghet mellan kvinnor och män inom socialpsykiatrin. Två referensgrupper bildades, en för män och en för kvinnor, där frågan ställdes om vad brukarna ansåg kännetecknar trygghet/ otrygghet. Resultatet visade att kvinnor upplevde otrygghet i samband med viss nyhetsrapportering samt faktorer i omgivningen utanför gruppbestaden. Åtgärder som vidtagits i verksamheten utifrån jämställdhetsanalysen är att personal och brukare ser på nyhetssändningen tillsammans och efteråt diskuterar de rapporterade händelserna, samt att trygghet finns med som en särskild

punkt på dagordningen i regelbundna brukarmöten för ökat inflytande.

Förvaltningen har under två år granskat hur många flickor och pojkar som får extern vård, hur många vårddygn och hur kostnader fördelas utifrån kön.

2018		
	Flickor	Pojkar
Andel vård dygn	33 %	67 %
Kostnad	26 %	74 %
2017		
Andel vård dygn	40 %	60 %
Kostnad	35 %	65 %

Tabell: fördelning av extern vård flickor respektive pojkar

Granskningen visar en stor skillnad mellan flickor och pojkar. Det är svårt att med säkerhet ange vad skillnaderna beror på men dels kommer det in fler anmälningar gällande pojkar och dels beviljas pojkar längre och mer kostsamma placeringar, vilket sannolikt beror på att de bedöms ha svårare problematik. En diskussion kommer att föras tillsammans med Farsta och Skarpnäcks stadsdelsförvaltningar, som en del av att Enskede-Årsta-Vantör är modellstadsdel i Stockholms stad med stöd av Sveriges Kommuner och Landsting, kring vad skillnaderna kan bero på och om hur kopplingen vård dygn, kostnad och behandlingsresultat ser ut.

En observationsstudie har genomförts på förvaltningens utredningsenhet gällande bemötande av brukare ur ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv. Sammanlagt observerades 30 möten mellan handläggare och brukare som kom till stadsdelsförvaltningen för att få hjälp med ett ärende hos utredningsenheten för barn och unga. Alla observationer genomfördes under försommar och höst 2018. Studien visar en hög grad av professionalitet i möten med brukarna. Handläggarna har i hög grad varit närvarande och engagerade i de ofta svåra livssituationer som besökarna de möter befinner sig i. Generellt ges ett gott bemötande till besökarna till utredningsenheten, oavsett kön, bakgrund, ålder eller andra kategorier. I mötens inledning blir alla välkomnade och uppskattade för att de kommer till mötet. Det fanns några skillnader, t ex att män i högre grad erbjuds något att dricka när de kommer till mötena. Ett möjligt utvecklingsområde kan vara att i högre grad ställa frågan till besökarna om de vill lägga till något till agendan för mötet, vilket gjordes i relativt låg omfattning. Det finns få exempel på stereotypa uttalanden i mötena, vilket är positivt. De tendenser som finns gäller till exempel hur kvinnor får mer fokus på sitt föräldraskap än män, vissa stereotypa sätt att prata om barn. Personalen använde sig aldrig av härskartekniker eller använde sin makt på ett sätt som verkade upplevas kränkande av besökarna. Däremot noterades vid några tillfällen exempel på att besökare nedvärderade personalen och hade beteenden som gränsar till härskartekniker.

Barnmorskor och kuratorer på ungdomsmottagningen har tagit del av en utbildning om pornografi och dess påverkan på hälsan. Personalgruppen har sedan tidigare kunskap om pornografin, men har saknat kunskap om senaste forskningen vilket belystes under utbildningen. Frågor om pornografi är inte ovanliga i kontakten med de ungdomar som

besöker mottagningen, både vid individuella kontakter och vid klassbesök för årskurs åtta. Utbildningen gör att personalen ger än bättre stöd och vägledning vid frågor rörande pornografi.

Tillgänglighet och delaktighet

En boendegrupp har startat inom beställarenheten funktionsnedsättning och socialpsykiatri som bland annat ska se till att personer som ansöker om boende ska få en fungerande bostad utifrån aktuell funktionsnedsättning. Boendegruppen har bidragit till att fokus ligger på boendekedjan och har resulterat i att flera brukare kunnat gå vidare till annan boendeform som är bättre anpassad till aktuella behov.

Brukarna har i hög grad varit delaktiga i handläggningsprocessen inom socialpsykiatri. Internkontroll genom stickprov visar att alla varit delaktiga, där det varit möjligt utifrån funktionsnedsättning.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom loF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	83,6 %	82,2 %	85,7 %	86,8 %		85 %	84 %	VB 2018
Analys Vid de två senaste mätningarna har värdet gått nedåt och årsmålet nås inte på totalen. Det är ett högre värde för flickor än för pojkar och resultatet för flickor uppnår det satta årsmålet. Då resultatet inte är en trend går det inte att dra några säkra analyser av det konsupplade resultatet. Värdet är i paritet med stadens medelvärde.								
  Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	35,76	24,64 %	43,75 %	34,87		25 %	25 %	2018
  Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	40,4 %	40,3 %	40,7 %	46,9 %		60 %	37 %	VB 2018
Analys Missbruksvården har under de senaste månaderna avslutat en hög andel ärenden där insatser av olika anledningar inte kunnat genomföras för att nå drogfrihet/nykterhet. Utfallet på indikatorn har påverkats av detta. Värdet vid VB är dock en förbättring jämfört med vid T2 då utfallet var 39,5 %.								
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	78 %	76 %	79 %	73 %		76 %	80 %	2018
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte	65 %	68 %	62 %	60 %		64 %	60 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
♀ använder alkohol								
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	89 %	89 %	90 %	91,5 %		89 %	91 %	2018
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	88 %	90 %	86 %	90 %		88 %	90 %	2018
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	52 %	45 %	55 %		30 %	40 %	26 %	2018
  Antal hemlösa	260 st	151 st	109 st	142 st		180 st	tas fram av nämnden	2018
Analys Resultatet är en ökning med 118 personer jämfört med senaste kartläggning som gjordes 2016. En förklaring till den stora ökningen är att det var låg svarsfrekvens på kartläggningen som gjordes 2016, bland annat deltog inte förvaltningens försörjningsstöd i räkningen.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla och implementera former för det sociala stödet till nyanlända	2018-01-01	2018-12-31	
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens ungdomsmottagningar genomföra en särskild satsning på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska implementera rutiner för att säkerställa att hänsyn tas till barnperspektivet i ärenden där en förälder/vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska säkerställa stödet till barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden, exempelvis genom att tillhandahålla särskilda bo-lotsar som ger stöd i bostadssökande och genom kompensatoriska åtgärder riktade till barnen	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska öka delaktigheten för målgruppen inom socialpsykiatri genom att stödja brukarorganisationernas deltagande i brukarråd och brukarrevisioner	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Alla flickor och pojkar, kvinnor och män lever ett självständigt liv

 Uppfylls helt

Analys

Hälsofrämjande aktiviteter för vuxna

Brukare på Träfflokal Flotten har i större utsträckning deltagit på Årsta gym efter en satsning på hälsofrämjande aktiviteter. Aktiviteten lockar kvinnor och män i lika stor utsträckning.

Hagsätra gruppbostad har startat ett hälsoprojekt i samarbete med förvaltningens dietist i syfte att förbättra hälsan och höja livskvalitén. Utbudet av hälsofrämjande aktiviteter har ökat.

Bland annat erbjuds dagliga promenader, gymträning, träning i mindfulness och föreläsningar av dietist.

För att säkerställa att alla maträtter som lagas och iordningsställs inom gruppbostäderna följer näringsrekommendationerna, samt bidrar till jämlika och hållbara matvanor, har arbetet med en receptpärm påbörjats i samarbete med brukare och förvaltningens dietist. Genom att dietist kvalitetssäkrar recepten blir måltiderna inom gruppbostäder säkrade så att de innehåller rätt näringsvärde och följer de nordiska näringsrekommendationerna.

Socialt stöd för nyanlända

Förvaltningen har utökat funktionen inkluderingslots med en tjänst under året och har nu två lotsar. Inkluderingslotsarna erbjuder socialt stöd till stadsdelsområdets nyanlända i form av vägledning och rådgivning till individer och familjer med fokus på servicen som erbjuds i stadsdelsområdet. En stor del av arbetet har under året bestått av att erbjuda stöd till och informera de boende i det nya modulboendet i Örby. Inkluderingslotsarna har informerat om barnens möjligheter att gå på förskola, information om hur vårdnadshavare ställer barnen i kö till och väljer skola samt information om olika myndigheters funktioner. Inkluderingslotsarna har även samverkat med arbetsmarknadsförvaltningen för att nå andra nyanlända som flyttat in i stadsdelsområdet. Nyanlända får information om det sociala stöd som kommunen erbjuder genom brevutskick och genom att förvaltningen är på plats fasta tider i Nya Rågsveds Folkets Hus.

Barnrätt

Stadsdelsområdets mötesplatser som bedriver öppen fritidsverksamhet för unga har under perioden provat olika tillvägagångssätt för att uppmuntra besökande flickor och pojkar att lämna synpunkter på och vara med och påverka verksamheten. Förutom de vanligt förekommande sätten som dialog och gruppdiskussioner så har under perioden försök påbörjats med digitala förslagslådor. På Rågsveds fritidsgård har det satts upp skyltar med QR-koder som tillåter besökarna att använda sina mobiltelefoner och skicka in förslag digitalt till fritidsgården. De nya digitala förslagslådorna syftar till att vitalisera förslagslådorna som funktion och förenkla för ungdomarna att lämna förslag.

Fritidsgårdarnas brukarenkät har också digitaliserats under perioden för första gången genom att erbjuda de besökande tjejerna och killarna möjlighet att lämna sina synpunkter via mobiltelefon. Årets enkät besvarades av 273 ungdomar med en fördelning på 44 procent flickor, 52 procent pojkar och knappt 4 procent som identifierar sig som vare sig flicka eller pojke. På frågan om total nöjdhet med fritidsgården svarade 89 procent av de tillfrågade att de var nöjda eller mycket nöjda med verksamheten. Resultaten kommer att ligga till grund för vidare arbete under 2019 med särskilt fokus på jämställdhet och delaktighet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel deltagare som kan rekommendera föräldrautbildningen ABC till andra	100 %			100 %		90 %		2018
 Andel deltagare som kan rekommendera föräldrautbildningen Komet till andra	90 %			100 %		90 %		2018
 ♀ Andel flickor och pojkar som besökt Ungdomsmottagningen som upplever att de fått ett bra eller mycket bra stöd	97 %	95 %	98 %	98,1 %		97 %		2018
 ♀ Andel flickor och pojkar som tycker att de har inflytande och är delaktiga på fritidsgården	50	48	53	100		80 %		2018
Analys Fritidsgårdarna har under 2018 provat en ny metod för att samla in brukarenkäterna. Majoriteten av årets svar har lämnats in digitalt till skillnad från tidigare år då enkäterna besvarades i pappersform och ofta tillsammans som en aktivitet och/eller i intervjuform. För att minimera risken att påverka bedömningen har fritidsgårdarna övergått till att samla in svaren digitalt via QR-länkar så att besökarna kan besvara enkäten i sina mobiltelefoner. Resultaten kommer att ligga till grund för vidare arbete under 2019 med särskilt fokus på jämställdhet och delaktighet. Fritidsgårdarna har under perioden provat olika tillvägagångssätt för att uppmuntra besökande tjejer och killar att lämna synpunkter på och vara med och påverka verksamheten. Förutom de vanligt förekommande sätten som dialog och gruppdiskussioner så har under perioden försök påbörjats med digitala förslagslådor. Arbetet med dessa kommer att fortsätta under 2019.								
 ♀ Andel flickor och pojkar som är nöjda med fritidsgårdarnas verksamhet	89	85	94	92,5		90 %		2018
Analys Fritidsgårdarna har under 2018 provat en ny metod för att samla in brukarenkäterna. Majoriteten av årets svar har lämnats in digitalt till skillnad från tidigare år då enkäterna besvarades i pappersform och ofta tillsammans som en aktivitet och/eller i intervjuform. För att minimera risken att påverka bedömningen har fritidsgårdarna övergått till att samla in svaren digitalt via QR-länkar så att besökarna kan besvara enkäten i sina mobiltelefoner.								
 Andel flickor som besöker fritidsgårdar	33,1			32,9		40 %		2018
Analys Andelen flickor har höjts i jämförelse med förra året men årsmålet nås fortfarande inte.								
 Andel föräldrar som upplever att relationen till barnen har stärkts efter avslutad ABC-kurs	90			90		90 %		VB 2018
 ♀ Andel kvinnor och män som bor i stödboende som flyttar till eget boende i träningslägenhet	45 %	44 %	55 %	75 %		20 %		2018
 ♀ Andel kvinnor och män som fullföljer öppenvårdsbehandling	48,1 %	58,7 %	27,3 %	46,4 %	45 %	45 %		VB 2018
 ♀ Andel kvinnor och män som tycker att stödet de				95 %		90 %		2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
fått beviljat av Enheten för utredning och öppenvård vuxna har inneburit en förändring till det bättre								
Analys Ingen enkätundersökning gjordes under året och därför kan inga resultat redovisas.								
 ♀ Andel personer som avslutas inom social insatsgrupp (SIG) som fullföljt sin planering	59,5 %	55 %	50 %			38 %		VB 2018
 ♀ Andelen nöjda omsorgstagare inom socialpsykiatri i egen regi	95 %	93	96	82 %		90 %		2018
 ♀ Andelen omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs inom socialpsykiatri i egen regi	88 %	86	90	85 %		90 %		2018
 ♀ Andelen trygga omsorgstagare inom socialpsykiatri i egen regi	98 %	90	92	84 %		90 %		2018
 Antal barnfamiljer med eget kontrakt på bostad som vräks	2					0 st		2018
 Antal unga kvinnor som beviljas stöd via SIG	4			2		4 st		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Som ett led i att säkerställa den enskildes möjlighet till ett så självständigt liv som möjligt anställs en arbetsterapeut inom beställaravdelningen.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys En arbetsterapeut har kopplats till verksamheten genom projektet Tryggt mottagande i hemmet.			
 Uppföljning månatligen av att förhandsbedömningar och utredningar kring barn och unga görs inom lagstadgade handläggningstider.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att kommunfullmäktiges indikatorer uppfylls delvis. Bland annat har årsmålet för indikatorn Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor inte kunnat nås, men utfallet är en förbättring jämfört med 2017. I den mån som känslan av trygghet faktiskt påverkas av den fysiska miljön så kan det relativt låga utfallet förklaras av att det har funnits vissa problem med de upphandlade entreprenörer som ansvarar för drift och underhåll av stadsdelsområdets parker. En ny upphandling kommer att utföras under 2019 med ambitionen att drift och underhåll ska hålla en godtagbar standard.

Tryggare och levande stadsdelar

Förvaltningen har under året genomfört olika åtgärder i den offentliga miljön, som syftar till att skapa tryggare och mer levande stadsdelar. I Hagdalen genomfördes en medborgardialog och underlaget som kom fram presenterades på parkernas dag under sommaren. Medborgardialogen fokuserade särskilt på kvinnors och flickors perspektiv på hur parkstråket ska kunna utvecklas till en bättre miljö att vistas i. Förvaltningen beräknar vara klara med upprustningen av parkstråket under 2019 och 2020.

För att utveckla kompetensen kring jämställdhetsfrågor kopplat till åtgärder i den fysiska miljön, har ULS under året genomfört en halv utbildningsdag med temat jämställda park- och utemiljöer.

Förvaltningen har under verksamhetsåret särskilt fokuserat på kvalitetskontroll av de entreprenörer som ansvarar för drift och underhåll av stadsdelsområdets parker och grönområden. Eftersom det har funnits brister i de tjänster som upphandlats har detta arbetet varit viktigt för att förbättra invånarnas nöjdhet rörande om parkerna upplevs som rena och städade.

Samverkan för ökad trygghet och trivsel

Förvaltningen fortsätter samordna den samverkan som sker med fastighetsägare och stadens förvaltningar och bolag. Samverkan har utökats till att omfatta även Trafikförvaltningen på Stockholms läns landsting.

I Östberga fortsätter samverkan med fokus på att ta hand om den yttre miljön, skapa mötesplatser och förebygga att kvinnor och män, flickor och pojkar hamnar i en destruktiv livsstil. Stadens trygghetspris tilldelades tio föreningar/nätverk i Östberga för deras engagemang och arbete tillsammans med stadsdelsförvaltning och kulturförvaltning skapandet av trivsel och trygghet i området. Under året anordnades sommartorg som innebar kurser och aktiviteter för flickor och pojkar samt bokbuss och grillkvällar i Östberga. Miljön runt Östberga torg har förbättrats med syfte att skapa levande och trygga miljöer. Östberga kulturhus har öppnat. Stadsodlingen som drivs av boende har utökats, vilket skapar möten mellan människor i området. Förvaltningen samordnar direktutskick till boende och verksamma i Östberga om vad som är på gång inom stadens olika verksamheter och projekt i

området.

Sommarjobbade ungdomar har haft i uppdrag att komma med förslag om hur det kan bli lättare att hitta till attraktiva platser i Högdalen. Att det är lätt att hitta i ett område skapar trygghet vid vistelse i den offentliga miljön. Förslagen berör ett flertal aktörer i området, både kommunala och andra, och samordning sker från förvaltningens sida för att förverkliga åtgärdsförslagen.

En trygghetsvandring har hållits i Årsta partihandelsområde för att identifiera faktorer som skapar otrygghet i området. Förvaltningen kommer delta i ett projekt under 2019 om utvecklingen av partihandelsområdet som leds av Stadsbyggnadskontoret där bland annat trygghet kommer att vara ett av fokusområdena.

Tät samverkan har under året skett med polisen och andra aktörer för att skapa trygghet i den offentliga miljön i de olika stadsdelarna inom Enskede-Årsta-Vantör. Ett viktigt forum för detta är det lokala brottsförebyggande rådet samt samverkansöverenskommelsen mellan stadsdelsförvaltning och lokalpolis. Det har bland annat resulterat i gemensamma utsättningsmöten på fredagar i Rågsved där information om vad som är på gång i området delas för att kunna förebygga problem och öka tryggheten. Andra områden där samverkan resulterat i lugnare område är Dalen och Östberga.

Förvaltningen har under året ansökt om mobila ordningsvakter för att förebygga ordningsstörningar i vissa delar av stadsdelsområdet. Polisen har beviljat områdena Hagsätra centrum, Rågsveds centrum, Högdalens centrum, Bandhagens centrum, Dalens centrum, Gullmarsplan och Årsta torg som förordnandeområden enligt 3 § lagen (1980:578) om ordningsvakter fram till 2019-12-17.

En uppväxt fri från våld

För att förstärka arbetet med ökad trygghet i Östberga har förvaltningen under året arbetat med medborgardialogen En uppväxt fri från våld i Östberga med inriktning på flickor och pojkar 0-6 år. Förvaltningen har genomfört målgruppsanalys, förankringsarbete och förberedelser för uppstart av intervjuer. Perspektivinsamling och ett 80-tal intervjuer har genomförts med vårdnadshavare och boende i Östberga, med politiker, tjänstepersoner samt andra aktörer i området. Responsen på medborgardialogen har varit positiv och många av de intervjuade har uttryckt att de tycker att frågan är viktig. I januari 2019 startar arbetsgrupper för att ta fram åtgärdsförslag.

Våldsbejakande extremism

Kompetensutvecklingsinsatser har genomförts för förvaltningens personal för att kunna upptäcka våldsbejakande extremism och för att kunna ge stöd till personer som vill lämna extremistiska miljöer, samt till deras anhöriga. Vidare utbildas personalen i den stadsövergripande vägledningen för att säkerställa likställighet i arbetet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor ♀	69 %	70 %	69 %	64 %		78 %	76 %	2018
Analys Utfallet har gått upp från 2017 men förvaltningen kan ändå konstatera att årsmålet på 78% inte nås. I den mån som känslan av trygghet faktiskt påverkas av den fysiska miljön så kan det relativt låga utfallet förklaras av att det har funnits vissa problem med de upphandlade entreprenörer som ansvarar för drift och underhåll av stadsdelsområdets parker. En ny upphandling kommer att utföras under 2019 med ambitionen att drift och underhåll ska hålla en godtagbar standard.								
  Stockholmarnas nöjdhet med rent och städad ♀	68 %	64 %	72 %	61 %		71 %	70 %	2018
Analys Förvaltningen har under verksamhetsåret haft vissa problem med de upphandlade entreprenörer som ansvarar för renhållning av park- och grönområden inom stadsdelsområdet, vilket kan vara en bidragande faktor till att utfallet hamnar strax under det utsatta årsmålet.								
  Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden ♀	70 %	71 %	69 %	61 %		71 %	70 %	2018
Analys Utfallet motsvarar KF:s årsmål men når inte upp till förvaltningens egna årsmål. Detta kan till viss del förklaras av de problem som har funnits med de entreprenörer som ansvarar för drift- och skötsel av park- och grönområden.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafikinämnden och stadsdelsnämnderna verka för ökad trygghet i stadens utemiljöer med fokus på situationell brottsprevention	2018-01-01	2018-12-31	
  Kommunstyrelsen ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp och förvalta de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen	2018-01-01	2018-12-31	
  Trafikinämnden ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna, verka för en tryggare utemiljö genom exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler och genom att hantera växtlighet i det offentliga rummet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män, som bor och besöker stadsdelsområdet, känner sig trygga i de olika stadsdelarna och upplever dem som levande

 Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens arbete med att säkerställa att flickor och pojkar, kvinnor och män som bor och besöker stadsdelsområdet känner sig trygga i de olika stadsdelarna och upplever dem som levande har genomförts enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls delvis, bedömningen görs utifrån måluppfyllelsen av

kommunfullmäktiges indikatorer.

Medborgarkontoret

Medborgarkontoret, som är förlagt i Rågsved samt i förvaltningshusets reception (från och med april 2018), erbjuder vägledning i samhällsfrågor till boende i stadsdelsområdet. Medborgarkontoret hanterar också föreningsregister och erbjuder information och stöd till föreningar, existerande och blivande. En kväll i veckan har kontoret kvällsöppet, vilket ger en bättre tillgänglighet och bidrar till att befolka Rågsveds centrum. Antalet besökare har konstant ökat sedan öppnandet 2017. Medarbetare upplever att besökare uppger ofta att de blivit tipsade av bekanta om att verksamheten finns och är en plats som ger god hjälp.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Erbjuda föreningar och bolag utbildningar för att förebygga våld och öka kunskapen om våldsutsatta	2017-01-01	2018-12-31	
✓ Förvaltningen kommer söka medel ur trygghetsfonden för trygghetshöjande åtgärder, såsom t.ex. belysning och trygghetsröjningar.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Förvaltningen ska främja och underlätta skapande av gatukonst i stadsmiljön.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Förvaltningen ska ha en nära dialog med förskolor och skolor i samband med parkutvecklingsprojekt.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Förvaltningen ska i samverkan med Trafiknämnden genomföra åtgärder från stadens gångplan.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Förvaltningen ska utveckla tillämpningen av medborgardialoger kopplade till parkutvecklingsprojekt.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Implementera Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnds handlingsplan mot våldsbejakande extremism.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Implementera Stadens trygghets- och säkerhetsprogram.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Information rörande stadens städgaranti ska tydliggöras. Stadens städgaranti innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar ska ske inom 24 timmar efter anmälan.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Neutraliserande fotarbete, fler människor befinner sig ute i stadsdelsområdena på olika tider, för att skapa trygghet.	2017-01-01	2018-12-31	
✓ Samarbete med Idrottsförvaltningen om jämställda, attraktiva och trygga motionsplatser samt träffpunkter	2017-01-01	2018-12-31	
✓ Samarbete mellan skola och socialtjänst med ett våldsförebyggande arbete - MVP	2017-01-01	2018-12-31	
✓ Undersöka möjligheterna till vidare upprustning av Ädelstenens utemiljö	2017-01-01	2018-12-31	
✓ Utredda och föra dialog med invånarna om vad som behövs för att göra utemiljön tryggare	2017-01-01	2018-12-31	
✓ Utveckla den fysiska miljön och samarbetet mellan fastighetsägarna i området. Ska ske tillsammans med Trafikkontoret, SISAB, Svenska bostäder och bostadsrättsföreningarna.	2018-01-01	2018-12-31	
✓ Utveckla lokaler för konferenser och arbetsmöten	2017-01-01	2018-12-31	
✓ Utveckla samverkan med stadens bostadsbolag kring arbetet med störmingsfrågor	2017-01-01	2018-12-31	
✓ Utveckla Östberga Torg för ökad trygghet och med fler aktiviteter som främjar möten människor emellan. Ska ske tillsammans med	2018-01-01	2018-12-31	

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Trafikkontoret, SISAB, Svenska bostäder, Stadsbyggnadskontoret, Kulturförvaltningen, Utbildningsförvaltningen och i dialog med invånare.			
✓	Utvärdera projektet med elektroniska grillar som placerades i parkerna Utkiksberget och Stacken under 2017. Detta kan sedan utgöra underlag inför eventuella framtida satsningar på elektroniska grillar i stadsdelsområdets parker.	2018-01-01	2018-12-31	
✓	Verka för samordning av skötsel, underhåll och investeringar av den offentliga miljön	2018-01-01	2018-12-31	
✓	Öppna ett Allaktivitetshus i Östberga	2018-01-01	2018-12-31	
✓	Öppna Familjens Hus i Högdalen	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo* uppfylls delvis. Detta beror på en försening för Poppelgården som innefattar 7 LSS-bostäder. Dessa färdigställs under 2019. Projekteringen har tagit längre tid än beräknat, vilket har orsakat förseningen.

Under verksamhetsåret har förvaltningen varit delaktig i olika stadsutvecklingsprojekt som rör stadsdelsområdet. I dessa sammanhang verkar förvaltningen bland annat för att tillräckligt många förskolor, äldreboenden och specialbostäder byggs i samband med bostadsexploatering samt att viktiga och populära park- och grönområden bevaras och utvecklas då det finns behov för detta.

Förvaltningen har en framtagna plan för bostäder med särskild service som följs. Tidsplanen för bostadsprojekt har dock förskjutits vilket även påverkar byggandet av dessa bostäder.

Planeringen av förskolor har under året följts upp genom lokalförsörjningsplan för de tre kommande åren i vilken planeringen av nya förskolor presenterades områdesvis. Utöver detta har förvaltningen under hösten tagit fram en femårig planering av nya förskolor som presenterats för nämnden.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0			0		6	tas fram av nämnden	2018
Analys Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppnås delvis. Detta beror på en försening för Poppelgården som innefattar 7 LSS-bostäder. Dessa färdigställs preliminärt under 2019. Projekteringen har tagit längre tid än beräknat, vilket har orsakat förseningen.								

Nämndmål:

Kvinnors och mäns behov av bostäder tillgodoses oavsett funktionsnivå och ålder

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen har under året påbörjat arbetet med att ta fram lekvärdesfaktorer för förskolors utemiljöer. Lekvärdesfaktor är ett verktyg för att kvantitativt bedöma en förskolas utemiljöer.

Modellen hjälper till att sätta ett numeriskt värde på exempelvis möblering, tillgång till olika material och relationen mellan inomhus och utomhus, vilka sammantaget blir gårdens lekvärde. Detta skapar tydligare bedömningsgrunder av planerade förskolor samt en möjlighet att jämföra befintliga gårdar med varandra. Arbetet fortlöper enligt tidsplan och beräknas vara färdigt under 2019.

Under året deltog fyra medarbetare i en tvådagarsutbildning som fokuserade på lek- och utemiljöer för barn. Utbildningen behandlade till stor del hur utemiljöers utformning påverkar barns utveckling och hur planeringen av bland annat förskolegårdar kan bidra till goda pedagogiska förutsättningar på förskolor.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen kommer under året arbeta fram ett metodstöd för lekvärdesfaktorer i förskolors utomhusmiljöer	2018-01-01	2019-12-31	
 Inom ramen för fokus Hagsåtra-Rågsved arbeta aktivt med LUP i syfte att utjämna skillnader.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt. Några av framgångsfaktorerna som gör att fler pojkar och flickor, kvinnor och män tar del av förvaltningens aktiviteter är:

- Fritidsgårdarna i stadsdelsområdet arbetar kontinuerligt med att fråga besökare vad de vill göra på fritidsgården för att kunna erbjuda relevanta och intressanta aktiviteter.
- Fritidsgårdarna håller regelbundna gårdsmöten och diskussionstillfällen med besökarna.
- Fritidsgårdarna arbetar aktivt med att involvera föreningslivet i närområdet att medverka i aktiviteter. Detta görs för att få ungdomar att börja med de olika aktiviteterna som erbjuds men även för att fånga upp besökarnas intressen.

Under året har ett utomhusgym färdigställts i Blåsut. Detta utomhusgym är utformat för att särskilt tilltala seniorer.

Fritid

Förvaltningen har arrangerat en mängd aktiviteter via fritidsgårdarna. Aktiviteterna formas utifrån flickorna och pojkarnas samt personalens önskemål, sistnämnda för att komplettera med inslag som ungdomarna själva kanske inte tänker på eller känner till. Lovaktiviteter annonseras i sociala medier, lokal affischering och på hemsida för att informera om vad som planeras och locka nya målgrupper till verksamheten. Alla kvällsverksamheter har under

perioden ägnat sig åt mycket rörelseaktiviteter, bland annat pingis, basket, innebandy och fotboll.

Förvaltningen erbjöd ett stort utbud av sommarlovsaktiviteter för flickor och pojkar. Sommarbussen har erbjudit mängder med sport- och fritidsaktiviteter och turneringar på kommunens anläggning Simpvik på Gålö. Besökarna har också haft möjlighet att förbättra sin simkunnighet i samverkan med en förening som haft simledare på plats.

124-festivalen genomfördes i Rågdalens parklek i Rågsved 8-9 augusti. Målet var att skapa en rolig festival med mycket aktiviteter och en låg tröskel för att våga prova nya saker. Allt var kostnadsfritt för besökarna.

Förvaltningens fritidslots har inom ramen för projektet Fritid i centrum under året samlat och haft dialog med flickor och pojkar (främst flickor) i högstadieåldern som haft olika förslag på kultur- och fritidsaktiviteter. Fritidslotsens uppdrag är att stimulera till att fler i högstadieålder, framför allt flickor och nyanlända ungdomar har tillgång till meningsfulla fritidsaktiviteter. Projektet ledde till en samordning med närliggande satsningar inom Idrottsförvaltningen och Stockholmsidrotten. Den samverkan har fallit väl ut och fortsätter. Under vintern pågår ett arbete, bland annat genom workshops, där föreningar och unga flickor och pojkar har bjudits in för att ta fram förslag på nya arbetssätt för att nå ut till målgruppen.

Unga flickor och pojkar i Dalen planerade och genomförde en minifestival tillsammans med personal genom att nyttja statliga lovmedel. Detta har lett till att flera flickor och pojkar i området vill vara med och påverka nästa sommarlovsplanering i Dalen.

Med hjälp av föreningsbidrag har föreningen Enskededalen.org under året arrangerat två uppskattade föreläsningar med en populär artist och en författare. Samarbete har etablerats med biblioteken i Dalen och Östberga för att starta bokklubbar på dessa fritidsgårdar. Studiehjälp har erbjudits löpande på de olika fritidsgårdarna men på Dalens fritidsgård har varje måndagskväll varit särskilt ägnad åt läxhjälp. Under perioden har gruppdiskussioner genomförts, ofta på besökarnas initiativ, om exempelvis HBTQ-frågor, sexuella övergrepp, våld i nära relationer och machokultur.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	81 %	84,2	81,3	90 %		55 %	79 %	2018

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män har en meningsfull fritid

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att säkerställa att flickor och pojkar, kvinnor och män har en

meningsfull fritid har bedrivits enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel som tycker att det finns goda möjligheter till spontanidrott i stadsdelsområdet.	84 %			77 %		81 %		2018

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Kulturstöd för unga

Kulturcoachernas grupp som arbetar med kulturstöd för unga har utökats med ytterligare en coach utbildad av kulturförvaltningen och är nu fyra coacher totalt. Under året har en handfull ansökningar om att genomföra kulturprojekt lämnats in. Coacherna har tagit fram en gemensam lathund för ansökningar och budget för att underlätta arbetet med att söka medel för kulturprojekt. Coacherna upplever dock att det är svårt att få ungdomar att våga prova att ta på sig ansvar för ett kulturprojekt och ekonomiskt ansvar, trots att processen är förenklad och stöd finns att tillgå. En handfull ansökningar har gjorts under året. En tjejgrupp som hade en idé om en festival för familjer i området planerade, sökte kulturstödspengar, förberedde och genomförde, med hjälp av fritidslötsen, Familjens Dag på Älvsjöbadet den 19 augusti.

Två av musiklokalerna på Dalens fritidsgård har rustats upp under perioden för att erbjuda ungdomar en plats att öva och spela in deras musik på. Bokklubbar för ungdomar har startats i samarbete med biblioteken i Östberga och Dalen. Studiehjälp har erbjudits på Dalens fritidsgård varje måndagskväll.

Tillsammans med feriearbetare renoverades musikstudion i Rågsved under sommaren av studiotekniker som arbetar på fritidsgårdarna. Flera av ungdomarna som har varit i studiorna och lärt sig att göra musik har sedan uppträtt på festivaler, centrumdagar och konserter som anordnats i stadsdelen under året. Under hösten har ett filmprojekt på Rågsveds fritidsgård drivits med ungdomar och filmregissör som tillsammans får lära och visa hur man skriver manus, filmar, skådespelar och klipper en egen film.

Kulturutövande inom förskola

Förvaltningens förskolor har erbjudit flickor och pojkar i förskolan eget skapande genom bland annat drama, musik och rörelse. Projektarbeten inkluderar ofta olika kulturuttryck för att undersöka och lära om de olika ämnen som finns i projektet. Professionella kulturupplevelser har erbjudits på och utanför förskolan så som teater, författarbesök,

konstutställningar, besök till bibliotek med sagostund och museum. Barns olika kulturella ursprung har uppmärksammats genom att lyssna på böcker på olika språk, sånger, barnens berättelser och föräldrarnas delaktighet. Förskolornas pedagoger har sett och dokumenterat att flickor och pojkar visat stor glädje och nyfikenhet över att både ta del av och att själva få skapa kulturuttryck i olika former.

Statsbidrag för sverigefinska minoritetsfrågor

I syfte att erbjuda finskspråkiga äldre kvinnor och män aktiviteter så som caféverksamhet, föreläsningar, utbildningar, matcirklar och utflykter har förvaltningen samverkat med Farsta och Skarpnäck stadsdelsförvaltningar samt Sverigefinska föreningen. Aktiviteterna har varit uppskattade av besökarna. Klustret beviljades cirka 150 tkr i statsbidrag för 2018.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	75 %	81,2 %	71,8 %	69 %		75 %	74 %	2018

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män har tillgång till kultur och skapande aktiviteter

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att säkerställa att flickor och pojkar, kvinnor och män har tillgång till kultur och skapande aktiviteter har bedrivits enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

 Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att några av indikatorerna till detta mål uppfylls delvis. Bland annat nås inte årsmålet för indikatorn Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod. Hemtjänstenheter som drivs i egen regi

kommer fortlöpande att arbeta för att antalet personer en brukare möter ska minska. Brukargruppens behov gör att många har hemtjänstinsatser under dygnets alla timmar, vilket gör att fler personer besöker den enskilde.

Ökad rättssäkerhet och tillgänglighet

I syfte att öka rättssäkerheten och tillgängligheten har en ny organisation införts inom beställarenheten för äldreomsorg. Det nya arbetssättet ska bland annat möjliggöra systematiskt arbete med uppföljning på individnivå så att den enskilde får insatser som motsvarar aktuella behov.

Beställarenheten har köpt in surfplattor för att förbättra informationstillgängligheten om olika valmöjligheter för den enskilda. Biståndshandläggarna ska i mötet med den äldre tydligare kunna visa de alternativa utförare som finns presenterade på stadens hemsida.

För att öka tillgängligheten för äldre att söka information har även 14 läsplattor köpts in för besökare inom Förebyggande verksamheten. På Stureby vård- och omsorgsboende har arbetet med att byta ut och modernisera trygghetslarmet.

Måltidssituationen och äldres möjlighet att påverka sin situation på vård- och omsorgsboenden

Beställaravdelningens uppföljningsgrupp har gjort oanmälda besök vid vård- och omsorgsboenden för att granska måltidssituationen. Ett resultat av uppföljningarna är att brukarens möjlighet att vara delaktig i och påverka måltidssituationen har förbättrats. Ett utvecklingsområde i vissa boenden var anpassningen av personalens schema till när de äldre ska äta sin middag.

För att förbättra måltidsupplevelsen och säkerställa att Socialstyrelsens rekommendationer om nattfasta följs i särskilda boenden har nattfastemätningar och måltidsobservationer genomförts. För att öka brukarens delaktighet i måltidssituationen bjuds brukare in regelbundet till lokala måltidsråd i alla verksamheter.

Förvaltningens Kostenhet vann kvalitetsutmärkelsen i klassen Äldreomsorg för sitt genomtänkta och systematiska arbetssätt med ett tydligt och motiverande ledarskap.

För att förebygga och minska undernäring bland äldre har e-tjänsten Nollvision undernäring utvecklats i samarbete mellan förvaltningens dietist, hemtjänstenheterna, äldrecentrum, demenscentrum och Avdelningen för digital utveckling. E-tjänsten utgör ett stöd för personal att hjälpa äldre äta näringsriktigt. E-tjänsten lanserades i mars och under året har förvaltningen arbetat med att sprida e-tjänsten för att inspirera andra verksamheter.

Personal inom hemtjänst har fått utbildning i enklare matlagning och matens betydelse för äldre av förvaltningens dietist i samarbete med Kostenheten.

Anhöriga

Anhörigas behov har uppmärksammat och i februari inrättades ett särskilt anhörigcenter på Årstapaviljongen. Här erbjuds anhöriga samtal, taktil stimulering av beröringspedagog samt

instruktion i gymmet en dag per vecka. För att locka besökare till anhörigcentret har anhörigkonsulent bland annat lämnat broschyrer på vårdcentraler, bibliotek och i gymmen. Antalet besökare har dock varit få.

I samarbete med Farsta och Skarpnäcks stadsdelsförvaltningar har anhörigkonsulenten bjudit in till en uppskattad ”navigeringskurs”, då anhöriga har bjudits in till föreläsningar om demenssjukdom och vad det innebär. Anhörigkonsulenten har under året erbjudit totalt 180 st stödsamtal och personliga besök, varav 35 st var män.

Kompetensutveckling

En rutin har upprättats på avdelningsnivå, som beskriver hur demenskompetensen ska stärkas inom verksamheterna. Kompetensen har spridits inom avdelningen genom att ytterligare två medarbetare inom hemtjänst och vård- och omsorgsboende har påbörjat utbildning till Silviasyster, samt att sex stjärninstruktörer utbildats.

40 medarbetare har i samarbete med Palliativt kunskapscenter, PKC, utbildats till palliativa ombud i syfte att förbättra vård i livets slutskede.

Förvaltningen har beviljats cirka 12,6 mnkr i stimulansmedel via äldreförvaltningen för ökad bemanning och kvalitet, så som för dietist och omsorgspersonal. Förvaltningen har även beviljats cirka 1,25 mnkr för att fortsätta utveckla arbetssätt och metoder inom nio specialiserade hemtjänstgrupper för personer med demenssjukdom.

Aktivitetscenter

Förvaltningens två aktivitetscentrum, som ligger i anslutning till stadsdelsområdets seniorboenden, har invigts. Förvaltningens aktivitetscentrum har erbjudit aktiviteter så som gym, tipspromenader, musikunderhållning, samtalsgrupp, caféverksamhet, föreläsningar samt vår- och höstfest. Besökarna har uppgett att de varit nöjda och uppskattat aktiviteterna.

Tryggt mottagande i hemmet

Från 1 september deltar förvaltningen i projektet ”Tryggt mottagande i hemmet” som leds av äldreförvaltningen i samverkan med landstinget. Syftet är att öka den äldres och anhörigas trygghet och minska behovet av vård och omsorg efter en sjukhusvistelse. Teamet består av fyra undersköterskor och en arbetsledare/arbetsterapeut. Cirka tio brukare har ingått i projektet. Anhöriga och brukare har uttryckt att de är nöjda och känner sig trygga. Ingen av de äldre i projektet har behövt uppsöka sjukhuset igen.

Jämställdhet

Förvaltningen har granskat insatsen hemvårdsbidrag ur ett jämställdhetsperspektiv inom beställarenheten för äldreomsorg. Granskningen visade skillnader kopplade till kön när det gäller hur insatsen används där det är vanligare att kvinnor utför omsorgen. Det är även ungefär dubbelt så vanligt att döttrar utför hjälpen än söner. Det är också mycket vanligare att män vårdas av sin partner än tvärtom. Utifrån resultatet av granskningen har enheten

formulerat åtgärder till nästa års verksamhetsplan på enheten.

För att säkerställa goda resultat i form av jämställt bemötande, trygghet, delaktighet samt välbefinnande har avdelning egen regi arbetat fram en rutin som beskriver hur avdelningen arbetar med jämställdhet från planering av arbetet till utvärdering av resultat och från det att en medarbetare introduceras till att insatsen ges till brukare. Som grund för rutinen ligger program för ett jämställt Stockholm 2018-2022. Avdelningen har även tagit fram materialet - *Här gör vi ingen skillnad!* Syftet med materialet är att stödja cheferna i att ta upp jämställdhet i gemensamma forum för att utveckla verksamheterna. Utvärderingen visar att materialet underlättat för chefer att ta upp ämnet i arbetsgruppen, samt att verksamheternas kunskaper i jämställdhet ökat.

Utvärdering av förvaltningens anhängkonsulents arbete visar att anhängiga är mycket nöjda med stödet. Analysen har visat att männen tenderar att hänvisas vidare tidigt i kontakten med anhängkonsulenten, eftersom frågorna oftast handlar om insatser eller avgiftssystem, medan kvinnorna har ett större behov av att tala om situationen som anhängstödare ur olika aspekter.

Förebyggande enheten har genomfört en jämställdhetsanalys kring frågan varför männen inte närvarar i lika stor utsträckning som kvinnor på dagsutflykter. För att komma tillrätta med den ojämna fördelningen kommer verksamheten under nästa år att bjuda in till fokusgrupp för män i syfte att utreda vilken typ av utflykter och aktiviteter männen önskar under sommaren.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen ♀	66 %	66 %	65 %	69 %		72 %	72 %	2018
Analys Resultatet avser alla som fått sitt biståndsbeslut från EÄV. Måltiden står fortsatt i fokus i nämndens verksamheter som bedrivs i egen regi. För att bidra till förbättrade resultat 2019 kommer förvaltningen bland annat att arbeta vidare med hur personalen presenterar måltiden för att ge en så god måltidssituation som möjligt.								
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra ♀	54 %	61 %	52 %	63 %		63 %	56 %	2018
Analys Resultatet avser alla som fått sitt biståndsbeslut från EÄV. I nämndens vård- och omsorgsboenden som drivs i egen regi kommer det att förtydligas att utevistelse ska framgå av den enskildes genomförandeplan. Utevistelse måste alltid utgå från den enskildes förutsättningar.								
  Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen ♀	78 %	77 %	80 %	78 %		85 %	85 %	2018
Analys Resultatet avser alla som fått sitt biståndsbeslut från EÄV. Informationen till den enskilde om vad man kan förvänta sig av en insats behöver förtydligas. Genomförandeplanen har en central betydelse för detta. Informationen till den enskilde behöver förbättras genom hela processen. Förvaltningen kommer också att utveckla samsyn kring vad de nya bestämmelserna om ramtid i hemtjänsten innebär.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen ♀	89 %	91 %	87 %	89 %		89 %	84 %	2018
  Andelen nöjda omsorgstagare i äldreomsorgen ♀	87 %	87 %	87 %	85 %		86 %	85 %	2018
  Antal personal en hemtjänstagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	12,3			11		10	Max 10 personer	2018
Analys Resultatet avser alla som fått sitt biståndsbeslut från EÄV. Resultaten kan inte redovisas könsuppdelat. Hemtjänstenheter som drivs i egen regi kommer fortlöpande att arbeta för att antalet personer en brukare möter ska minska. Brukargruppens behov gör att många har hemtjänstinsatser under dygnets alla timmar, vilket gör att fler personer besöker den enskilde.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet och registreringen i Senior Alert och Svenska Palliativregistret för att få underlag till förebyggande åtgärder i syfte att bland annat minska fallskadorna	2018-01-01	2018-12-31	
  Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och föreslå förbättringar som ökar likställigheten i staden samtidigt som det avlastar biståndshandläggare från administrativa uppgifter	2018-01-01	2018-12-31	
  Äldrenämnden ska initiera ett kvalitetsutvecklingsarbete inom särskilt boende för äldre i samarbete med stadsdelsnämnderna	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Äldre kvinnor och män har möjlighet till en trygg ålderdom

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens arbete med att säkerställa att äldre kvinnor och män har möjlighet till en trygg ålderdom har bedrivits enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls delvis.

Förvaltningen har anordnat ett stort antal aktiviteter för äldre under året så som:

- Förvaltningens hemtjänstenheter har bjudit in till fika i närområdet varje vecka, med stöd av feriearbetande ungdomar.
- Förvaltningens vård- och omsorgsboenden har arrangerat utflykter till Erstaterassen, Trekanten, Artipelag och Nordiska museet samt aktiviteter i närområdet så som sommarpartyn och utomhusfika.
- I samarbete med föreningar inom idéburna sektorn har sex bussresor till bland annat Trosa, Uppsala och Nynäshamn ägt rum. 200 personer har deltagit i dessa utflykter, varav 179 kvinnor och 21 män.

- Dagsutflykter till Gålö för äldre har genomförts vid nio tillfällen, då 165 personer deltog, varav 149 kvinnor och 16 män.

Förvaltningen har även arrangerat två hälsoveckor där 751 kvinnor och 98 män deltog i flera uppskattade aktiviteter så som balansträning, hälsolunch och föreläsningar inom förebyggande verksamheten. För att inspirera äldre i stadsdelsområdet att besöka den förebyggande verksamheten anordnades i april en välbesökt och uppskattad minimässa för seniorer i Årstapaviljongen. Förebyggande verksamheten har märkt av en ökning av antal besökare till övriga aktiviteter efter evenemangen.

Förvaltningen har marknadsfört folkhälsofrämjande aktiviteter på de öppna mötesplatserna genom nämndens pensionärsråd, chefsmöten inom hemtjänsten, annonsering och genom en särskild broschyr. För att locka fler män till mötesplatserna har herrmatlagning marknadsförts genom affischer, annonser och till de män som redan besöker verksamheten.

Förvaltningen har i samarbete med kulturansvariga på Stureby vård- och omsorgsboende anordnat en gemensam middag för brukare från särskilda boenden. 18 brukare från tre av förvaltningens servicehus, varav 13 kvinnor och fem män, deltog och uppskattade trerättsmenyn, som serverades i Kostenhetens restaurang med en kulturaktivitet.

Förebyggande verksamheten har under året delat ut 100 broddar till äldre i stadsdelsområdet.

Ny lag om samverkan vid utskrivning från slutenvården

För att bidra till en trygg utskrivning från sjukhuset för den enskilde trädde ny lagstiftning i kraft i november. Förvaltningen har anpassat sitt arbetssätt inom äldreomsorgen efter de nya bestämmelserna. En första uppföljning av arbetet visar att det fungerar bra och att samordningsfunktionen är avgörande och kräver resurser i form av två biståndshandläggare.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel medarbetare inom förvaltningens egen regi hemtjänstenheter samt Mårtensgårdens vård- och omsorgsboende och Solrosens dagverksamhet som uppfyller kriterierna för stjärnmärkt demenskompetens.	89 %					90 %		2018
Analys Svenskt demenscentrum har ändrat totala andelen medarbetare från 90% till 80%, varpå förvaltningen uppfyller årsmålet för denna indikator.								
  Andel nöjda omsorgstagare i egen regi med hemtjänstinsatser	87 %	82 %	89 %	90 %		86 %		2018
  Andel omsorgstagare med hemtjänstinsatser i egen regi som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs	85 %	86 %	84 %	87 %		80 %		2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀ Andel omsorgstagare på vård- och omsorgsboende och servicehus i egen regi som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs	74 %			71 %		80 %		2018
Analys Informationen till den enskilde om vad man kan förvänta sig av en insats behöver förtydligas. Genomförandeplanen har en central betydelse för detta. Informationen till den enskilde behöver förbättras genom hela processen. Förvaltningen kommer också att utveckla samsyn kring vad de nya bestämmelserna om ramtid i hemtjänsten innebär. Indikatorvärdet redovisas inte könsuppdelat på nämndnivå, då samtliga enheter inte erhållit tillräckligt omfattande underlag för att få könsuppdelat resultat.								
 ♀ Andelen nöjda omsorgstagare på vård- och omsorgsboenden och servicehus i egen regi	77 %			78 %		86 %		2018
Analys För att brukarna ska känna ökad nöjdhet arbetar verksamheterna i egen regi vidare med bland annat utveckling av kontaktmannaskapet. Även arbetet med måltidsmiljön bidrar till en viktig del för helhetsupplevelsen. Indikatorvärdet redovisas inte könsuppdelat på nämndnivå, då samtliga enheter inte erhållit tillräckligt omfattande underlag för att få könsuppdelat resultat.								
 ♀ Andelen trygga omsorgstagare i egen regi med hemtjänstinsatser	87 %	85 %	89 %	92 %		89 %		2018
 ♀ Andelen trygga omsorgstagare på vård- och omsorgsboenden och servicehus i egen regi	80 %			84 %		89 %		2018
Analys Verksamheterna i egen regi arbetar löpande med att förtydliga vikten av ett fungerande kontaktmannaskap, då en god relation bidrar till trygghet. Ett fungerande teamarbete mellan olika professioner inom vård- och omsorgsboenden är också viktigt för att bidra till trygghet för den enskilde. Indikatorvärdet redovisas inte könsuppdelat på nämndnivå, då samtliga enheter inte erhållit tillräckligt omfattande underlag för att få könsuppdelat resultat.								
 ♀ Antal besökare i genomsnitt per vecka, på de tio öppna sociala mötesplatser för äldre.	557	152	405	413		350		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Beställaravdelningen ska se över aktuell rutin vid överföring av ärenden vid 65 år för att öka den enskildes trygghet, säkerställa att den enskilde inte drabbas, samt säkerställa att gällande lagstiftning följs	2018-01-01	2018-12-31	
 Beställaravdelningens uppföljningsgrupp ska under året att fokusera på måltidssituationen	2018-01-01	2018-12-31	
 Beställaravdelningens uppföljningsgrupp ska under året göra oanmälda besök kvällstid på alla vård- och omsorgsboenden i stadsdelsområdet	2018-01-01	2018-12-31	
 En ny mötesplats för anhöriga, Anhörigcenter, startas	2018-01-01	2018-12-31	
 Riktade, trygghetsskapande insatser ges för att nå äldre med större behov, t.ex. de som lider av psykisk ohälsa,	2018-01-01	2018-12-31	

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	funktionsvariation eller är socioekonomiskt svaga			
	Som ett led i arbetet med handlingsplanen för biståndshandläggarnas arbetssituation ska verksamheten förstärkas med en biståndshandläggare/metodutvecklare inom äldreomsorgen	2018-01-01	2018-12-31	
	Två aktivitetscenter nyinrättas inom Rågsved och Enskede Nya seniorboenden	2018-01-01	2018-12-31	
	Verksamheter inom äldreomsorg egen regi, som ej ännu uppnått kvalitetsmärkning av demensvård, ska påbörja utbildningsmodellen	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppfylls helt, att fem av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och ett av målen för verksamhetsområdet uppfylls delvis. I och med att förvaltningen växer och tar nya lokaler i anspråk under året kommer behovet av energi sannolikt att öka i stället för att minska.

Förvaltningen kan redovisa flera goda exempel under inriktningsmålet. Bland annat har förvaltningen, för att främja biologisk mångfald, arbetat med faunadepåer vid röjningar och gallringar. Vidare kan nämnas att förvaltningen under året har börjat använda tilläggsmoduler i det kostdatasystem som infördes inom förskolan under 2017. Modulerna möjliggör mätningar av koldioxidequivaler och matsvinnet. Mätning av matsvinn på en förskola visade att svinnet under en vecka uppgick till lika mycket mat som lagades under en dag. Förskolan lagade alltså mat för motsvarande sex dagar istället för fem dagar per vecka. Svinnet kan bland annat mätas genom att väga den mat som finns kvar på matvagnarna (serveringssvinn). Efter mätningar av serveringssvinnet har flera förskolor blivit mer noggranna med att inte hämta mat från köket utan att först se efter om det finns mat på andra vagnar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls delvis. Förvaltningens arbete med att effektivisera energianvändningen fortlöper genom de angivna aktiviteterna. Förvaltningen har under året genomfört olika åtgärder för att effektivisera energianvändningen. Bland annat har ledbelysning installerats i många av förvaltningens lokaler och parker och vitvaror har bytts ut. Dessa åtgärder har finansierats genom klimatinvesteringsmedel.

Eftersom förvaltningen växer och har tagit nya lokaler i anspråk har energibehovet ökat, vilket gör det svårt att nå årsmålet för förbrukad energi, trots att energisparande åtgärder har genomförts. Det går dock att se en minskning från 2017, vilket tyder på att de åtgärder som genomförts har gett utslag.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Köpt energi (GWh)	2,81 GWh			2,821 GWh		2,148 GWh	1785 GWh	2018

Analys

Eftersom målet är definierat som total mängd köpt energi, och inte per kvadratmeter (t.ex.), är det svårt för växande förvaltningar att uppnå målet, även om energibesparande åtgärder utförs.

Nämndmål:

Nämndens energianvändning är effektiv och enbart förnybara energikällor används

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att effektivisera energianvändningen fortlöper genom de angivna aktiviteterna. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Energisparande åtgärder ska vidtas, exempelvis genom att stänga av lampor och elektronisk utrustning i lokaler och rum som inte används, energieffektivisera genom att t.ex. byta till lågenergilampor, ledbelysning eller installera närvarostyrning.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen fortsätter arbetet med att uppgradera till ledbelysning i stadsdelsområdets parker.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen ska ta fram en checklista för klimatsmart byggande som ska kunna användas som stöd vid kravställning på entreprenörer som utför ny- eller ombyggnation av förvaltningens lokaler.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen ska under verksamhetsåret fortsätta söka klimatinvesteringsmedel för att byta ut befintliga vitvaror till mer energieffektiva alternativ.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen ska undersöka om miljö- och stadsbyggnadskontoret för användbar statistik över klimatsmart byggande.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen ska utreda möjligheterna till att upprätta en vindsnurra som genererar elektricitet i stadsmiljön. Vindsnurran ska fylla ett pedagogiskt syfte och sprida kunskap om förnyelsebara energikällor.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Förvaltningen har under året fortsatt att köpa in elcyklar för att uppmuntra till hållbart resande i tjänsten. Detta har finansierats med klimatinvesteringsmedel. Dessutom har ett utredningsarbete pågått för att bygga ett cykelgarage i, eller i anslutning till, förvaltningshuset för att underlätta för anställda att cykla till och från jobbet. Ambitionen är att detta ska utföras under 2019.

Förvaltningens miljösamordnare har under verksamhetsåret påbörjat ett kontinuerligt arbete med att informera om klimat- och miljöhandlingsplanen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	91 %					90 %	85 %	VB 2018

Nämndmål:

Nämndens transporter är energieffektiva

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med energieffektiva transporter fortgår enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel dubbdäck	0			0		0 %		2018
 Andel elbilar	17,5			17,5		15 %		2018
 Andel miljöbilar i stadens bilflotta	100			100		100 %		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 E85-bilar och fordonsgasbilar ska tankas med det miljöbränsle de är avsedda för.	2018-01-01	2019-12-31	
 Förvaltningen ska under verksamhetsåret kontinuerligt informera om klimat- och miljöhandlingsplanen.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningens miljösamordnare bedriver under verksamhetsåret ett informationsarbete för att öka kännedomen om förvaltningens respolicy.	2018-01-01	2019-12-31	
 Löpande översyn görs för de bilar vars avtal löper ut för att se om de kan ersättas med elbilar.	2018-01-01	2019-12-31	
 Samverka med trafiknämnden om investeringar och reinvesteringar gällande pendelstråk för cykling.	2018-01-01	2018-12-31	
 Vid upphandling av transporttjänster ska förfrågningsunderlaget formuleras så att transporter mellan olika verksamheter samordnas.	2018-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt. Förvaltningen har under året begärt grönkompensationsmedel för stadsutvecklingsprojekt som tar grön- och parkområden i anspråk. Under året har tre nya naturreservat inrättats. På grund av detta tillsattes en naturreservatsförvaltare på förvaltningen. Arbetet med att tillgängliggöra naturreservaten påbörjades under året. Bland annat sattes ny skyltning upp, vissa områden röjdes samt sittplatser har placerats ut.

Stadsodlingar har varit fortsatt populära och ett flertal nya har startats under året på olika platser inom stadsdelsområdet. Förvaltningen har under året varit delaktig i arbetet med att flytta koloniföreningen på Årstafältet till en ny plats inom exploateringsområdet och ordnade bland annat en tillfällig uppställningsplats för växter under perioden då föreningens byggnader flyttades.

För att främja biologisk mångfald har förvaltningen under året bland annat arbetat med faunadepåer vid röjningar och gallringar. Faunadepåer är till exempel stockar och grenar som fungerar som föda, boplatser och skydd för framförallt olika insektsarter. Vid röjningar och gallringar har förvaltningen därför låtit stockar och grenar ligga kvar på strategiskt utvalda platser.

Ett flertal åtgärder som har finansierats med grönkompensationsmedel har påbörjats eller slutförts under året. I Örby har parken Utkiksberget slutförts och parken Grytet har påbörjats. I båda fallen rör det sig om upprustade gångvägar, nya lekplatser samt nya träd och planteringar. Planering för en multifunktionsyta i parken Dalbotten i Högdalen påbörjades under året.

Under året har nya träd planterats på många olika platser inom stadsdelsområdet, vilket framförallt har finansierats med medel från Grönare Stockholm.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med idrottsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden, arbeta med att tillgängliggöra naturreservaten för stockholmarna samt hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män har tillgång till parker och grönområden som är anpassade till nya klimatförutsättningar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster.

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att tillgängliggöra parker och grönområden fortgår enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 En plan för förvaltningens fortsatta arbete med ekosystemtjänster tas fram under året.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen kommer att söka klimatinvesteringsmedel för att tillskapa fler LOD-anläggningar samt genomföra olika koldioxidbindande åtgärder, såsom trädplantering.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen ska aktivt arbeta med information riktad mot invånare om möjligheter till stadsodling, för att öka förekomsten av stadsodlingar i stadsdelsområdets offentliga miljöer.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen ska undersöka möjligheterna till trädplantering i samband med större ombyggnationer av parkmiljöer.	2018-01-01	2019-12-31	
 I samband med förslag till ny bebyggelse som medför intrång i grön- och vattenområden, ska grönkompensation med likvärdig funktion i närområdet begäras.	2018-01-01	2019-12-31	
 I samband med nybyggnation ska nyplantering av träd föreslås som grönkompensation, där det är relevant.	2018-01-01	2019-12-31	
 När gallring utförs och vid fällning av träd i parker ska det planteras ett nytt träd för varje fällt träd på en lämplig plats i stadsdelen.	2018-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt. Förvaltningen har under året påbörjat ett arbete med att införa matavfallssortering i förvaltningshuset. När det gäller förskolan så har antalet ställen där matavfall sorteras och hämtas ökat vilket dock inte kan utläsas av statistiken. Idag har de flesta förskolor sortering och hämtning.

Förvaltningen deltar regelbundet i ett stadsövergripande nätverk för miljöfrågor, för att utbyta erfarenheter som kan användas för att utveckla förvaltningens klimat- och miljöarbete.

Nämndmål:

Avfallshanteringen inom nämndens verksamheter är miljövänlig och resurseffektiv

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med avfallshantering fortgår enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Förvaltningen har under 2018 haft 35 brukaravtal:

- Enskede - 10 st. varav stadsodling 2 st.
- Årsta - 12 st. varav stadsodling 7 st.
- Vantör - 13 st. varav stadsodling 2 st.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel enheter som sorterar ut matavfall för biologisk behandling	70,4 %			64,9 %		80 %		2018
Analys Utfallet är en höjning från 2017 men förvaltningen kan konstatera att årsmålet inte uppnås. Det låga utfallet kan till viss del förklaras av att statistiken inte är fullständig då den inte omfattar hämtställen där andra än stadsdelsförvaltningen står för abonnemanget, såsom bostadsrättsföreningar och andra fastighetsägare. Förvaltningen kommer under 2019 fortsätta arbetet för att öka antal enheter som sorterar matavfall.								
 Antal förskolor som utrustas med återvinningsstation under 2018.	2			2		2		2018
 Antal parker som utrustas med återvinningsstation under 2018.	1					1		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Aktuella brukaravtal redovisas årligen för stadsdelsnämnden. Avtalen redovisas separat i kategorierna stadsodling och grönyteskötsel.	2018-01-01	2019-12-31	
 De förskolor som inte har rätt förutsättningar för att samla in matavfall i kärl ska tillsammans med fastighetsägarna undersöka möjligheten att installera matavfallskvarn.	2018-01-01	2019-12-31	
 Förvaltningen ska undersöka hur återvinning fungerar i olika verksamheter och lokaler.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen ska vid inköp av varor och tjänster planera för att minska uppkomsten av avfall, ex undvika onödiga förpackningar, emballage samt engångsmaterial och minska matsvinn genom planerade måltidsinköp.	2018-01-01	2019-12-31	
 Klimatinvesteringsmedel ska sökas för att möjliggöra för alla verksamheter att sortera ut matavfall till biologisk behandling.	2018-01-01	2019-12-31	
 Produkter och inventarier som inte längre används inom verksamheten ska så långt det är möjligt återanvändas. Det kan t.ex. vara möbler eller textilier.	2018-01-01	2018-12-31	
 Schaktmassor ska återanvändas för att undvika uttag av outnyttjade naturresurser och minska transportbehovet av schaktmassor.	2018-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt. Utifrån stadens mål

att minska utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen i stadens alla verksamheter har förvaltningen fortsatt arbetet med att rapportera aktuella uppgifter till kemikaliecentrum.

Förskola

Under året har stadsdelen börjat använda tilläggsmoduler i det kostdatasystem som infördes inom förskolan under 2017. Modulerna möjliggör mätningar av koldioxidekvivalenter och matsvinnet. Den första mätningen på en matsedel visade ett genomsnitt på 0,51 kg koldioxidekvivalenter per måltid och 0,22 kg för den vegetariska matsedeln (enligt världsnaturfonden bör det vara högst 0,5 kg koldioxidekvivalenter per måltid). För att minska klimatpåverkan har ny matsedel påbörjats, med mer vegetarisk mat och fisk. Matsedeln är inte helt färdig men kommer ha en nivå på cirka 0,42 kg koldioxidekvivalenter.

Mätning av matsvinn på en förskola visade att svinnet under en vecka uppgick till lika mycket mat som lagades under en dag. Förskolan lagade alltså mat för motsvarande sex dagar istället för fem dagar per vecka. Svinnet kan bland annat mätas genom att väga den mat som finns kvar på matvagnarna (serveringssvinn). Efter mätningar av serveringssvinnet har flera förskolor blivit mer noggranna med att inte hämta mat från köket utan att först se efter om det finns mat på andra vagnar. Genom kostdatasystemet kan kostnaden för matsvinnet också tas fram eftersom priset per måltid redan är beräknat. Under hösten har all personal fått information om hur matsvinnet mäts och alla enheter ska börja använda modulen. Under nästa år ska alla förskoleenheter mäta matsvinnet och utifrån resultatet ska mål sättas för minskat matsvinn. Användningen av modulerna medför en ökad kunskap i matens klimatpåverkan och en medvetenhet i hur mycket av maten som blir till svinn. I och med de ändringar som genomförs efter mätningarna kan det också ge konkreta förbättringar på miljöpåverkan.

Förskolorna har under året arbetat mot kommunfullmäktiges mål om kemikaliesmarta förskolor. Material och inredning som innehåller farliga kemikalier har bytts ut.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	81,43 %					32,86 %	70%	2018
  Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %			100 %		100 %	80%	2018
  Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	40,67			35,16		45 %	45%	2018
Analys								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Utfallet är en förbättring jämfört med 2017 men årsmålet nås inte. Förvaltningen kommer fortsätta arbetet med riktade insatser mot berörda verksamheter med särskilt låga andelar av inköpta ekologiska livsmedel.								

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män besöker och arbetar i miljöer som är giftfria

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med giftfria miljöer fortgår enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	100 %			100 %	100 %	100 %		VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla verksamheter ska årligen från 2017 rapportera uppgifter om utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen till kemikaliecentrum.	2017-01-01	2019-12-31	
 Alla verksamheter som anlitar entreprenörer som använder kemiska produkter ska ställa krav i upphandlingen på att entreprenören redovisar uppgifter om utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen.	2018-01-01	2019-12-31	
 Alla verksamheter som har utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska arbeta aktivt för att minska dem.	2017-01-01	2019-12-31	
 Förvaltningen använder stadens gemensamma kemikaliehanteringssystem för att bland annat kartlägga olika kemikalier som används i verksamheterna.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen kommunicerar det egna kemikaliearbetet både internt och externt för att på detta sätt inspirera till att minska användningen av miljö- och hälsofarliga kemikalier.	2018-01-01	2019-12-31	
 Inköp av ekologisk mat ska eftersträvas vid upphandlingar av representation, catering och övriga inköp.	2018-01-01	2019-12-31	
 Klimatinvesteringsmedel ska sökas till en klimatmodul för att skapa förutsättningar att klimatberäkna Kostenhetens matsedel och därmed kunna underlätta klimatsmarta val vid menyplanering och inköp inom äldreomsorgen.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Klimatinvesteringsmedel söktes men avlogs med hänvisning till stadens kommande matstrategi.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 När tjänster och entreprenader upphandlas ska krav ställas på att miljövänliga produkter ska användas.	2018-01-01	2019-12-31	
 Regelbunden städning ska säkerställas genom rutiner med korrekta metoder och kontinuerlig uppföljning av dessa.	2017-01-01	2019-12-31	
 Vid nybyggnation eller större ombyggnationer av befintlig verksamhet inom äldreomsorg och förskola ska frågan om tillagningskök alltid utredas. Strävan är att så många som möjligt ska ha tillgång till tillagningskök.	2017-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt. Vid nybyggnation av förskolor har förvaltningen under året tillämpat det nyligen framtagna funktionsprogrammet för att säkerställa att goda inomhusmiljöer uppnås. Under året har förvaltningen arbetat med att förbättra ventilationen i befintliga äldre förskolor. Matsalen i förvaltningshuset har byggts om för att minska buller och förbättra arbetsmiljön för personalen. Skyddsronder genomförs regelbundet för att säkerställa en god inomhusmiljö i förvaltningens lokaler.

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män som besöker eller arbetar i nämndens verksamheter har en god inomhusmiljö

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med god inomhusmiljö fortlöper enligt angivna aktiviteter. Förvaltningen har under året byggt om en del av förvaltningshuset för att möjliggöra ett aktivitetsbaserat kontorslandskap vilket har lett till mindre trångboddhet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Det påbörjade arbetet med att ta fram ett funktionsprogram för förskolelokaler ska slutföras under 2018.	2017-01-01	2018-12-31	
 God ljudnivå ska upprätthållas vid verksamheter med hjälp av ex bordsskivor med ljuddämpande ytskikt, möbeltassar, bullerdämpande mattor, ljuddämpande väggfärg, takabsorbenter och skärmar.	2018-01-01	2019-12-31	

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppfylls helt och att samtliga av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Förvaltningen kan redovisa flera goda exempel under inriktningsmålet. Bland annat har trenden med minskat antal personer med försörjningsstöd har fortsatt under året. Även antalet nya försörjningsstödstagare har minskat under året. Den viktigaste framgångsfaktorn för det förbättrade resultatet är samverkan, internt och externt, då försörjningsstödet inte har egna rehabiliterande insatser för målgrupperna.

Under året har personer som beviljas försörjningsstöd av social-medicinska skäl minskat med 23 personer. En framgångsfaktor är att socialsekreterare från missbruksvården och försörjningsstödet samarbetat kring enskilda ärenden gällande personer med missbruksproblem.

En särskild satsning har gjorts under året på att ensamstående kvinnor med barn, boende i Rågsved, ska få en egen försörjning. Arbetet har skett i samverkan med stadsdelsmammor, Jobbstart och Jobbtorg. Från mitten av december har 9 av kvinnorna heltidsarbete.

Studentmottagandet inom Avdelning egen regi har vunnit KLOK-priset (Kliniskt Lärande genom Organisations- och Kompetensutveckling). KLOK-priset delas ut av Centrum för Klinisk Utbildning (CKU) vid Karolinska Institutet för hög kvalitet på studentmottagande.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Praktik och verksamhetsförlagd undervisning

Förvaltningen har under perioden tagit emot studenter för praktik eller verksamhetsförlagd undervisning från förskollärarytbildningen, socionomstudenter, sjuksköterskestudenter, arbetsterapeutstudenter, fysioterapiststudenter och specialistsjuksköterskestudenter.

Förvaltningen har identifierat ett behov av att utveckla organisationen kring den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) och mottagandet av studenter inom stadsdelsområdets förskolor. Förvaltningen avser att öka andel studenter som genomför sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) i stadsdelsområdet. Under 2018 har förvaltningens förskolor tagit emot 59 VFU-studenter, förvaltningen avser öka denna siffra. Under våren genomförde förvaltningen i samarbete med Stockholms universitet en lokal VFU-handledarutbildning för förskolorna. Av 34 anmälda deltagare fullföljde 15 medarbetare hela utbildningen. Under dialogmöten och uppföljningen av avhopp på handledarutbildningen framgår att det saknats organisatoriska förutsättningarna för att fullfölja sin utbildning.

Under året har förvaltningen tagit emot 16 socionomstudenter inom ramen för deras VFU.

Merparten av studenterna har erbjudits, och tackat ja, till extrajobb vid förvaltningen. VFU-samordnaren har bjudit in studenterna till två större informationsmöten där de har fått kunskap om olika enheter inom förvaltningen. Vid dessa tillfällen har även nyanställd personal erbjudits att delta. I utvärdering som gjorts med studenterna kan konstateras att 11 av 14 kan tänka sig att söka arbete i förvaltningen efter avslutade studier och lika många kan även rekommendera arbetsplatsen till andra.

Studentmottagandet inom Avdelning egen regi har vunnit KLOK-priset (Kliniskt Lärande genom Organisations- och Kompetensutveckling). KLOK-priset delas ut av Centrum för Klinisk Utbildning (CKU) vid Karolinska Institutet för hög kvalitet på studentmottagande.

Fyra sjuksköterskestudenter med utländsk examen har under året tagits emot på förvaltningens vård- och omsorgsboenden för en avslutande praktik inför svensk legitimation, varav en har anställts i verksamheten efter praktikperioden.

Förvaltningens särskilda boenden har hittills i år tagit emot 123 sjuksköterskestudenter, 20 arbetsterapeutstudenter och 16 fysioterapeutstudenter samt två specialistsjuksköterskestudenter från Karolinska institutet. Två sjuksköterskestudenter från Luleå tekniska universitet har också fått praktik inom förvaltningen. Verklighetslabbet på Stureby vård- och omsorgsboende har tagit emot 90 studenter under året. Utvärderingen av studentmottagandet visar att det fungerar bra, studenterna är nöjda, blir väl bemötta och uppnår sina mål med praktiken.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	327			1		280	Tas fram av nämnden	VB 2018

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män får service och insatser som vilar på en kunskapsbaserad grund

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att flickor och pojkar, kvinnor och män får service och insatser som vilar på en kunskapsbaserad grund har genomförts enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Forskning och utveckling

Förvaltningen har under året medverkat eller bidragit till följande forskningsinsatser:

- Förvaltningen har haft kontakt med forskare på Socialhögskolan som håller i

introduktionen för nya socionomer. Socialsekreterare/mentorer från förvaltningen har under introduktionskursen informerat studenterna om arbetet inom försörjningsstöd.

- En forskare från Linnéuniversitetet har under perioden intervjuat chefer inom förvaltningen kring ett forskningsprojekt med syftet att få en djupare förståelse för hur chefer uppfattar och hanterar sin yrkesroll.
- Verklighetslabbet på Stureby vård och omsorgsboende har lanserat första versionen av en virtuell hemsida i syfte att samla information om projekten samt grundläggande information om verklighetslabbet.
- På verklighetslabbet har även projektet Gemensamma rum bedrivits, vars fokus har varit att undersöka vilka förändringar som kan göras i boendemiljön för att öka de boendes trivsel och förutsättningarna för att ge personcentrerad vård och omsorg. Det kan till exempel vara namnskyltar i lokaler eller andra åtgärder som gör att de boende lättare kan orientera sig i miljön och känna trivsel. Projektet har resulterat i att personalen fått kompetensutveckling i form av workshops och föreläsningar. Verksamheten har även fått konkreta tips på åtgärder för att utveckla och förändra miljön på boendet.
- Ytterligare ett projekt som påbörjats är Safebase, vars syfte varit att pröva en digital arbetsmetod med fokus på natt-tillsyn. Genom en app som registrerar rörelser från den boendes säng ges personalen möjlighet att kunna utöva personcentrerad omsorg.

I november hölls en lyckad akademisk inspirationsdag i samarbete mellan äldreförvaltningen, de akademiska noderna och högskolorna i Stockholm, då erfarenhetsutbyte ägde rum mellan äldreomsorg och akademi. Studenter presenterade sina uppsatser och verklighetslabbet sina pågående projekt. I februari hölls ett så kallat Meet-up, där förvaltningen informerade forskare, studenter, handledare och KI om verklighetsintegrerat lärande och presenterade möjligheter till samverkan.

Årsta hemtjänst har deltagit i projekt "Smart låsteknik" som syftar till att förbättra tryggheten för brukare och arbetsmiljön för personal i hemtjänsten på lång sikt. Projektet är i analysfasen och under året har Årsta hemtjänst kartlagt hur larmtryckningar fungerar idag för att kunna mäta effektmål när projektet startar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt. Förvaltningen har under året fortsatt arbetet med företagarråd, enligt den modell som beslutades 2016. Detta innebär att tre företagarråd samt ett event har genomförts. I remissvar för olika planärenden har förvaltningen lyft att det är viktigt att behovet av arbetsplatser inom stadsdelsområdet beaktas. Framförallt efterfrågas lokaler som kan användas för företags- eller föreningsverksamheter.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
-----------	------------	-----------	-----------

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stockholm Business Region AB ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Företag väljer att etablera sig i stadsdelsområdet

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att säkerställa att fler företag väljer att etablera sig i stadsdelsområdet har skett enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Tillsammans med Enheten för extern arbetsgivarverkan, på Arbetsmarknadsförvaltningen, kartlägga möjliga samarbeten med det lokala näringslivet i stadsdelsområdet.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls helt. Bedömningen görs bland annat utifrån att majoriteten av kommunfullmäktiges indikatorer uppfylls helt. De som uppfylls delvis ligger strax under målvärdet. Det gäller dels indikatorn andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare. Utfallet för indikatorn visar på en förbättring under året, målvärdet är långsiktigt och har setts över inför VP 2019. Den största förbättringen kan ses för kvinnor.

Det gäller även indikatorn andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen där utfallet visar att en minskning har skett under året, men inte fullt ut i nivå med målvärdet. Framförallt har en minskning skett avseende kvinnor. En framgångsfaktor är den särskilda satsning som gjorts på att kvinnor ska komma ut i egen försörjning genom Stockholmsjobb med mera.

Egen försörjning

Trenden med minskat antal personer med försörjningsstöd har fortsatt under året. Även antalet nya försörjningsstödstagare har minskat under året. De flesta ärenden som är aktuella inom försörjningsstödet har behov av både psykiskt och fysisk vård i kombination med arbetsrehabiliterande insatser. Den viktigaste framgångsfaktorn för det förbättrade resultatet

är samverkan, internt och externt, då försörjningsstödet inte har egna rehabiliterande insatser för målgrupperna.

Trots förbättrade resultat uppnås målvärdet inte helt. För bättre måluppfyllnad har vissa omprioriteringar gällande arbetssätt och uppföljning gjorts under året. Bland annat har beslut fattats om hur ofta handläggarna ska träffa brukarna samt gemensamma grunder för prioritering av ärenden att arbeta mer intensivt med. Från att tidigare ha prioriterat brukare som stått långt från arbetsmarknaden prioriteras nu brukare som överförs från Mottagningsenheten. Syftet med detta är att tidigt identifiera behov och snabbt matcha med insatser för att motverka långa bidragstider.

Under året har strukturella svårigheter i det rehabiliterande arbetet blivit tydliga såsom att personer som är sjukskrivna på heltid har svårt att få tillgång till arbetsrehabiliterande insatser. Detta strukturella problem har påtalats av förvaltningen i olika samverkansformer för att få till stånd en förändring.

Under året har personer som beviljas försörjningsstöd av social-medicinska skäl minskat med 23 personer. En framgångsfaktor är att socialsekreterare från missbruksvården och försörjningsstödet samarbetat kring enskilda ärenden gällande personer med missbruksproblem. Utvecklingsbehov som framkommit är behov av för-rehabiliterande insatser, vilket lyfts fram i samverkansforum såsom FINSAM, under året.

En särskild satsning har gjorts under året på att ensamstående kvinnor med barn, boende i Rågsved, ska få en egen försörjning. Arbetet har skett i samverkan med stadsdelsmammor, Jobbstart och Jobbtorg. Från mitten av december har 9 av kvinnorna heltidsarbete.

Målgruppen unga vuxna 18-29 år har ökat något under året. Könsfördelningen inom gruppen har förändrats under året, från cirka 48 % kvinnor vid årets början till 31 % kvinnor vid årets slut. Förklaringen till ökningen och den förändrade könsfördelningen är att det under hösten aktualiserats ett femtiotal hushåll bestående av unga män som omfattas av den så kallade gymnasielagen.

Samverkan för ökad sysselsättningsgrad

Inom missbruksvården har samarbetet med Jobbtorg intensifierats och brukarna kan nu bli aktuella där redan i samband med att de aktualiseras för insats inom socialtjänsten. Syftet är att skapa rutiner för att undvika glapp mellan genomförd behandlingsinsats och aktivitet/sysselsättning. Ett utvecklingsområde som framkommit är användningen av Stockholmsjobb och OSA (offentligt skyddat arbete) för personer med missbruksproblem.

Under året har förvaltningen haft sammanlagt 55 personer anställda på OSA. Av de 21 personer som under året avslutat sin OSA har alla utom en fått anställning eller ålderspension. Ett samarbete med Arbetsförmedlingen, Samhall och Jobbtorg unga Globen har påbörjats för att identifiera unga personer som kan erbjudas OSA för att senare kunna få en tillsvidare anställning inom SAMHALL.

Under året har förvaltningen haft 58 personer anställda på Stockholmsjobb, fler än föregående år och i enlighet med årsmålet, fler kvinnor än män.

Feriejobb

Under året har 1 608 ungdomar fått feriejobb i stadens regi. Sammanlagt 1 349 ungdomar från stadsdelsområdet hade sommarjobb, varav 116 ungdomar med särskilda behov, 69 pojkar och 47 flickor. Under höst och jullov har 259 ungdomar haft feriejobb.

Jämställdhet

Utifrån den kartläggning som gjorts av bemötande inom försörjningsstödet, som visade på ett både ojämsställt och ojämnt bemötande, har en checklista tagits fram och börjat användas.

Målet gällande lika fördelning av OSA för kvinnor och män uppfylls inte. För att uppnå målet har bland annat informationsinsatser om anställningsformen genomförts till socialsekreterare.

Vid analyser som gjorts av kostnader gällande försörjningsstöd har det framkommit att fyra gånger fler pojkar än flickor beviljats ersättning för fritidsaktiviteter. En åtgärd för att utjämna det ojämsställda mönstret är att prata med föräldrarna om vikten av att flickor får lika mycket tillgång till fritidsaktiviteter som pojkar.

Community centers

Rågsved och Östberga community centers (RCC och OCC) har haft ett gemensamt uppdrag att i respektive stadsdel erbjuda stöd och motivera unga vuxna i åldern 18-29 år som inte arbetar eller studerar. OCC har haft ett utvidgat uppdrag att bidra till trygghetsskapande och gemensamhetsstärkande aktiviteter och verksamheter i området. OCC har i och med öppnandet av Östberga kulturhus integrerats och blivit en del av den verksamheten.

I maj beslutade stadsdelsnämnden om ett reviderat uppdrag där Rågsved och Dalen community center ska utöka sin uppsökande verksamhet och erbjuda aktiviteter för att ge stöd till daglig struktur, motivera och länka vidare till Jobbtorg och andra aktörer. Rågsved community center har under hösten haft en nystart i renoverade lokaler och Dalen community center invigdes i september. Tre coacher har under sommaren och hösten arbetat på RCC/DCC. De har haft möten med flera samarbetspartners så som exempelvis Jobbtorg, sociala insatsgrupper, enheten för öppenvård och behandling (missbruk), inkluderingslotsen och stadsdelsmammorna för att planera samarbete i det uppsökande arbetet samt gemensamma aktiviteter till hösten. De har tagit fram kommunikationsmaterial, tydliga kläder samt arbetat uppsökande i Dalen och Rågsved och introducerat sig för lokala aktörer exempelvis bibliotek och föreningar.

Under året har 40 deltagare varit inskrivna på RCC/DCC för att få coachning. Av dessa var 36 procent kvinnor. 13 kontakter har avslutats, sex på grund av arbete, fem kontakter har avbrutits på grund av att deltagaren uteblivit. Ett positivt resultat är att andelen kvinnor har ökat under året. Orsaker till det kan vara att det sprids positiva rykten om verksamheten bland kvinnor i framförallt Rågsved, att det bedrivits riktade och ibland separatistiska aktiviteter och att verksamheten finns nära och med en lokal förankring. Coacherna har hög kompetens och erfarenhet av att arbeta med kvinnor samt nätverk att länka dem vidare i.

De flesta av de som är inskrivna uttrycker främst ett behov av stöd för att komma vidare med arbete eller studier. De kommer i högre grad på aktiviteter som öppet hus med Jobbtorg eller inbjudna inspiratörer/föreläsare. Totalt har aktiviteterna haft 163 besökare, fördelat på drygt

60 aktiviteter, i snitt knappt tre deltagare per aktivitet. Utmärkande välbesökta aktiviteter var en tjejkväll som lockade 23 deltagare och en inspirationsföreläsning om motivation, hållbart samhälle och värderingar som nådde 39 deltagare, främst unga män.

Ett förslag till samverkansöverenskommelse är framtaget för att tydliggöra det gemensamma uppdraget och gränsdragningar med Jobbtorg. Liknande överenskommelse är under framtagande med Sociala insatsgruppen (SIG) som också är en viktig samverkanspartner.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen ♀	1,89 %	1,84 %	1,84 %	1,98 %		1,8 %	1,6%	VB 2018
Analys Värdet visar på en minskning under året, men inte i nivå med målvärdet. Framförallt har en minskning skett avseende kvinnor. En framgångsfaktor är den särskilda satsning som gjorts på att kvinnor ska komma ut i egen försörjning genom Stockholmsjobb med mera. Utfall på totalen (1,89) mäter både vuxna och barn medan övriga (1,84) mäter endast personer som är vuxna.								
  Andel unga som varken arbetar eller studerar							Fastställt 2018	2018
Analys Stadsledningskontoret har informerat om att utfall för denna indikator saknas, detta beror på att lämplig mätmetod för indikatorn saknas.								
  Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare ♀	1,31 %	1,25 %	1,37 %	1,38 %		1,1 %	1,1%	VB 2018
Analys Värdet visar på en förbättring under året, men målvärdet uppnås inte. Analys som tidigare gjorts visar att målvärdet är långsiktigt och har setts över inför VP 2019. Den största förbättringen kan ses för kvinnor.								
  Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb ♀	58 st	21 st	37 st	49 st	58 st	58 st	1 000 st	VB 2018
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar ♀	42 st	22 st	20 st	47 st		25 st	500 st	VB 2018
  Antal tillhandahållna platser för feriejobb	1 600					1 600 st	9 000 st	VB 2018
  Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	85			84	85	85 st	1 000 st	VB 2018
  Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi ♀	1 608 st	842 st	766 st		1 600	1 600 st	9 000 st	VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
-----------	------------	-----------	-----------

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska genom jobbtorgen för unga i Kista, Skärholmen och vid Globen, och i samarbete med stadsdelsnämnderna förstärka det uppsökande och stödjande arbetet för unga utan sysselsättning och med komplex problematik samt utveckla insatser för målgruppen.	2018-01-01	2018-12-31	
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2018-01-01	2018-12-31	
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna öka utbytet mellan stadsdelarna kring sommarjobben för att öka sammanhållningen i staden och möjliggöra för fler att testa arbete i andra stadsdelar än där man bor.	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med villkor för sysselsättningsfrämjande åtgärder vid upphandlingar.	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla samverkan med det lokala näringslivet och civilsamhället för att skapa förutsättningar för jobb, integration och social hållbarhet med en särskild inriktning mot unga.	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska, exempelvis inom ramen för sina olika verksamhetsområden, öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att komma i arbete.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Kvinnor och män är självförsörjande

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att säkerställa att nämndmålet uppnås har skett enligt angivna aktiviteter. Det är förvaltningens bedömning att nämndmålet uppfylls helt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel kvinnor med OSA-anställning	29 %			31 %		50 %		2018
Analys För att uppnå målet har bland annat informationsinsatser om anställningsformen genomförts.								
 Andel män med OSA-anställning	71 %			76 %		50 %		2018
  Andel personer inom processtödet som blir självförsörjande	25 %	35 %	19 %	25 %		31,5 %		2018
Analys Prioriteringen inom processtödet har under större delen av året varit personer som står långt från arbetsmarknaden. Gällande den gruppen har det under året framkommit svårigheter att få tillgång till arbetsrehabiliterande insatser, vilket ofta är ett nödvändigt arbetsförberedande steg.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀ Andel personer inom processtödet som har en förändringsplan.	60 %			48,2 %		60 %		VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Fördjupat arbete med personer som har försörjningsstöd i Rågsved	2017-01-01	2018-12-31	
 Om möjligt bidra till att arbetsintegrerade sociala företag bildas. Särskilt undersöka möjligheten att starta ett socialt företag i Allaktivitetshuset i Östberga.	2017-01-01	2018-11-30	
 Ökat mottagande av feriearbetare på skollov	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

För att möta brukarnas och medborgarnas behov genomförs en mängd kompetensutvecklingsinsatser, nämnas kan bland annat en tvådagarsutbildning i *Flerspråkighet i förskolan* genomförs av förvaltningens språkpedagog. Planering av en utbildning i att läsa barnböcker för att stimulera det svenska språket har påbörjats. Specialpedagogerna har utbildat flera medarbetare i TAKK (Tecken för Alternativ och Kompletterande Kommunikation) och lågaffektivt bemötande. Medarbetare inom förskolorna i Rågsved, Snösätra och Hagsätra har tagit del av två föreläsningar, inom projektet Nya vägar, för att höja kunskapen om barn som lever i familjer med missbruk samt att upptäcka barn som lever med missbruk. Under året har samtliga av förskolans kockar fått utbildning i matens klimatpåverkan. Det har gett dem ökad kunskap om det klimatarbete som ska genomföras under 2019 då koldioxidekvivalenter ska mätas på alla förskolans matsedlar och mätning av matsvinnet ska genomföras på alla förskolor.

Inom Individ och familjeomsorgen vuxna får alla nya medarbetare utbildning i grunderna för sina respektive uppdrag, såsom Initial bedömning (IB) och förutsättningar inför arbete (FIA) inom försörjningsstödet, addiction severity index (ASI) och grundutbildning i neuropsykiatri inom missbruksvården med mera. Målsättningen är att alla medarbetare som arbetar med brukare också ska få utbildning i motiverande samtal (MI). Medarbetarna har under året också fått vidareutbildningar i normkritik, NCK's (Nationellt centrum för kvinnofrid) webbutbildning, utbildning i FREDAs kortfrågor och Karolinska Institutets utbildning förebygga våld i nära relation, utbildning i spelmissbruk, jämställdhet samt HBTQ-frågor. Individuella kompetensutvecklingsplaner, utifrån individens önskemål och verksamhetens behov, har gjorts upp med respektive medarbetare vid medarbetarsamtalen.

Inom avdelning individ och familjeomsorgen barn och unga anordnas återkommande träffar i Signs of Safety, ett säkerhetsorienterat arbetssätt som genomsyrar hela avdelningens arbete.

Syftet är att stödja implementeringen av Signs of Safety på avdelningen. En introduktionsutbildning i arbetssättet har hållits där alla nyanställda medarbetare utan tidigare utbildning kunde delta. Under hösten följde vissa medarbetare inspirerande föredrag från den årliga internationella Signs of Safety-konferensen via länk från Irland.

Alla medarbetare inom beställaravdelningen får kontinuerlig kompetensutveckling utifrån behov. Under perioden har bland annat våld i nära relationer, jämställdhet, demenssjukdom, barnrätt, anhörigstöd, juridik och HBTQ stått i fokus. Inom äldreomsorgen finns behov av att förstärka kompetens gällande LSS och psykiatriska sjukdomar för personer inom det socialpsykiatriska området.

Avdelning egen regi har deltagit i EU-projektet DigIT och därigenom fått språkbudsutbildning, IT i vård och omsorg, cirkelledarutbildning och utbildning för DigIt-ombud. Under tre års tid, 2016-2018, har olika kompetenshöjande insatser genomförts och 100 medarbetare har dessutom tilldelats webblicenser, vilka omfattar 7-10 timmars grundläggande datautbildning. Enskede Årsta Vantör är en av tre stadsdelsförvaltningar som haft flest unika deltagare i projektets aktiviteter.

Förvaltningen har anordnat en ledarskapsutbildning för biträdande enhetschefer inom Avdelning egen regi. Utbildningssatsningen var uppskattad och utvärderingen visade att utbildningen bidrog till bättre självkännedom samt bättre förutsättningar för närvarande och salutogent ledarskap.

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män möter kompetenta medarbetare i nämndens verksamheter

 Uppfylls helt

Analys

Arbetet med att flickor och pojkar, kvinnor och män ska möta kompetenta medarbetare i nämndens verksamheter har pågått enligt plan och det är förvaltningens bedömning att nämndmålet uppfylls helt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen söker medel för Kompetenstrappan, utveckling av modell och test av fördjupad introduktion inom socialtjänsten.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Resultatet per sista december visar för hela nämndens verksamhetsområde en budget i balans efter resultatöverföringar. Före resultatöverföringar redovisas ett underskott om 8,0 mnkr och efter resultatöverföringar är överskottet 0,2 mnkr. Sammantaget minskar resultatfonden med 8,2 mnkr och 36,2 mnkr överförs till resultatfonden för 2019.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %			100 %		100 %	100 %	VB 2018
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100,3 %			100,4 %		100 %	100 %	VB 2018
  Nämndens prognossäkerhet T2	1 %			0 %		+/- 1 %	+/- 1 %	2018

Nämndmål:

Nämndens verksamheter bedrivs kostnadseffektivt med fokus på goda resultat för verksamheterna

 Uppfylls helt

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Inventera användningen av tomställda lokaler och föreslå åtgärder. Redovisas vid tertialrapport 2.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppfylls helt, att sex av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och att två av målen uppfylls delvis.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor* uppfylls delvis.

Förvaltningens totala sjukfrånvaro sjunker men ligger fortsatt över årsmålet.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande* uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att kommunfullmäktiges indikatorer gällande förtroende för och kännedom om förvaltningen inte uppnås.

Förvaltningen kan redovisa ett flertal goda exempel under inriktningsmålet. Bland annat har förvaltningen 2018 nominerats att vinna Svenska Jämställdhetspriset 2019 som delas ut av Forum Jämställdhet. Förvaltningen är modellstadsdel inom Stockholms stad för arbetet med jämställdhetsintegrering och arbetar bland annat med programmet V.I.P – Viktig Intressant Person. Genom V.I.P ges personer med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning ges mer kunskaper om känslor, gränssättning och våld. Resultatet av förvaltningens arbete med V.I.P visar att gruppdeltagarna fått bättre självkänsla, större kunskap och framhäver sina rättigheter på ett positivt sätt.

Vidare kan nämnas arbetet med MVP (mentorer i våldsprevention) och Agera tillsammans där stadsdelsområdet, polisen och skolorna (Hagsätraskolan, Rågsveds grundskola och Snösätraskolan) tillsammans arbetar med dessa två program. MVP och AT syftar till att förebygga elevers ohälsa och främja välmående och tar sin utgångspunkt i attitydförändringar kring kön och jämställdhet. Det övergripande syftet är att ungdomar och vuxna tillsammans reflekterar kring hur våld kan förhindras. Nollbasmätning, effektmätning, fokusgrupper och tryggbassamtal har genomförts under året och bland annat tyder resultaten på en ökad medvetenhet hos barnen i både årskurs 7-9 och årskurs 4 om förekomsten av olika typer av våld.

I syfte att vara en attraktiv arbetsgivare har kompetensförsörjningsprocessen, arbetsmiljöfrågor och hållbart ledarskap prioriterats genom bland annat:

- En partsgemensam arbetsgrupp som arbetat med att ytterligare stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet i förvaltningen.
- Introduktionen för nyanställda har reviderats och förbättrats
- Regelbundna och strukturerade avstämningssamtal för att stämma av arbetssituation, arbetsbelastning, uppföljning av arbetet och diskutera förslag på förbättringar har genomförts.

Kompetensförsörjningsplaner för varje avdelning har tagits fram och har delvis följts upp under hösten 2018. Arbetet med att förbättra arbetsmiljön för socialsekreterare och biståndshandläggare fortsätter. Förvaltningen har en styrgrupp som leder arbetet och förbättringsarbete sker på de tre avdelningar som berörs av detta.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt. Förvaltningen bedriver ett framgångsrikt arbete med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i den ordinarie verksamheten.

Jämställdhetsintegrering

Under året har förvaltningen deltagit i modellkommunkonceptet med stöd av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Syftet med modellstadsdelsarbetet är att fortsätta och utveckla det systematiska jämställdhetsarbetet från modellkommuner via SKL som bygger på kollegialt lärande. I arbetet med modellstadsdel används benchmarking som en metod för att systematiskt lära av goda förebilder. Benchmarking baseras på idén att noga jämföra sina egna arbetssätt och processer med en annan organisation för att finna förbättringsförslag. Från juni 2018 har förvaltningen, med stöd av stadsledningskontoret, fungerat som modellstadsdel i Stockholms stad där Farsta, Skarpnäck och Älvsjö stadsdelsförvaltningar under 2018-2019 benchmarkar förvaltningens jämställdhetsarbete.

Förvaltningen har med inspiration från Eskilstuna kommun utvecklat en modell för uppföljning i förvaltningsledningen som ska garantera ett jämställdhetsperspektiv i hela styrkedjan. Modellen utgår från de jämställdhetsanalyser som genomförs under året och ska genom kontinuerlig uppföljning i förvaltningsledningen säkerställa att ett förbättringsarbete påbörjas och att nya utfall uppnås genom nya arbetssätt.

Förvaltningen har under året haft tre benchmarking-träffar samt ytterligare en träff utifrån resultat av en genomförd analys av individ- och familjeomsorgen barn och ungas insatser. Analysen visar bland annat att kostnaderna för pojkar är högre än för flickorna och att pojkar får fler vård dygn och insatser beviljade. En diskussion har påbörjats om hur kvalitetsledningssystemet och jämställdhetsintegrering ska föras samman.

Avdelningen egen Regi benchmarkade Eskilstunas V.I.P program, Viktig Intressant Person, där personer med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning ges mer kunskaper om känslor, gränssättning och våld. Inom ramen för programmet har förvaltningen under året utbildat ledare och anordnat grupper. En uppföljning av resultat kommer ske under 2019.

Under året har förvaltningen genomfört ett antal jämställdhetsanalyser för att synliggöra likvärdigt bemötande och om resurser fördelas på lika villkor. Fyra obligatoriska jämställdhetsanalysverkstäderna erbjuds avdelningarna två gånger om året med utgångspunkt i frågeställningen ”vem får vad på lika villkor?”. Några exempel på genomförda analyser är:

- *Avdelning individ och familjeomsorg vuxna*

En analys har genomförts som visade att akut bistånd på kontantkort utbetalas i större uträkning till män.

- *Avdelning förskolan*

En förskola har via genomförda barnintervjuer uppmärksammat att flickorna önskar leka mer med pojkar i den fria leken. Underlaget är analyserat utifrån aktuell forskning i förskolans verksamhet med ett genusperspektiv.

- *Beställaravdelningen*

En analys av hemvårdsbidraget visar att det främst är kvinnor som sköter sina äldre anhöriga. Avdelningen har identifierat en inlåsningsseffekt för dessa kvinnor samt att deras ekonomi och pension påverkas negativt.

- *Avdelning kultur, fritid och demokrati*

Avdelningen har genom ett externt analysföretag sett att fritidsgårdarna ger ett ojämnt bemötande till besökarna. Pojkar får ett mer välkomnande bemötande, mer tid med personalen och erbjuds aktiviteter i större uträkning.

- *Avdelning Egen Regi*

Analys har visat att kvinnor i större uträkning deltar på aktiviteter i förebyggarenheten. Enheten arbetar vidare med för att få fler deltagande män.

Under hösten genomförde förvaltningen en jämställdhetsvecka med fokus på våldsprevention, hedersrelaterat våld, integration och jämställdhetsbudgetering. Utvärderingen visade att deltagarna fick idéer och konkreta verktyg att arbeta vidare med i sina respektive verksamheter.

Förvaltningen har ett strategiskt chefsnätverk för enhetschefer kopplat till jämställdhetsintegrering. Syftet med nätverket är att fungera som stöd utifrån uppföljning och vilka arbetsätt som bör utvecklas för att systematisera jämställdhetsarbetet. Förvaltningen erbjuder även de jämställdhetscoacher som finns på enheterna ett nätverk för utveckling av metoder / modeller i att leda jämställdhet på arbetsplatsträffar.

Under hösten genomförde förvaltningen en utbildningsdag om porr, maskulinitet och våld i samarbete med utbildningsförvaltningen. Deltog gjorde chefer och nyckelpersoner inom förskolan, grundskolan, gymnasiet, fritiden och socialtjänsten.

Kvinnors organisering

Förvaltningen har deltagit i en workshop om kvinnors organisering med stadsledningskontoret samt Skarpnäcks- och Farsta stadsdelsförvaltningar. Syftet var att stärka nätverken mellan förvaltningarna och hitta frågor att samverka kring. Resultatet är fler etablerade kontakter mellan tjänstepersoner och föreningar verksamma i stadsdelsområdena. Detta har lett till mer stöd till och samarbete med kvinnoorganisationer.

Förvaltningen har bedrivit gruppverksamhet för kvinnor boende i Rågsved som bedömts stå långt från arbetsmarknaden. Verksamheten har gått under namnet Stadsdelsmammorna och syftar till att höja målgruppens kunskap om svenska samhället, öka deltagandet i och stärka deras roll i samhället. Regelbundna möten med olika teman så som kvinnohälsa och barnomsorg har genomförts och gruppen samverkar med öppna förskolan, community center, medborgarkontoret och Jobbtorg. Stadsdelsmammorna har även informerat om de allmänna valen som ägde rum i september.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	100 %					100 %	100 %	VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna stödja kvinnors organisering med målet att öka kvinnors makt och inflytande i det offentliga rummet.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män får ett jämställt bemötande, en jämställd myndighetsutövning samt jämställt stöd och omsorg.

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att flickor och pojkar, kvinnor och män får ett jämställt bemötande, en jämställd myndighetsutövning samt jämställt stöd och omsorg har fortgått enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel könsuppdelade indikatorer av samtliga indikatorer	75 %					75 %		2018
 Antal jämställdhetsanalyser som genomförts på enheterna	54 st					7 st		VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Genomföra ekonomiska analyser utifrån jämställdhetsperspektiv.	2018-01-01	2018-12-31	
 Implementera Program för ett jämställt Stockholm	2018-01-01	2018-12-31	
 Varje förskola ska under 2018 genomföra minst en jämställdhetsanalys	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls delvis, bedömningen görs utifrån att kommunfullmäktiges indikatorer uppfylls delvis. Indikatoren för sjukfrånvaro uppfylls delvis, dock har förvaltningens totala sjukfrånvaro minskat med 0,44 procentenheter till 7,96 % i november 2018 jämfört med november 2017. Att höja frisknärvaron och förhindra ohälsa i arbetslivet är ett ständigt pågående arbete där de förebyggande insatserna är av stor betydelse.

Kompetensförsörjning

I syfte att vara en attraktiv arbetsgivare har kompetensförsörjningsprocessen, arbetsmiljöfrågor och hållbart ledarskap prioriterats genom bland annat:

- En partsgemensam arbetsgrupp som arbetat med att ytterligare stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet i förvaltningen.
- Introduktionen för nyanställda har reviderats och förbättrats
- Regelbundna och strukturerade avstämningssamtal för att stämma av arbetssituation, arbetsbelastning, uppföljning av arbetet och diskutera förslag på förbättringar har genomförts.

Förvaltningen har under perioden fortsatt arbetet med att säkerställa att förvaltningens arbetsplatser uppfyller diskrimineringslagens krav om lika rättigheter och möjligheter. En förvaltningsöverskridande referensgrupp med chefer har under våren 2018 bildats i syfte att skapa ett gemensamt arbetssätt för analys av hinder och förslag på aktiva åtgärder. Förvaltningen har genomfört en workshop för förvaltningens chefer om vad diskrimineringslagen innebär och hur arbetet med aktiva åtgärder i enlighet med lagen kan utvecklas ytterligare.

För att ytterligare höja förvaltningens kunskap inom kompetensbaserad rekrytering har förskolans chefer deltagit på två workshops på ämnet.

Kompetensförsörjningsplaner för varje avdelning har tagits fram och har delvis följts upp under hösten 2018. Förvaltningen har arbetat med implementeringen av den handlingsplan förvaltningen tagit fram för att öka andelen förskollärare. Flera av de åtgärder som föreslagits i handlingsplanen har fokuserat på att höja kvalitén i verksamheten och skapa goda förutsättningar för förskolechefer, förskollärare och barnskötare att genomföra sitt uppdrag. Exempelvis har förskolans centrala stödorganisation utökats och två specialpedagoger har under perioden påbörjat sin anställning i stadsdelsförvaltning.

Förvaltningen har utvecklat den gemensamma introduktionen av nyanställda genom att:

- Två intranätssidor har skapats, en som vänder sig till nyanställda medarbetare och en som vänder sig till chefer med nyanställda medarbetare. Sidorna innehåller samlad information om introduktion på stadsövergripande respektive förvaltningsnivå.
- Förvaltningen har tagit fram en introduktionsfilm för nyanställda som nås via intranätet.
- Förvaltningen erbjuder alla nyanställda en introduktionsdag, denna har utvecklats till att bli mer interaktiv genom olika övningar som syftar till att låta medarbetarna reflektera över sina egna värderingar vad gäller förvaltningens värdeord, bemötande, attraktiv arbetsgivare och jämställdhet.

- Ett chefsintroduktionsprogram har planerats och delvis genomförts under hösten.

Dessutom har förvaltningens fokusområden integrerats i all kommunikation till nyanställda i form av ovan nämnda introduktionsdag, film och information på intranätet. Syftet är att underlätta nyanställdas förståelse av förvaltningens uppdrag.

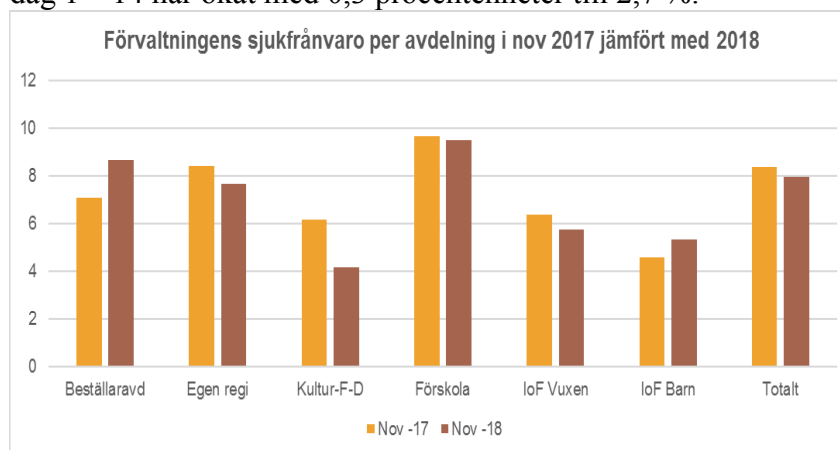
Från deltid till heltid

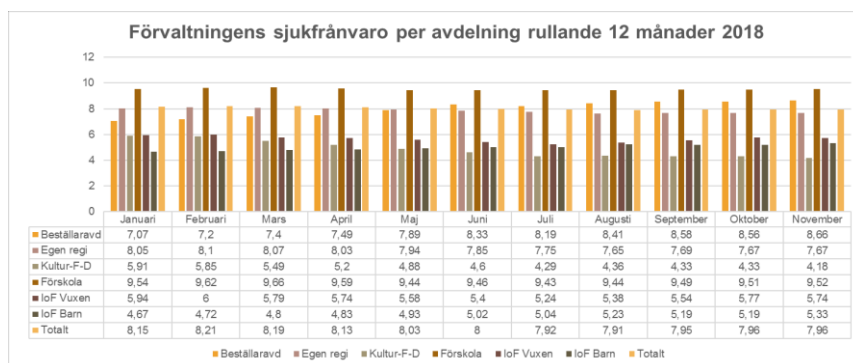
Förvaltningen har en partsgemensam styrgrupp för arbetet med att minska andelen ofrivilliga deltidsanställningar. Inom ramen för arbetet har bland annat en kartläggning gjorts över hur många tillsvidareanställda som arbetar deltid och inom vilka avdelningar. Kartläggningen visar att flest återfinns inom avdelning egen regi. Stureby vård- och omsorgsboende har erbjudit alla medarbetare möjligheten att utöka arbetstiden till heltid. Av 15 medarbetare tackade 10 ja till erbjudandet och 5 avstod.

Sjukfrånvaro

En viktig del i att skapa en god arbetsmiljö är friska, delaktiga och engagerade medarbetare. Att höja frisknärvaron och förhindra ohälsa i arbetslivet är ett ständigt pågående arbete där de förebyggande insatserna är av stor betydelse.

Förvaltningens totala sjukfrånvaro har minskat med 0,44 procentenheter till 7,96 % i november 2018 jämfört med november 2017. Korttidssjukfrånvaron för motsvarande period dag 1 – 14 har ökat med 0,3 procentenheter till 2,7 %.

Stöd till alla chefer kring rehabiliteringsarbetet har pågått kontinuerligt och chefsgrupper kring rehabiliteringsfrågor har genomförts med flertalet av egen regis chefer. Dessa med syfte att skapa nätverk, ge chefer möjlighet att utbyta erfarenheter och bidra till kunskaper kring frågor som rör hälsa, rehabilitering och arbetsmiljö.

Inom avdelningen egen regi har sedan hösten 2016 haft en extraresurs som arbetat med att stötta avdelningens chefer i rehabiliteringsarbetet.

Förskolorna har under 2018 haft ett stöd från HR-avdelningen som arbetat för att långsiktigt minska sjukfrånvaron. Kartläggningar av sjukfrånvaron har genomförts på samtliga enheter. Hälsosamtal har genomförts vid upprepad sjukfrånvaro för att på ett tidigt stadium upptäcka signaler och undvika en längre sjukskrivningsproblematik.

Förvaltningens chefer har fått ökade kunskaper och förståelse kring rehabilitering och vikten med att arbeta förbyggande för att förbättra sjukhälsotalen.

Arbetsmiljö

Inom förskolorna har flera enheter under året tydliggjort ansvaret för förskollärare och barnskötare. Även ansvaret inom ledningsgrupperna har tydliggjorts för personalen. Flera förskoleenheter har arbetat med det kollegiala lärandet för att öka medarbetares delaktighet, genom pedagogiska nätverk och andra mötesforum. Ett arbete har också skett med att tydliggöra vision, organisation och kommunikationskanaler. En enhet har bildat en hälsocoachgrupp med representanter från alla förskolor som agerar hälsoinspiratörer i enheten, uppmuntrar och hittar på hälsoutmaningar där medarbetare har möjlighet att medverka.

Inom avdelning egen regi pågår en översyn för att säkerställa att alla enheter når målet om 30-35 anställda per chef. Arbetet är ett led i att ge cheferna förutsättningar för att utöva ett nära ledarskap.

Förbättrad arbetsmiljö för socialsekreterare och biståndshandläggare

Arbetet med att förbättra arbetsmiljön för socialsekreterare och biståndshandläggare fortsätter. Förvaltningen har en styrgrupp som leder arbetet och förbättringsarbete sker på de tre avdelningar som berörs av detta, bland annat genom följande:

- I mars genomfördes en uppföljning av förra årets kick-off för handlingsplanen tillsammans med ansvariga för handlingsplanen inom socialförvaltningen och äldreförvaltningen.

- En flytt till mer ändamålsenliga lokaler har genomförts.
- Inom avdelning individ och familjeomsorg vuxna har enhetscheferna regelbundna och strukturerade avstämningsavtal med alla medarbetare för att stämma av arbetssituation, arbetsbelastning, uppföljning av arbetet och diskutera förslag på förbättringar. Avdelningen har under året fortsatt arbetet med att hålla nere antalet ärenden genom att strukturera det sociala förändringsarbetet genom bland annat Globenmodellen.
- Avdelning individ och familjeomsorg barn och unga har haft en trivseldag med föreläsning om stresshantering. Medarbetarna fick även prova på olika idrotter i syfte att uppmuntra till hälsosam livsstil.

Bedömningen är att arbetsmiljön förbättrats inom avdelning individ och familjeomsorgen vuxna under året och sjukfrånvaron har minskat. Framgångsfaktorer är bland annat chefstäthet som möjliggör att ha täta och kontinuerliga uppföljningar med medarbetare kring arbetssituation och stressnivå, introduktionsprogram för nyanställda, hälsoinspiratörer och uppmuntran till friskvård. Inom försörjningsstödet har tillkomsten av beredskapsteamet, som går in för socialsekreterare vid frånvaro eller hög arbetsbelastning minskat stressnivån. Att Globenmodellen utarbetats som stöd för att strukturera det sociala förändringsarbetet bedöms också vara en viktig stressreducerande faktor. Medarbetarna på avdelningen har under året arbetat tillsammans i grupper med Personalpolicyn och fått komma med förslag och synpunkter på förbättringar. Ett medvetet arbete med att göra medarbetarna delaktiga i förvaltningens och enheternas mål genom bland annat VP-grupper bedöms vara en framgångsfaktor för att förtydliga kopplingen mellan stadens politiska styrning och verksamheternas uppdrag.

Inom beställaravdelningen har personalomsättningen under året varit mycket låg. En bidragande orsak kan vara att de tillfälliga förstärkningar som gjordes under 2017 har permanentats 2018. Den individuella arbetsbelastningen på beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri följs upp veckovis med ett eget utarbetat verktyg, ”tempmätaren”. Under det första halvåret 2018 har de flesta, 94 procent, av medarbetarna bedömt sin arbetssituation som hållbar. Under det andra halvåret har något fler medarbetare skattat sin arbetssituation som ohållbar. När det blir aktuellt erbjuds alltid prioriteringssamtal för avlastning. Resultat från andra halvåret kommer under början av 2019.

Redovisning erhållna medel för kompetensutvecklingssatsningen 2018

Under 2018 beviljades Avdelning egen regi medel för kompetensutvecklingssatsning avseende:

- Kompetensutvecklingssatsningen ”Boendestödjare” där 594 790 kr har använts för att möjliggöra utbildning för boendestödjare i pedagogiska arbetsmetoder. Enheten har startat två arbetsgrupper bland medarbetarna i syfte att dels reflektera utifrån evidens och dels ta fram en strukturerad metod i arbete med brukare.
- Kompetensutvecklingsinsatsen ”Metoden KAT- kit” där 232 583 kr har använts för utbildning av 27 medarbetare inom gruppboendestäder och serviceboendestäder LSS i verktyget KAT-KIT, vilket möjliggjort för brukarna att prata om känslor och egna upplevelser.

- Kompetensutvecklingsinsatsen ”Silviasjuksköterskor” där 272 128 kr har möjliggjort för fem silviasjuksköterskor inom äldreomsorgsverksamheterna att påbörja utbildningen i syfte att stärka demenskompetensen i verksamheterna.
- Kompetensutvecklingssatsning ”anhörigstödet”. Syftet med satsningen har varit att kvalitetssäkra arbetssätt och metoder på Mårtensgårdens vård- och omsorgsboende för att uppfylla lagstiftning för anhörigstöd. 105 840 kr har använts för bland annat utbildning av sex utbildade och diplomerade anhörigombud.
- Kompetensutvecklingssatsningen ”Silviasystrar”. 991 436 kr har under 2017-2018 använts för att höja kompetensen och utbildningsnivån hos undersköterskor, samt sprida kunskap av demenssjukas behov. Inom äldreomsorgsverksamheterna har fem silviasystrar påbörjat/slutfört utbildning. Utbildningen innehåller nätbaserade kurser i ibland annat palliativ vård, demensvård och fältstudier.
- Kompetensutvecklingssatsningen ”Våldsförebyggande program för personer med kognitiv funktionsnedsättning enligt metoden/ programmet V.I.P. - Viktig Intressant Person”. 548 974 kr har under 2017-2018 använts för utbildning av 13 VIP-gruppledare, samt övriga utgifter inom ramen för VIP-grupperna. Brukarna uppvisar bättre självkänsla, större kunskap och framhäver sina rättigheter på ett positivt sätt.

Avdelning individ och familjeomsorg barn och unga beviljades 268 500 kr från kompetensutvecklingssatsningen för kompetensutveckling inom Signs of safety. Dessa medel har fördelats dels på en fördjupad utbildning i säkerhetsplanering samt metodstöd för handläggare och chefer.

Förvaltningen beviljades 1.837 mkr för investeringar i välfärdsteknik i omsorgsverksamheter. Syftet med stimulansmedlen är att göra det möjligt för kommunerna att öka investeringstakten av välfärdsteknik.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex ♀	80	80	80	80		83	81	2018
Analys Medarbetarenkätens resultat visar att utfallet på aktivt medskapandeindex är 80 för hela förvaltningen, 80 för kvinnor och 80 för män.								
  Index Bra arbetsgivare ♀	81			82		84	84	2018
Analys Förvaltningens resultat vad gäller index bra arbetsgivare är 81 för hela förvaltningen. Könsuppdelad statistik är inte tillgängligt för denna indikator.								
  Sjukfrånvaro	7,96 %			8,4 %		7,5 %	tas fram av	VB 2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
♀							nämnden	
Analys Den totala sjukfrånvaron på förvaltningen fortsätter att minska.								
  Sjukfrånvaro dag 1-14	2,7 %			2,48 %		2,25 %	tas fram av nämnden	VB 2018
♀								
Analys För att minska korttidssjukfrånvaron genomförs hälsosamtal vid upprepade sjukfrånvaro för att på ett tidigt stadium upptäcka signaler och undvika en längre sjukskrivningsproblematik.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna stödja stadsdelsnämnderna i hur äldreomsorgen kan organisera sin ledningsorganisation för att främja det närvarande ledarskapet	2018-01-01	2018-12-31	
  Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra och utvärdera en pilot med schemalagd reflektionstid i hemtjänsten	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Nämnden är en attraktiv arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att nämnden är en attraktiv arbetsgivare med goda arbetsvillkor har fortgått enligt nedan angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Arbetsmiljö

Förvaltningen har under året utvecklat arbetet med årsplanering och framtagande av stöd och verktyg kopplat till OSA, (organisatorisk och social arbetsmiljö). Som ett led i att strukturera upp förvaltningens systematiska arbetsmiljöarbete har en intranätssida tagits fram där förvaltningens arbetsmiljörelaterade sidor samlas. Via sidan kan chefer, skyddsombud och medarbetare enkelt få vägledning i arbetsmiljöarbetet genom information om det systematiska arbetsmiljöarbetet, hantering av arbetsskador och tillbud, inbjudan till arbetsmiljöutbildning mm.

Förvaltningens partsgemensamma arbetsgrupp har tagit fram ett förslag på övergripande årsplanering för arbetsmiljöarbetet. Den syftar bland annat till kvalitetssäkring av det systematiska arbetsmiljöarbetet samt säkerställa att viktiga föreskrifter och rutiner följs upp.

Förvaltningen har intensifierat implementeringen av KIA-systemet (KIA står för kommunernas informationssystem om arbetsmiljö) som hanterar arbetsskade- och tillbudsrapporteringen. Förvaltningen har haft en kontinuerlig dialog med användarna av KIA

för att säkerställa att systemet fungerar tillfredställande.

Basutbildning i arbetsmiljö för chefer och skyddsombud har genomförts.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Handlingsplanerna för att förbättra arbetsmiljön för socialsekreterare och biståndsbedömare följs upp och det medarbetarnära stödet utvärderas.	2017-01-01	2018-12-31	
 HR-avdelningen ger stöd till cheferna i rehabiliteringsärenden och utbildningar för chefer i rehabiliteringsprocessen anordnas.	2018-01-01	2018-12-31	
 Kompetensbaserad rekrytering används som metod vid all rekrytering.	2017-01-01	2018-12-31	
 Stadens personalpolicy tas upp på APT och förankras på alla enheter.	2017-01-01	2018-12-31	
 Systematisk uppföljning av sjukfrånvaro på enhets- och avdelningsnivå sker varje månad och det rehabiliterande arbetet startar tidigt.	2017-01-01	2018-12-31	
 Verksamheterna har introduktionsprogram för nyanställda	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Medarbetare inom Individ och familjeomsorg barn och unga har under året genomfört en webbutbildning om HBTQ. Ungdomsmottagningen är fortsatt HBTQ-diplomerade och har en relativt hög inströmning av ärende som rör könsdysfori, det vill säga upplevelsen av att vara född i fel kropp. Ungdomar söker till ungdomsmottagningen för remiss vidare till ANOVA eller Astrid Lindgrens sjukhus. ANOVA är ett unikt centrum med bred och tvärvetenskaplig kompetens för klinisk utredning och behandling med moderna och effektiva metoder baserade på aktuell forskning inom områdena Andrologi (undersökning och behandling av störningar i mannens fortplantningsorgan), Sexualmedicin (undersökning och behandling av sexuella problem) och Transmedicin (utredning och behandling av könsdysfori hos patienter över 18 år).

I oktober anordnade avdelning egen regi en föreläsning för alla chefer i normkritiskt tänkande och HBTQ. Under denna eftermiddag fick deltagarna grundläggande kunskaper om normer och begrepp samt fick delta i övningar och fallbeskrivningar. Verksamheterna genomför också regelbundet webbutbildningar för att medvetandegöra och säkra ett bemötande fritt för diskriminering.

Utifrån den kartläggning av bemötande som gjorts inom försörjningsstöd har medarbetare i samarbete med en forskare arbetat fram en checklista för jämställt och jämlikt bemötande. Checklistan är indelad i tre delar; inledning, under mötet och avslutning. Checklistan har under perioden blivit färdigställd och presenterats på ett avdelningsmöte samt har börjat implementeras på enheterna. Inom missbruksvården ger HBTQ-gruppen stöd på APT-möten

med att formulera och synliggöra föreställningar samt hålla i diskussioner om hur det påverkar arbetet.

För att få en dialog med brukare inom individ och familjeomsorgen vuxna, om bland annat information och tillgänglighet, påbörjades under året ett försök med träffar med andra verksamheter som möter brukare. Två träffar anordnades under året där bland annat representanter från Medborgarkontoret, Jobbtorg och Musketörerna bjöds in.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	94 %	82	97	93 %	94	94 %	Öka	2018
  Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	91 %	95 %	85 %	82 %	91	83 %	Öka	2018
  Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	90 %	88 %	91 %	90 %	90	91 %	Öka	2018
Analys Förvaltningen noterar att resultatet ligger i nivå med årsmålet och kommer att fortsätta arbetet med antidiskriminering i alla verksamheter. Nio av tio upplever inte diskriminering i dag.								
  Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	98 %	99 %	98 %	96 %		100 %	Öka	2018
Analys Resultatet har förbättrats något sedan föregående år								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med civilsamhället och genom befintliga mötesplatser verka för att nå och stärka kunskaperna hos fler föräldrar om barn och ungas rättigheter. Kommunstyrelsen ska vara behjälplig i arbetet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda och bemöts fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att flickor och pojkar, kvinnor och män får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda och bemöts fritt från diskriminering har fortgått enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel som i missbruksvårdens brukarenkät uppger att de inte känt sig diskriminerade av medarbetare						90 %		2018
Analys Ingen brukarenkät har genomförts under året och därför kan inga resultat redovisas.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska aktivt arbeta för att öka antalet anställda med funktionsvariation.	2016-01-01	2018-12-31	
 Implementera Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning.	2018-01-01	2018-12-31	
 Implementera Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målen för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Arbetet med att implementera stadens program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad har pågått under året. Förvaltningen har en utredargrupp med uppdrag att vara processtödare i arbetet med att implementera bland annat detta program. Förvaltningen deltar också i stadens barnombudsmans stadsövergripande nätverk för barnrättsfrågor.

För att öka barns inflytande och delaktighet har förvaltningen tillsatt en barnrättssamordnare på halvtid. Barnrättssamordnaren ingår i stadens nätverk som initialt arrangeras av socialförvaltningen. Samordnaren har det övergripande uppdraget i sin stadsdelsförvaltning att samordna och genomföra implementerings- och utvecklingsarbetet och arbetar mot enheter som arbetar med barn och unga, vuxna samt personer med funktionsnedsättning. Flickors och pojkars behov och perspektiv uppmärksammas under utredningsprocessen. Flickor och pojkar som är föremål för utredning på utredningsenheten eller familjerätten kommer alltid till tals såvida inte barnet anses vara för litet. Barnets mognad avgör vilka som kommer till tals i utredningarna och oftast är det barn från cirka 4 års ålder. I möjligaste mån deltar barn aktivt i att formulera sina mål med de insatser de berörs av. Detta är viktigt för att öka känslan av sammanhang, meningsfullhet och skapa förutsättningar för att målet med insatsen ska uppnås.

Utredningsenhetens socialsekreterare har fått utökad kompetens i FN:s barnkonvention genom föreläsning och workshops. Syftet har varit att bättre uppmärksamma flickors och pojkars

behov och rättsliga perspektiv samt barnens bästa under hela utredningsprocessen. De flesta socialsekreterarna har även erhållit utbildning i barnsamtal. Vid granskningar som genomförts under året visar det sig att socialsekreterarna har enskilda samtal med i stort sett alla barn som utreds. Genom att fånga in barnens röst och egna åsikter är det möjligt för socialsekreterarna att förmedla till föräldrarna och andra viktiga vuxna hur barnen tänker om sin egen situation. I dokumentationen kan förvaltningen läsa att socialsekreterarna får fram barnets röst och gör barnkonsekvensanalyser utifrån identifierade behov av eventuell vård.

I introduktionen av nya medarbetare inom förvaltningens assistansenhet diskuteras barnkonventionens bestämmelser och principer samt barnets rättigheter. Barnkonventionen lyfts även löpande i samband med arbetsplatsträffar under året.

Förskolorna arbetar med att flickor och pojkar ska känna delaktighet i den grupp de tillhör. Barnen uppmuntras att lyssna på varandra, berätta sina åsikter och synpunkter, visa sina känslor samt säga att de inte vill. Förskolorna arbetar förebyggande och främjande med stöd av planer mot diskriminering och kränkande behandling. Kartläggning, uppföljning och åtgärder av riskfaktorer sker systematiskt under året. På vissa avdelningar har barnen själva skapat sin egen likabehandlingsplan. Flickor och pojkar får i det arbetet reflektera över innebörden av att alla är lika värda. Genom projekt som förskolorna gör med barnen har värdegrundsfrågor tagits upp. I den pedagogiska dokumentationen har pedagogerna sett att barnen pratar om att alla är lika värda och att beslut ska fattas tillsammans. Förskolorna använder också barnkonventionens artiklar i avdelningarnas reflektioner och material utifrån barnkonventionen används tillsammans med barnen. En del enheter använder sig av barnintervjuer som syftar till att ge barnen en genuin känsla av att ha inflytande över sitt liv på förskolan och därmed över sin första offentlighet. En förskola använder sig även av resultatet från barnintervjuerna till att göra en jämställdhetsanalys av verksamheten.

Förstärkt föräldraskapsprogram

Förvaltningen erbjuder flera olika föräldraskapsprogram. ABC (alla barn i centrum) är ett generellt program med fyra träffar som riktar sig till alla föräldrar med barn 3-12 år. Programmets träffar utformas med utgångspunkt i barnkonventionen. Fyra ABC-grupper har hållits under året med 36 deltagare, varav 26 kvinnor och 10 män.

Komet (KOMmunikationsMETod), riktar sig till föräldrar som upplever att det blir mycket konflikter i hemmet och ger föräldrar verktyg för att förebygga svåra vardagssituationer och stärka relationen. Under perioden har tre grupper Komet 3-11 år har hållits med 29 föräldrar, varav 17 kvinnor och 12 män samt två Komet 12-18 år har hållits med 17 föräldrar, varav 13 kvinnor och 4 män.

Föräldraskap i Sverige (FöS) är ett nytt program som Stockholms stad som riktar sig till utrikesfödda föräldrar med barn i åldern 0-18. De fem träffarna handlar om familjeliv i Sverige och utgår från olika teman. Programmet ger en ökad vägledning och förståelse om hur svenska samhället fungerar med fokus på föräldraskap och ger också kunskap om vart man kan vända sig vid behov av stöd och hjälp. Under året har fem FöS-grupper hållits i stadsdelen med föräldrar som rekryterats från öppna förskolan i Rågsved, Rågsvedsskolan och modulboendet i Örby. 48 föräldrar har deltagit under året.

Utvärderingar visar att föräldrarna är mycket nöjda med deltagandet i de olika föräldragrupperna. I stort sett samtliga kan rekommendera respektive föräldrakurs till andra

och de känner sig överlag stärkta i sitt föräldraskap. Att kunna dela sina erfarenheter med andra och se att andra har likande problem har uppskattas.

Nämndmål:

Flickors och pojkars rättigheter enligt FN:s barnkonvention respekteras i nämndens verksamheter

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att säkerställa att flickor och pojkars rättigheter enligt FN:s barnkonvention respekteras i nämndens verksamheter har fortgått enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Implementera Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målen för verksamhetsområdet uppfylls helt.

För att implementera Stockholms stads program för mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld har en arbetsgrupp bildats bestående av representanter från förvaltningens olika avdelningar, med spetskompetens i frågor rörande våld i nära relation.

Stöd och behandling till våldsutsatta och våldsutövare

Relationsvåldscentrum sydost, RVCS, ger stöd och behandling till vuxna, våldsutövare och våldsutsatta. Verksamheten drivs i samarbete med stadsdelsförvaltningarna Farsta och Skarpnäck. Under våren byttes delar av personalstyrkan ut. Resultaten under hösten har trots detta varit goda. Rekryteringen av nya medarbetare har fallit väl ut och verksamheten har inte tappat i kompetens och erfarenhet trots personalomsättningen. Det är idag ingen kö till verksamheten. Under året har 179 våldsutsatta kvinnor och 3 män fått stöd och 75 våldsutövande män och 2 kvinnor fått behandling. Målgruppen våldsutsatta är mer än dubbelt så stor som målgruppen våldsutövare. För varje våldsutsatt så finns minst en våldsutövare och det är ett problem att verksamheten inte når utövarna i samma grad som de utsatta. Det finns många olika möjliga förklaringar till detta, både i omvärlden och i hur arbetet är organiserat. Under nästa år kommer RVCS arbeta för att utöka antalet våldsutövare som kommer till verksamheten och det framförallt genom ett mer utåtriktat arbete som krävs för att nå målgruppen.

Förvaltningens Relationsvåldsteam (RVT) har under året gett skydd och stöd till personer som

utsatts för våld i nära relation. Under året har 54 vuxna och 48 barn placerats i skyddat boende. 12 vuxna och 20 barn har också placerats i någon av förvaltningens egna skyddade boenden. Ärendemängden var i slutet av året 64 st. Under året har RVT sett över rutiner kring handläggning av ärenden och bland annat utvecklat arbetet med en tydlig fortsatt planering i ärendena, bland annat gällande boende. Under året har 21 personer kunnat flytta vidare till någon form av självständigt boende. Bolotsar har varit stöd i arbetet med att söka boende. En behandlingsassistent, vars uppdrag är att ge stöd till de som bor i förvaltningens skyddade boende mot ett självständigt liv utan våld, anställdes i slutet av året. RVT har under året också återupptagit nätverksträffar för personer inom förvaltningen som har eller ska utveckla specialkompetens inom området.

Medborgarkontoret kommer i kontakt med våld i nära relationer då de får frågor om boende, skilsmässor och liknande. De har vid flera tillfällen länkat personer till Relationsvåld Teamet och Relationsvålds Centrum och kunnat erbjuda vägledning vidare. 43 besök har handlat om våld i nära relation. Kvinnorna berättar om våldet och deras försök att ta sig ur det i samband med att de söker praktisk hjälp kopplat till boende, insyn i egen ekonomi och barnomsorg. Många har varit isolerade och haft svårt att ta sig fram i kontakten med myndigheter eller är nyanlända och känner inte till sina rättigheter. En checklista har tagits fram för att medarbetarna kan ge korrekt vägledning. Medarbetarna har även gått utbildning i våld i nära relation och uppger att de har känner sig trygga att stötta kvinnorna. Via advokatjourstjänsten som erbjuds på medborgarkontoret har fem kvinnor fått besittningsrätt med barnen, till sin bostad.

Våldsförebyggande arbete

Som en del av förvaltningens våldsförebyggande arbete har förvaltningens arbete med det våldsförebyggande programmet V.I.P. (Viktig Intressant Person) fortsatt. Inom programmet ges personer med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning mer kunskaper om känslor, gränssättning och våld. Förvaltningen har 13 utbildade VIP-gruppledare. Totalt under året har sex V.I.P-grupper genomförts, två för män och två för kvinnor. Resultatet av förvaltningens arbete med V.I.P visar att gruppdeltagarna fått bättre självkänsla, större kunskap och framhäver sina rättigheter på ett positivt sätt.

Förvaltningen har inom ramen för "Modellstadsdel" informerat om förvaltningens arbete med V.I.P inför andra stadsdelsförvaltningar i staden. Under MR-dagarna presenterades V.I.P i form av ett miniseminarium.

Under året har 26 föräldrar till 26 barn (14 flickor och 12 pojkar) genomgått Tryggare barn. Tryggare barn är ett föräldrastödsprogram som riktar sig till föräldrar inom socialtjänsten med orosanmälan om våld eller kränkning mot barn. Programmet utvecklades inom Stockholms stad 2013-2014 och är inspirerat av Komet. Alla barn tillfrågades före och efter insats utifrån Tryggare Barns uppföljningsmodell. Alla barn upplevde en förbättrad trygghet vid förmätning jämfört med eftermätning. Flickor och pojkar upplevde lika stor förbättring.

Stadsdelsområdet, polisen och skolorna (Hagsätraskolan, Rågsveds grundskola och Snösätraskolan) har under året fortsatt och utvecklat sin samverkan kring MVP och Agera tillsammans (AT). MVP och AT syftar till att förebygga elevers ohälsa och främja välmående och tar sin utgångspunkt i attitydförändringar kring kön och jämställdhet. Det övergripande

syftet är att ungdomar och vuxna tillsammans reflekterar kring hur våld kan förhindras. Under året har fältassistenter, personal från fritidsgårdarna, fritidslots och socialtjänst deltagit i arbetet för att genomföra MVP-lektionerna med eleverna på de kommunala skolor som ligger inom stadsdelsområdet. Nollbasvärdering, effektmätning, fokusgrupper och tryggbassamtal har genomförts under året och bland annat tyder resultaten på en ökad medvetenhet hos barnen i både årskurs 7-9 och årskurs 4 om förekomsten av olika typer av våld.

Kompetensutveckling kring våld

Under året har omfattande kompetensutvecklingssatsningar genomförts inom området våld i nära relation, i enlighet med Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Medarbetare har tagit del av både av det utbud av utbildningar som erbjudits genom staden och genom utbildningar som anordnats lokalt och därmed utbildats i FREDAs kortfrågor, arbetat på olika sätt för att träna på att ställa frågor om våld under samtal, gått NCK:s webbutbildning och utbildning genom KI, varit på föreläsningar om normkritik samt hedersrelaterat våld och förtryck. FREDAs kortfrågor har lagts in som obligatoriska frågor i Globenmodellen.

På alla öppna förskolor finns Rosa pärmen, framtagna av förvaltningen, med stödmaterial vid oro för små barn, samt har infofoldrar på besökstoaletterna. Verksamheterna har arbetat med att öka kompetensen och utveckla samverkan och rutiner kring våld i nära relationer bland annat genom att delta i en samverkansmessa vilket gav ökad insyn i socialtjänstens arbete och tätare kontakter etablerades.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta	60 %	60 %	60 %	50 %		60 %	Tas fram av nämnden	2018
  Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper	60 %	60 %	60 %	50 %		60 %	Tas fram av nämnden	2018
  Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	190	2 %	98 %	192 st		210 st	tas fram av nämnden	2018
Analys								
Totala antalet ärenden från RVT var under året 184 st, från äldreomsorgen 5 st och från funktionshinderomsorg/socialpsykiatri 1 st. Jämfört med föregående år är det 2 ärenden mindre.								

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män som upplever våld i nära relation får skydd och stöd

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att flickor och pojkar, kvinnor och män som upplever våld i nära relation får skydd och stöd har fortgått under året enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Anpassad och tillgänglig information om stöd och hjälp sprids till hushåll och till stadens egna och andra aktörers verksamheter	2018-05-02	2018-12-31	
 Implementera Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.	2017-01-01	2018-12-31	
 Medarbetare i socialtjänst, skola, förskola, kultur- och idrottsverksamhet har kunskaper om barn som upplever våld i nära relationer och våldets konsekvenser, är medvetna om anmälningsplikten och frågar om våldsutsatthet	2018-05-02	2019-12-31	
 Ny arbetsmetod för brukare med intellektuella/ psykiska funktionsvariationer utvärderas och implementeras inom ramen för Viktig Intressant Person (V.I.P).	2018-01-01	2018-12-31	
 Relationsvårdsteamet ska återuppta den förvaltningsövergripande nätverksgruppen kring våld i nära relation med specialkompetenser från olika avdelningar	2018-04-12	2018-08-31	
 Rätten till en obruten skolgång för alla barn säkerställs och barn i skyddat boende erbjuds skolundervisning inom en vecka från ankomst till boendet	2018-05-02	2018-12-31	
 Rätten till förskola säkerställs för barn i skyddat boende där det är möjligt utifrån en bedömning av säkerhet och barnets bästa	2018-05-02	2018-12-31	
 Socialtjänsten gör en strukturerad hot- och riskbedömning i alla ärenden som rör våldsutsatthet. Vid hedersrelaterat våld och förtryck används ett bedömningsinstrument anpassat för detta	2018-05-02	2018-12-31	
 Socialtjänsten säkerställer att barn som upplevt hedersrelaterat våld och förtryck vid behov erbjuds stödsamtal eller annat lämpligt stöd på kort och lång sikt	2018-05-02	2018-12-31	
 Socialtjänsten säkerställer att barn som upplevt våld i nära relationer vid behov erbjuds stödsamtal eller annat lämpligt stöd på kort och lång sikt	2018-05-02	2018-12-31	
 Staden samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvård samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda våldsutsatta stockholmare	2018-05-02	2018-12-31	
 Staden samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvården samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda barn som upplevt våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck	2018-05-02	2018-12-31	
 Staden samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvården samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda våldsutövare	2018-05-02	2018-12-31	
 Stadsdelsnämnderna har rutiner för att motivera personer som utövar hedersrelaterat våld och förtryck till att ta emot stöd för att upphöra med våldet	2018-05-02	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnderna har rutiner för att motivera personer som utövar våld i nära relation till att ta emot stöd för att upphöra med våldet	2018-05-02	2018-12-31	
✓ Utformningen av det våldspreventiva arbetet anges i lämpligt policydokument i verksamheten, exempelvis likabehandlingsplan eller motsvarande	2018-05-02	2018-12-31	
✓ Våldsutsatta vuxna i behov av skyddat boende som har medföljande barn erbjuds barnanpassat skyddat boende	2018-05-02	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Tillgänglighet och delaktighet

En boendegrupp har startat upp inom beställarenheten funktionsnedsättning och socialpsykiatri som bland annat ska se till att personer som ansöker om boende ska få en fungerande bostad utifrån aktuell funktionsnedsättning. Boendegruppen har bidragit till att fokus ligger på boendekedjan och har resulterat i att flera brukare har kunnat gå vidare till annan boendeform som är bättre anpassad till aktuella behov.

Brukarna har i hög grad varit delaktiga i handläggningsprocessen inom socialpsykiatri. Internkontroll genom stickprov visar att alla varit delaktiga, där det varit möjligt utifrån funktionsnedsättning.

Beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri har beviljat fler enskilda stöd i form av ledsagning vid semesterresor. Det visar att de förändrade riktlinjerna för ledsagning vid semesterresa har fått genomslag i handläggningen.

Beställarenheten har arbetat för en ökad delaktighet för brukaren genom hela handläggningsprocessen. En internkontroll visar att nästan alla brukare deltagit i utredningen, förutom ett fåtal personer där det inte varit möjligt på grund av funktionsnedsättning.

I den nationella brukarundersökningen för grupp- och servicebostäder LSS användes i år enkätverktyget Pict-O-Stat. Enkätverktyget förtydligar frågeställningar och svarsalternativ genom bildstöd och uppläsning. Användningen av enkätverktyget möjliggjorde för personer med kognitiva funktionsnedsättningar att självständigt svara på frågorna om hur de upplever sitt boende.

Som ett led i att öka delaktigheten i samhället har samarbetet med Spårvägens IF och Stockholm Maraton fortsatt. Brukare deltog som funktionärer under Stockholm maraton i juni och aktiviteten var uppskattad.

Barnrätt

Beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri har under året granskat både barnärenden och vuxenärenden med barn ur ett barnperspektiv. Resultatet visar överlag att flickor och pojkars behov av stöd och information tillgodoses i utredningarna, men att det finns utvecklingsområden som enheten har arbetat med. Till exempel framgår ofta inte i utredningen hur barnet påverkas av bedömningen av insatsen till den vuxne som söker LSS-insatser. Därför har rutinen för ärendedragning förändrats så att frågor om barnets situation alltid lyfts.

För att utveckla barns delaktighet i möten under handläggningsprocessen har beställarenheten börjat använda ett spel för kommunikation vid uppföljning och utredning av insatser. För att förbättra informationen ytterligare används ett särskilt anpassat informationsbrev till barn och unga inom beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Brevet innehåller information om barns rättigheter och inflytande i Stockholms stad. Genom brevet kan barnet få information direkt från förvaltningen och det hjälper den vuxne att samtala med sina barn om insatser.

Jämställdhet

En observationsstudie av handläggarnas sätt att bemöta kvinnor och män, flickor och pojkar, är genomförd av extern konsult inom beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Resultaten visar att alla kvinnor och män som kommer till enheten får ett mycket gott bemötande. Observationerna visade att det finns vissa könsskillnader i hur den enskilde blir bemött, övervägande till männens fördel. Män fick till exempel generellt något mer ögonkontakt och leenden än kvinnor vid besöken. Samtidigt avslutades mötena oftare med en extra välgångsönskning när besökaren var en kvinna.

Grupp- och servicebostäderna har fördjupat sig i varför fler kvinnor än män deltar på den återkommande gruppaktiviteten på Hälsoträffen, där deltagarna erbjuds rörelse till musik. Analysen har visat att det inte med säkerhet går att fastslå att alla brukare får information om Hälsoträffen och därför finns risk att föreställningar om vad kvinnor respektive män är intresserade av styr valen. Under kommande år kommer verksamheter att säkerställa att alla brukare får information om Hälsoträffens aktiviteter, samt att brukarna ska ges möjlighet att själva önska och namnge aktiviteterna.

Daglig verksamhet LSS har tillsatt en arbetsgrupp och beslutat att under 2019 ta fram ett gemensamt kartläggningsmaterial för att säkra att kvinnor och män tillfrågas på ett likvärdigt sätt om sina personliga behov och önskemål gällande aktiviteter. Detta har genomförts som en åtgärd utifrån jämställdhetsanalysen.

Ungas organisering

Unga demokratiutvecklare är ett exempel på en aktivitet som genomförts för att utveckla ungdomars delaktighet och inflytande och öka förutsättningarna för att kvinnor och män ska bli självförsörjande. Genom Unga demokratiutvecklare fick tio flickor och pojkar arbeta med uppdraget om hur flickor kan få ta mer del av fritidsgårdar i stadsdelsområdet. 15 ungdomar arbetade också med att göra muralmålningar i två av Hagsätras gångtunnlar.

Rågsvedsdagen, även kallad 124-festivalen, genomfördes i Rågdalens parklek 8-9 augusti och engagerade ett 20-tal funktionärer och ferieungdomar från stadsdelsområdet. Festivalen bjöd på uppträdanden av unga lokala artister och mer etablerade artister, dansföreställningar med

lokala ungdomar och möjlighet att prova olika idrottsaktiviteter som volleyboll, fotboll, basket, parkour, boxning och dans.

Fritidslotsen har, inom ramen för projektet Fritid i centrum, under året samlat och haft dialog med flickor och pojkar som haft olika förslag på kultur- och andra aktiviteter. Det har lett till olika idéer och konkreta aktiviteter. Bland annat hade några flickor en idé om en festival för familjer i området. Flickorna har också med hjälp av fritidslotsen planerat, sökt kulturstödspengar, förberett och genomfört Familjens Dag på Älvsjöbadet den 19 augusti.

Gärihäng/tjejforum var en annan idé från flickor som har genomförts under året. Gärihäng har anordnats på Rågsveds fritidsgård och på Hagsätra fritidsgård. Det har kommit över 20 deltagare per gång och det har varit ett brett åldersspann bland deltagarna mellan 13-29 år. På träffarna har det anordnats workshops utifrån önskemål från deltagarna. På vårterminens träffar har ”Stoppa ryktet – en workshop emot ryktesspridning och fördomar” och en poesiworkshop anordnats. Poesiworkshopen var premiären för satsningen på Hagsätra fritidsgård och hölls på en lördag när verksamheten har stängt.

Demokratidagen anordnades lördagen 2 juni i Högdalen med det övergripande syftet att stärka civilsamhället i stadsdelsområdet. Till demokratidagen bjöds föreningar in för att presentera sina verksamheter och nå fler intresserade invånare samt att knyta kontakter med varandra. Ett tiotal föreningar deltog, teatergruppen Ung utan Pung spelade upp en föreställning, valambassadörer informerade om valet och lokala politiker fanns på plats för att svara på frågor. På Fria teatern hade stadsledningskontoret en presentation av sin rapport om kvinnors makt och inflytande i Stockholms stad.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	95 %	96 %	93 %	90 %		90 %	88 %	2018
  Andel nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	87 %	92 %	89 %		90 %	90 %	2018
Analys Nämnden driver inga korttidsboenden i egen regi. Förvaltningen gör regelbundet uppföljningar i privata korttidsboenden för att säkerställa god kvalitet.								
  Andel nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				79 %		81 %	88 %	2018
Analys Frågan ställs inte i SKL:s nationella undersökning, värden för nöjdindikatorn för LSS-boende finns ej 2018.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service)	93 %	94 %	92 %	92 %		92 %	89 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
till personer med funktionsnedsättning)								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	81 %	75 %	92 %	86 %		87 %	tas fram av nämnden	2018
Analys Indikatorn mäter upplevelsen hos alla brukare som fått sitt biståndsbeslut från nämnden. Inom beställarenheten har en särskild bogrupp bildats för att sätta fokus på att den enskilde ska få en fungerande bostad.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	75 %	76 %	73 %	82 %		82 %	77 %	2018
Analys Indikatorn mäter upplevelsen hos alla brukare som fått sitt biståndsbeslut från nämnden. Inom projekt VIP (viktig - intressant - person) har förvaltningen noterat att gruppdeltagare i högre grad ställer krav och kräver sin rätt att påverka, vilket förvaltningen ser som positivt. Verksamheterna inom egen regi arbetar ständigt med förbättringar i arbetet med genomförandeplaner för att öka brukarnas möjligheter att påverka insatsernas utformning.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	69 %	73 %	62 %	70 %		70 %	tas fram av nämnden	2018
Analys Det totala utfallet hamnar under årsmålet med 1%, vilket kan anses som godtagbart även om förvaltningen strävar efter en förbättring inom området. Förvaltningen behöver däremot utreda skillnaden mellan utfallet för män/pojkar och kvinnor/flickor. Utfallet för flickor och kvinnor ligger de senaste tre åren drygt 10 procentenheter under utfallet för män och pojkar. Under 2019 kommer förvaltningen att genomföra olika förbättringsåtgärder i offentliga lokaler som tar emot besökare, med förhoppningen att personer med funktionsnedsättning kommer att uppleva dessa som mer tillgängliga.								
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	97 %	100 %	92 %	92 %		92 %	91 %	2018

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män lever ett självständigt liv oavsett funktionsförmåga

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att flickor och pojkar, kvinnor och män lever ett självständigt liv oavsett funktionsförmåga har fortgått enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är

att nämndmålet uppfylls helt.

För att motivera brukare inom gruppboheter och serviceboheter LSS till en hälsofrämjande livsstil har flera verksamheter erbjudit yoga, där både personal och brukare deltagit.

Brukare inom gruppboheter LSS erbjuds även deltagande på Hälsoträffen med tillgång till hälsofrämjande rörelseträning, dans och musik. Många brukare kommer regelbundet och aktiviteten har varit uppskattad. Gesundens gruppbohet har som ett led i hälsofrämjande aktivitet gjort en satsning på att besöka Yasuraghi spa med brukare under hösten.

Förvaltningens dietist har genomfört utbildning i jämlik hälsa, kostråd och matsedelsplanering för totalt 6 brukare och 81 medarbetare i verksamheterna inom funktionsnedsättning. Verksamheterna har genom detta fått en grund i att arbeta mer aktivt med hälsoombud och hälsoträffar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀ Andelen nöjda omsorgstagare – funktionsnedsättning i egen regi	87 %	85 %	88 %	89 %		90 %		2018
 ♀ Andelen omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs - funktionsnedsättning i egen regi	80 %	81 %	77 %	81 %		82 %		2018
Analys Inom projekt VIP (viktig - intressant - person) har förvaltningen noterat att gruppdeltagare i högre grad ställer krav och kräver sin rätt att påverka, vilket förvaltningen ser som positivt. Verksamheterna inom egen regi arbetar ständigt med förbättringar i arbetet med genomförandeplaner för att öka brukarnas möjligheter att påverka insatsernas utformning.								
 ♀ Andelen trygga omsorgstagare – funktionsnedsättning i egen regi	85 %	86 %	85 %	86 %		92 %		2018
Analys Förvaltningen arbetar trygghetsskapande på olika sätt, bland annat genom projekt VIP som permanentas under 2019.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Beställaravdelningen ska kartlägga biståndshandläggarnas kunskaper om kommunikation utifrån olika funktionsvariationer och identifiera utbildningsbehov.	2018-01-01	2018-12-31	
 Beställaravdelningen ska utveckla målbeskrivningarna i beställningarna för att underlätta en bostadskarriär för personer med funktionsvariation där det är möjligt.	2018-01-01	2018-12-31	
 Implementera Kommunikationsplan för Stockholms stad	2018-01-01	2018-12-31	
 Som ett led i arbetet med handlingsplanen för biståndshandläggarnas arbetssituation ska de två tillfälliga tjänsterna som biträdande enhetschef och biståndshandläggare inom beställarenheten funktionsnedsättning och socialpsykiatri permanentas.	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Utveckla arbetet med att underlätta för alla att kommunicera med förvaltningens medarbetare.	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

 Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att kommunfullmäktiges indikatorer gällande förtroende för och kännedom om förvaltningen inte uppnås. En förbättring har dock skett gällande resultatet för indikatorn Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor jämfört med verksamhetsberättelse 2017. Utfallet ligger trots det fortsatt under årsmålet. Många av de frågor som rör medborgarnas närmiljö ligger utanför stadsdelsnämndens ansvarsområde, så som trafik, skola och stadsbyggnad. För att höja utfallet på denna indikator ser förvaltningen att det finns ett behov av att i Stockholm stad tydliggöra för invånarna hur staden är organiserad och hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö. Förvaltningen har under året anordnat stort antal medborgardialoger och öppna nämndmöten med mera för att bidra till delaktighet, inflytande och öka förtroendet för förvaltningen.

Lokala utvecklingsprogram

Det lokala utvecklingsprogrammet (LUP) i Enskede-Årsta-Vantör har tillsammans med olika samverkanspartners omfattat följande åtgärds punkter:

- Samverkan kring platser i den offentliga miljön
- Åtgärder för att människor ska mötas
- Åtgärder för att främja och bygga samverkan med det lokala näringslivet
- Åtgärder med syfte att öka förutsättningarna för att kvinnor och män ska ha egen försörjning/bli självförsörjande
- Åtgärder för att stärka och hitta samarbetsformer med civilsamhället
- Åtgärder för att utveckla ungdomars delaktighet och inflytande
- Förebyggande och trygghetsskapande insatser

Exempel på resultat av samverkan kring platser i den offentliga miljön och för att människor ska mötas är stadsodling i Rågsved, Sommartorg och det nyöppnade Kulturhuset i Östberga.

Sommartorget i Östberga hade 2018 tema försmak Kulturhus och genomfördes i samverkan med lokala föreningar och aktörer. Tillfälliga möbler från trafikkontoret inom ramen för Levande Stockholm placerades ut och stadsdelsförvaltningen stod för samordning av aktiviteter och personal. Flera kulturella och hälsofrämjande sommarkurser anordnades för barn och ungdomar. Aktiviteterna ledde till en mer levande plats och med en mer varierad publik än tidigare och möjliggjorde fler möten mellan människor i området.

I september 2018 invigdes Östberga Kulturhus. Kulturhuset är ett av åtgärdsförslagen som

medborgardialogen 2016 resulterade i och boende och föreningar har varit aktiva i skapandet av huset. Viktiga samverkansaktörer i Östberga är Kulturförvaltningen, Idrottsförvaltningen, Trafikkontoret, Svenska bostäder och Fryshuset. Stadens trygghetspris tilldelades tio föreningar/nätverk i Östberga för deras engagemang och arbete tillsammans med stadsdelsförvaltning och kulturförvaltning skapandet av trivsel och trygghet i området.

I Hagsätra, Rågsved och Högdalen har samverkan kring platserna lett till samsyn men också utvecklande av en samverkansgrupp om Högdalstopparna.

Exempel på förebyggande och trygghetsskapande insatser under 2018 är projektet ”En frisk generation” och Mentors in violence prevention (MVP). Barnen i årkurs 4 och 7 i Snösätraskolan, Rågsvedsskolan och Hagsätraskolan har fått delta i det våldsförebyggande programmet MVP och Agera tillsammans.

Förvaltningen har under 2018 ingått ett ideellt offentligt partnerskap (IOP) med organisationen En frisk generation och under hösten har cirka 60 personer deltagit i träffar inom ramen för programmet. Programmet har ett hälsofokus och riktar sig till barn i årkurs två och deras familjer. Programmet bygger tillit mellan de deltagande familjerna och bidrar till ökad trygghet i området.

Under hösten 2018 har förvaltningen haft en trygghetssamordnare som verkat i Hagsätra och Rågsved. Trygghetssamordnaren har initierat och följt upp åtgärder i den fysiska miljön med fokus på klotter, nedskräpning och skadegörelse. Under perioden har 280 felanmälningar gjorts via appen ”Tyck till” varav cirka 50 % åtgärdats. I kartläggningen har olika trygghetsskapande verksamheter/föreningar identifierats.

Ett viktigt resultat för LUP 2018 är också att förvaltningen bibehållit och fördjupat de upparbetade samverkansformer med andra nämnder och bolag i staden.

Det lokala utvecklingsprogrammet i Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd har möjliggjorts genom samverkan med följande fackförvaltningar och bolag:

- Arbetsmarknadsförvaltningen
- Exploateringskontoret
- Idrottsförvaltningen
- Kulturförvaltningen
- Trafikkontoret
- Utbildningsförvaltningen
- Stadsarkivet
- Stadsbyggnadskontoret
- Socialförvaltningen
- Familjebostäder
- SISAB
- Stockholms hem
- Svenska bostäder

Medel för demokrati- och utvecklingsarbete

Till Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd fördelade kommunfullmäktige 8,5 mnkr för Demokrati- och utvecklingsarbete. Av dessa medel har 3,5 mnkr avsatts för drift av RCC samt uppstart av det nya DCC (Dalen Community Center). Drift av medborgarkontor i Rågsved har kostat 2,2 mnkr för att skapa en lokal kontaktyta mellan förvaltningen och boende i området. En extra satsning på ungdomar i form av feriearbete på 1,4 mnkr har utförts 2018. Medlen har även använts till att täcka kostnader för insatser i samband med Samverkan Östberga, trygghetsskapande åtgärder för att motverka social oro, nämnd- och förvaltningsdeltagande i nätverket för medborgardialoger i komplexa frågor, insatser för ökat valdeltagande, projektledning och kostnader för att ta fram lokala utvecklingsplaner samt förvaltningens utbildningssatsning på jämställdhetsarbete och arbete med mänskliga rättigheter.

Medborgarkontoret

Inför riksdagsvalet var medborgarkontoret förtidsröstningslokal, medarbetarna var valambassadörer och svarade på frågor om valet. Valdeltagandet ökade i Rågsved, Hagsätra och framför allt i Högdalen.

Medborgarkontoret har samarbetat med inkluderingslots, stadsdelsmammor samt övriga verksamheter inom förvaltningen för att nå ut med stöd och vägledning och för att kunna länka vidare. Medborgarkontoret hade till och med november 2018 haft 5741 besök, 55 % kvinnor, 45 % män. 80 % var i åldern 30-64 år. En majoritet av besökarna, 69 %, är boende i Rågsved. Hagsätrabor utgör 4,2 % och boende från Högdalen 4,6 %. Resterande 22 % består till stor del av nyanlända från boenden i Dalen, Farsta och Skarpnäck som söker sig till medborgarkontoret.

Ärendena som behandlas handlar om att få information om tillgänglig service, förstå och fylla i blanketter, hjälp med digitala tjänster med mera. Personer kommer med frågor som påverkar hela livet, där de behöver vända sig till flera olika myndigheter, där kan medborgarkontoret hjälpa till och skapa helhet och sammanhang. Särskilt för nyanlända och kvinnor i kris, eller människor som inte känner till myndigheternas arbetssätt, kan medborgarkontoret bistå i att sprida tillit till myndigheter.

Fördelningen av ärendetyper har varit hjälp med: 28 % digitalt stöd, 18 % utskrifter/kopior, 15 % information, 14 % försörjningsstöd, 10 % försäkringskassan, 8,4 % besök till advokatjour, 8 % a-kassa, 7 % migrationsverket, 6 % förskola, 4,4 % bostadsfrågor, 4,4 % skatteverket, 2,7 % utbildning.

En viktig grupp som medborgarkontoret kommer i kontakt med är våldsutsatta, främst kvinnor, 43 besök har handlat om det. Kvinnorna som berättar om deras försök att komma ifrån våldet behöver mycket praktisk hjälp kopplat till boende, insyn i egen ekonomi och barnomsorg. Många har varit isolerade och haft svårt att kontakta myndigheter eller är nyanlända och känner inte till sina rättigheter. En checklista har tagits fram för att ge vägledning. Medarbetarna har gått utbildning i Våld i nära relation och uppger att de känt sig trygga att stötta kvinnorna. Via advokatjouren som erbjuds på medborgarkontoret har tre kvinnor med barn fått besittningsrätt till bostaden.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor	44 %	46 %	42 %	40 %		87 %	42	2018
Analys Ett av förvaltningens fokusområde är bemötande. I alla kontakter medborgarnas har med stadsdelsförvaltningen ska dessa präglas av ett rättssäkert, sakligt och opartiskt bemötande fritt från diskriminering. Förvaltningens fortsatta arbete med bemötande ses som en del i att höja utfallet på indikatorn och utfallet i VB 2018 är en förbättring jämfört med 2017 års resultat.								
  Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö	23 %	27 %	19 %	22 %		70 %	25	2018
Analys Många av de frågor som rör medborgarnas närmiljö ligger utanför stadsdelsnämndens ansvarsområde, så som trafik, skola och stadsbyggnad. För att höja utfallet på denna indikator ser förvaltningen att det finns ett behov av att i Stockholm stad tydliggöra för invånarna hur staden är organiserad och hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö.								

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män har dialog och inflytande över nämndens utvecklingsarbete

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att flickor och pojkar, kvinnor och män har dialog och inflytande över nämndens utvecklingsarbete har fortgått enligt angivna aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Valdeltagande i Rågsved	62 %					62 %		2018
Analys Valdeltagandet har ökat i Rågsved med 2,8 procentenheter jämfört med valet 2014.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska upprätta en aktivitetsplan för ökat valdeltagande.	2018-01-01	2018-12-31	
 Utveckla användandet av informationskanaler som exempelvis sociala medier	2017-01-01	2018-12-31	
 Utveckla flickor och pojkars demokratiska delaktighet och inflytande	2017-01-01	2018-12-31	
 Utveckla intern samverkan	2017-01-01	2018-12-31	
 Utveckla metodstöd för medborgarförslag och inkomna synpunkter utifrån ett jämställdhets- och barnperspektiv	2017-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Öka och stärka samarbetet med föreningslivet	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målen för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elektroniska inköp	66 %			68 %		65 %	Tas fram av nämnden	VB 2018
  Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	96 %			100 %		85 %	85%	2018

Nämndmål:

Den offentliga upphandlingen utgör ett strategiskt verktyg för utveckling av verksamheterna i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att den offentliga upphandlingen utgör ett strategiskt verktyg för utveckling av verksamheterna i hållbar riktning har fortgått enligt angivna aktiviteter.

Förvaltningens bedömning är att nämndmålet uppfylls helt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Aktiviteter, roller, mandat och ansvar i inköpsprocessen förtydligas genom den processbeskrivning som tagits fram på central nivå implementeras inom förvaltningen.	2017-01-01	2018-12-31	
 Ett förvaltningsgemensamt arbetssätt för prioritering och genomförande av avtalsförvaltning implementeras utifrån framtaget stöd för prioritering och planering av uppföljning.	2017-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen ska under verksamhetsåret i samverkan med andra stadsdelar utreda möjligheten att upphandla parkskötseln på ett nytt sätt som ska säkerställa en högre kvalitet på skötseln.	2018-01-01	2018-12-31	

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Ekonomiskt utfall i sammanfattning

Totalt redovisas kostnader om 2 948,5 mnkr och intäkter om 593,5 mnkr. För investeringar redovisas utgifter om 48,6 mnkr och inkomster om 0,7 mnkr.

Nämndens driftverksamhet visar ett överskott om 0,2 mnkr efter överföring till enheternas resultatfonder och ett underskott om 8,0 mnkr före överföring till enheternas resultatfonder. Resultatfonden minskar med 8,2 mnkr till 36,2 mnkr.

Investeringarna visar ett överskott om 2,4 mnkr.

Årets bokslut har upprättats i överensstämmelse med stadens anvisningar och enligt reglerna i stadens redovisningshandbok. Beloppsgränsen för poster som har periodiserats manuellt fastställdes till 20 000 kronor per tillfälle.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd tilldelades en total nettobudget på 2 307,3 mnkr av kommunfullmäktige inför 2018. Under året har budgeten justerats, i samband med kommunstyrelsens beslut i avstämningsärende och tertialrapporter, med 39,7 mnkr netto.

Budget och utfall per verksamhetsområde

I tabellen nedan redovisar förvaltningen det ekonomiska resultatet per verksamhetsområde före och efter resultatöverföring.

Tabell 1: Budgetutfall per verksamhetsområde (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse 2018 före resultatf.	Avvikelse 2018 efter resultatf.	Avvikelse 2017 före resultatf.	Avvikelse 2017 efter resultatf.
Nämnd och administration	64,6	65,0	-0,4	-0,4	-2,0	-2,0
Individ och familj	262,5	255,2	7,3	7,1	-27,4	-26,0
<i>varav barn och unga</i>	153,7	147,3	6,4	6,4	-14,5	-14,5
<i>varav vuxna</i>	45,0	41,5	3,5	3,5	-4,9	-4,9
<i>varav socialpsykiatri</i>	63,8	66,5	-2,7	-2,9	-8,0	-6,6
Stadsmiljö	32,4	30,9	1,5	1,5	3,4	3,4
<i>varav avskrivningar och räntor</i>	10,4	9,6	0,8	0,8	1,7	1,7
Förskola	547,8	541,1	6,7	12,0	10,5	16,0
Äldreomsorg	767,1	776,3	-9,2	-6,2	-0,7	2,6
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	425,5	442,3	-16,8	-16,7	-2,7	-3,0
Fritid och kultur	58,0	54,4	3,6	3,6	6,1	6,1
Arbetsmarknadsåtgärder	28,7	29,3	-0,6	-0,6	0,0	0,0
Ekonomiskt bistånd	160,4	160,4	0,0	0,0	3,2	3,2
<i>varav handläggning</i>	44,1	43,5	0,6	0,6	-4,9	-4,9
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drift totalt	2 347,0	2 355,0	-8,0	0,2	-9,6	0,2

Investeringar i parker	40,6	37,7	2,9	2,9	7,0	7,0
Övriga investeringar	12,6	10,2	2,4	1,6	6,6	6,6

Som helhet redovisas en budget i balans med ett överskott på 0,2 mnkr efter resultatöverföringar. För 2018 redovisades ett stort underskott för Funktionshinderområdet med 16,7 mnkr efter resultatöverföring.

Nedan följer redovisning och analys av resultat per verksamhetsområde.

Nämnd och gemensam administration

Tabell 2: Utfall jämfört med budget Nämnd och gemensam administration (mnkr)

Verksamhet	Justerad budget 2018		Utfall 2018		Avvikelse Netto	Avvikelse 2017
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Administration	66,7	-2,1	68,9	-3,9	-0,4	-2,0
Summa	66,7	-2,1	68,9	-3,9	-0,4	-2,0
Avvikelse i %					-0,6%	

Administration visar ett underskott på 0,4 mnkr vilket beror på att medborgarkontoret i sammanställningen av redovisningen har klassificerats som administrationen men budgeten återfinns inom verksamhetsområde fritid & kultur. Medborgarkontoret redovisar en kostnad på 2,2 mnkr för 2018 och en budget på 2,2 mnkr. Således om borträkning sker för detta så visar administrationen ett egentligt överskott på 1,8 mnkr. Överskottet beror på vakanta tjänster som inte tillsats på en gång.

Individ- och familjeomsorg

Tabell 3: Utfall jämfört med budget Individ- och familjeomsorg (mnkr)

Verksamhet	Justerad budget 2018		Utfall 2018		Avvikelse Netto	Avvikelse 2017
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Barn och unga	252,8	-99,1	226,2	-78,9	6,4	-14,5
Vuxna	52,5	-7,5	56,0	-14,5	3,5	-4,9
Socialpsykiatri	80,8	-17,0	84,8	-18,3	-2,7	-8,0
Summa	386,078	-123,6	367,0	-111,7	7,3	-27,4
Resultatöverföring					-0,2	1,4
Summa efter resultatdisposition					7,1	-26,0
Avvikelse i %					2,7%	

För hela verksamhetsområdet individ och familjeomsorg samt socialpsykiatri redovisas ett överskott om 7,1 mnkr efter resultatöverföringar.

Verksamhetsområde barn och unga redovisar ett överskott om 6,4 mnkr. Avdelningen hade stort fokus på avdelningens ekonomi och arbetssätt under hela 2018. Arbetsgrupper har jobbat med ett antal olika åtgärder under året. Resultatet är bland annat fortsatt minskning av placeringskostnader med 42,1 mnkr inkl. ensamkommande barn jämfört med samma period förra året. En stabil personalsituation har gjort detta arbete möjligt. Bakgrunden till den positiva utvecklingen är ett fortsatt kontinuerligt arbete med att öka kostnadsmedvetenheten

vid handläggning av ärenden. En annan anledning är vakanta tjänster under hösten inom utredningsenheten. Migrationsverket har också retroaktivt fördelat ut ett statsbidrag för ensamkommande flyktingbarn avseende 2016 och 2017 om 10,0 mnkr.

Under året har 1 659 ärenden varit aktuella vilket är en minskning med 128 (1787-år 2017) ärenden jämfört med 2017.

Enligt mottagningsgruppens statistik inkom under året 3 593 anmälningar/ansökningar, vilket är en ökning med 156 (3437- år 2017) jämfört med föregående år. Av de anmälningar/ansökningar som inkom till mottagningsgruppen ledde ca 33 % till utredningar vilket är en ökning med 3% jämfört med föregående år. Ensamkommande flyktingbarns boende på HVB hem och jourhem står för ca 12,2 mnkr av årets placeringskostnader. Intäkterna från Migrationsverket täcker kostnaderna för ensamkommande barn.

Tabell 4: Nyckeltal, vuxna missbruk och barn och unga			
Nyckeltal vårddyg	Snitt 2018	Snitt 2018 kvinnor	Snitt 2018 män
Vuxen missbruk	2 732	500	1 546
Barn och unga	1 361	1 364	1 361

Missbruksvården för vuxna redovisar ett överskott på 3,5 mnkr.

Bakgrunden till det positiva resultatet är i verksamheten ett fortsatt kontinuerligt arbete med att öka kostnadsmedvetenheten vid handläggning av ärenden samt minskning av kostsamma placeringar vilket hänger ihop med en högre nyttjandegrad av mindre kostsamma försöks- och träningslägenheter i förvaltningens regi.

Socialpsykiatri

Socialpsykiatrien visar ett underskott om 2,7 mnkr före överföring till resultatfond och ett underskott om 2,9 mnkr efter resultatöverföring. Resultatfonden ökar med 0,2 mnkr.

Beställarenheten

Beställaren visar ett underskott om 2,9 mnkr och vilket till största delen beror på en ökad kostnad för beviljade insatser. Den största ökningen beror på att ersättningsnivåerna i juli 2017 ändrades för insatsen Boendestöd som då blivit dyrare. Man ändrade ifrån ett system med nivåer till timmar. Detta ihop med att antalet brukare inom insatsen boendestöd också har ökat förklarar underskottet.

Tabell 5: Nyckeltal Socialpsykiatri				
Verksamhet antal personer	2017 Kvinnor	2017 Män	2018 Kvinnor	2018 Män
Bostad med särskild service	15	20	18	19
Stödboende och försökslägenhet	24	22	24	20
Boendestöd	167	95	231	138

Sysselsättning	73	53	73	63
----------------	----	----	----	----

Utförarenheten

Utföraren visar ett överskott om 0,2 mnkr före resultatöverföring och en budget i balans efter resultatöverföring. Resultatfonden ökar därför med 0,2 mnkr till 0,8 mnkr. Utförarens resultat i jämförelse med månadsprognoserna beror främst på att olika åtgärder genomförts, såsom effektivare schemaläggning och schemaändringar. Åtgärderna har visat på lägre kostnader. Dessutom har övriga kostnader ett mindre underskott än tidigare prognostiserat. Intäkterna har ökat och det beror på att de lägenheter som 2017 och i början på 2018 renoverades har kunnat tas i bruk tidigare än beräknat.

Stadsmiljö

Tabell 6: Utfall jämfört med budget Stadsmiljö (mnkr)

Verksamhet	8Justerad budget 2018		Utfall 2018		Avvikelse Netto	Avvikelse 2017
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Parkskötsel	27,0	-5,0	28,2	-6,9	0,7	1,7
Räntor och avskrivningar	10,4		9,6		0,8	1,7
Summa	37,4	-5,0	37,8	-6,9	1,5	3,4
Avvikelse i %					4,6%	

Verksamheten redovisar ett överskott om 1,5 mnkr. Överskott finns med 0,8 mnkr vilket beror på att avskrivningar och räntor på investeringar inte blev så höga som budgeterat, då investeringsprojekt försenats och därmed inte börjat kosta i form av avskrivning och räntor. Övriga driftskostnader visar på ett överskott om 0,7 mnkr. Detta innebär att man klarade hålla den buffert på 1,0 mnkr som avsattes i budget för att täcka andra verksamheters eventuella underskott.

Verksamheten har under året arbetat med rigorösa uppföljningar av parkskötseln för att få ut det som har avtalats med entreprenörerna. Samtidigt har förvaltningen förberett underlag för en ny upphandling. Under året så har förvaltningen även haft en del extra utgifter på grund av den extrema torkan, bland annat information om att grillning är förbjuden, extra vattning av nyanlagda planteringar samt erbjudande till bönder att få slå förvaltningens ängar för att få foder till sina djur. Förvaltningen har även tagit fram en åtgärdsplan för eventuella stora skogsbränder.

Förskoleverksamhet

Tabell 7: Utfall jämfört med budget Förskola (mnkr)

Verksamhet	Justerad budget 2018		Utfall 2018		Avvikelse Netto	Avvikelse 2017
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Utgående peng	423,6	-39,8	429,9	-51,5	5,3	-4,2
Verksamhetsstöd	48,3	-1,0	47,5	-0,2	0,0	0,1
Lokaler och gemensamt	111,3	0,0	112,5	-2,7	1,4	15,3
Öppen förskola mm	5,4	0,0	6,4	-1,0	-0,1	-0,7
Summa	588,6	-40,8	596,4	-55,3	6,7	10,5

<i>Resultatöverföring</i>	5,3	5,5
Summa efter resultatdisposition	12,0	16,0
<i>Avvikelse i %</i>	2,2%	

Avdelning förskola visar efter resultatöverföring ett överskott om 12,0 mnkr.

Enheterna minskar resultatfonderna med totalt 5,3 mnkr vilket betyder att totalt 8,7 mnkr förs över till resultatfonden för 2019. Uttagen ur fonderna beror främst på att antalet inskrivna barn blev lägre än prognostiserat samtidigt som personalkostnaderna blev högre än budgeterat. Ny öppning av förskolelokaler har även inneburit en ökad kostnad för 3 enheter. Antal inskrivna barn ökade i genomsnitt jämfört med föregående år.

Hyra och driftkostnader för öppen förskola, redovisas under verksamhetsområdet förskola men tillhör organisatoriskt avdelning kultur, fritid och demokrati. Öppen förskola redovisar ett överskott på 0,1 mnkr.

Statistiken i tabellen nedan är framtagen enligt förvaltningens beräkningar.

Tabell 8: Nyckeltal förskola		
Verksamhet	Snitt 2017	Snitt 2018
Antal barn	3 596	3 618
Antal avdelningar	225	231
Antal barn per grupp	15,7	15,7
Antal barn per anställd	4,8	4,8
Uppfylls garantin	Ja	Ja

Utförarenheternas resultat

Tabell 9: Utförarenheternas resultat Förskola (mnkr)			
Verksamhet	Budget- omslutning	Resultat 2018	Resultat i % av omslutning
Snösätra förskolor	42,7	-1,7	-4,1%
Rågsved förskolor	38,3	0,0	0,0%
Örby förskolor	45,9	-0,4	-0,8%
Högdalens förskolor	40,9	-0,1	-0,2%
Hagsätra 2 förskolor	35,5	0,1	0,2%
Dalens förskolor	23,6	-0,1	-0,5%
Årsta 2 förskolor	49,4	-0,3	-0,7%
Enskede Gårds förskolor	51,9	-0,3	-0,6%
Östberga förskolor	33,2	-0,5	-1,5%
Blåsut förskolor	26,9	-1,0	-3,6%
Årsta 3 förskolor	38,6	-0,9	-2,2%
Stureby förskolor	34,8	-2,9	-8,3%

Summa	461,8	-8,1	-1,8%
--------------	--------------	-------------	--------------

Totalt redovisar resultatenheterna ett underskott om 8,1 mnkr, och på enhetsnivå visar 10 av 12 ett underskott. Uttaget ur fond beror främst på förhållandet mellan färre antal inskrivna barn och att personalstyrkan inte minskats i motsvarande grad vilket ger utslag i den ekonomiska prognosen. Ett kontinuerligt arbete pågår för att resultatenheternas barn- och personalprognoser ska matcha varandra bättre. Framförallt ses samarbetet mellan köhandläggarna och enhetscheferna över för att säkra upp barnprognoserna ytterligare.

Stureby förskolor redovisar ett underskott om 2,9 mnkr. Enheten kommer att avvecklas som resultatenhet 2018. Resultatöverföringen till 2019 blir därmed 0 kronor.

Äldreomsorg

Tabell 10: Utfall jämfört med budget Äldreomsorg (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2018		Utfall 2018		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2017
Vård och omsorg	974,3	-278,7	995,1	-287,3	-12,2	-35,3
Biståndshandläggning	27,5		27,3	-1,5	1,7	2,0
Ledning och övergripande kostnader	46,5	-2,5	43,0	-0,3	1,3	32,6
Summa	1048,3	-281,2	1065,4	-289,1	-9,2	-0,7
<i>Resultatöverföring</i>					3,0	3,3
Summa efter resultatdisposition					-6,2	2,6
<i>Avvikelse i %</i>					<i>-0,8%</i>	<i>-1,5%</i>

Äldreomsorgen visar ett underskott efter överföring till resultatfonder om 6,2 mnkr. Resultatenheterna minskar fonderna med 3,0 mnkr. Biståndsenheten visar ett underskott om 3,9 mnkr. Utförarenheterna visar ett underskott om 7,8 mnkr.

Tabell 11: Utförarenheternas resultat hemtjänst (mnkr)			
Enhet	Budget-omslutning	Resultat 2018	Resultat i % av omslutning
Vantör	37,1	-0,8	-2,2%
Stureby	29,0	0,3	1,2%
Enskede	30,8	-0,5	-1,5%
Årsta	27,8	-1,6	-5,6%
Nattpatrullen	4,8	0,0	0,5%

Summa	129,4	-2,5	-1,9%
--------------	--------------	-------------	--------------

Tabell 12: Utförarenheternas resultat vård- och omsorgsboende (mnkr)			
Enhet	Budget- omslutning	Resultat 2018	Resultat i % av omslutning
Rågsveds servicehus	29,4	-2,1	-7,1%
Enskede nya servicehus	25,4	-0,9	-3,5%
Enskededalens servicehus	73,1	-4,7	-6,4%
Stureby vård- omsorgsboende intraprenad	145,5	0,3	0,2%
Högdalen vård- omsorgsboende	108,7	1,2	1,1%
Mårtensgården vård- omsorgsboende intraprenad	34,8	-0,3	-0,9%
Summa	416,9	-6,5	-1,6%

Tabell 13: Utförarenheter Övrig verksamhet (mnkr)			
Enhet	Budget- omslutning	Resultat 2018	Resultat i % av omslutning
Kostenheten intraprenad	20,7	0,9	4,5%
Förebyggande verksamhet	6,7	0,2	3,0%
Summa	27,4	1,1	4,1%

Utförarenheternas resultat

Sammantaget visar utförare i egen regi ett underskott om 7,8 mnkr. Resultatenheterna har underskott och minskar sina fonder med 3,6 mnkr. Intraprenaderna ökar sina fonder med 0,6 mnkr. Totalt kommer utförarna att minska sina resultatfonder med 3,0 mnkr.

Vård- och omsorgsboenden visar ett överskott om 1,2 mnkr. För vård- och omsorgsboendena har beläggningen ökat med 3,3% till ca 95,5%. Andelen boende från andra förvaltningar utgjorde 45,0 % av beläggningen på våra vård-och omsorgsboende, vilket är 4,2 % högre än 2017.

Servicehusen visar ett underskott om 7,8 mnkr. Jämfört med 2017 minskade beläggningen på alla tre servicehus i egen regi. Den totala beläggningen försämrades från 89,9% 2017 till 81,4% 2018. Servicehusen har haft ett årsintäktbortfall på ca 7,6 mnkr till följd av att 56 platser i snitt per månad som stått tomma. Även beviljade hemtjänsttimmar har minskat med 10,4%, vilket har lett till att intäkter har fallit ytterligare.

Hemtjänstutförarna visar ett underskott om 2,5 mnkr. Beviljade hemtjänsttimmar i ordinärt boende har ökat med knappt 1,0 % (0,8%). Utförarna i öppen hemtjänst fick ersättning för motsvarande 84,5 % av de beviljade timmarna och 82,4 % av de beställda nattbesöken. Det utfördes fler dagtimmar jämfört med 2017 och det beror på vidtagna anpassningsåtgärder såsom schemaändringar, förbättrade arbetssätt och rutiner. För att komma till rätta med underskottet fortlöper Arbetet för att öka produktiviteten och minska avböjda timmar.

Övrig verksamhet (Kostenheten och Enheten för förebyggande verksamhet), visar sammanlagt ett överskott om 1,1 mnkr.

Utförarenheterna inom Avdelning egen regi har använt 12,6 mnkr beviljade stimulansmedel för ökad bemanning. Ytterligare 5,2 mnkr har finansierat innovationer, olika utbildnings- och kompetenssatsningar såsom KUS, kompetensutveckling inom demensvård samt vikarieersättning för undersköterskor som gått olika utbildningar.

Tabell 14: Nyckeltal äldreomsorg			
Verksamhet	Snitt 2017	Budget 2018	Snitt 2018
Antal personer			
Särskilt boende	516	504	525
Hemtjänst	1 445	1 400	1 425
Servicehus	255	245	225
Öppen hemtjänst:			
Hemtjänst, utförda dagtimmar/månad	44 781	43 424	43 950
Hemtjänst, utförda nattbesök/månad	3 630	3 221	3 890
larmkunder/månad	1 264	1 409	1 404
Servicehus:			
Servicehus, beviljade timmar	17 685	16 981	14 984
Dagvård, antal dagar	13 568	12 000	12 829

Beställare

Biståndsenheten visar ett underskott om 3,9 mnkr och det beror främst på ökat vårdbehov. Tabell 14 visar biståndsenhetens budgeterade insatser och utfall. Insatserna både för vård- och omsorgsboende och hemtjänst i ordinärt boende överskrider budgeterade insatser. Jämfört med budgeten minskade både boenden på och hemtjänstinsatser på servicehus. Generellt har vårdbehovet minskat jämfört med 2017, men inte till den budgeterade nivån.

Antalet personer med hemtjänstinsatser i ordinärt boende har ökat och det utfördes 1,2% hemtjänsttimmar över budgeterade timmar. I snitt fick vårdtagarna 30,8 utförda timmar per

person, i stället för beräknade 31,0 timmar och det utfördes 86,1% av de beställda timmarna. Arbetet fortlöper för att få en jämnare fördelning av biståndsbedömda timmar mellan privata utförare och Egen regis utförare vilket skulle medföra en förstärkt positiv ekonomi inom äldreomsorgen. Regelbundna uppföljningsmöten av ekonomin för samtliga medarbetare inom beställarenheten för att öka kostnadsmedvetenheten pågår kontinuerligt.

Vårdbehovet inom vård- och omsorgsboende ökade med 21 helårsplatser jämfört med budgeten. Kostnaden för en helårsplats var ca 750 tkr.

Vårdbehovet inom servicehus har minskat, men problemet med kostnader för tomgångshyror kvarstår på biståndsenheten. Dessa kostnader uppgick till 5,1 mnkr och servicehuslägenheter stod för 61% av dem.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Tabell 15: Utfall jämfört med budget (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2018		Utfall 2018		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2017
Verksamheter inkl lokaler	477,4	-79,8	495,5	-80,5	-17,4	-4,4
Ledning/biståndshandläggning	25,0	0,0	24,2	0,0	0,8	1,8
Svedmyrabadet	3,1	-0,2	3,1	0,0	-0,2	-0,1
Summa	505,5	-80,0	522,8	-80,5	-16,8	-2,7
Resultatöverföring					0,1	-0,3
Summa efter resultatdisposition					-16,7	-3,0
Avvikelse i %					-3,78%	

Verksamheten visar på ett underskott om 16,7 efter resultatöverföring. Beställarenheten redovisar ett underskott om 21,6 mnkr. En del av underskottet täcks av överskott på utförarenheterna och avdelningsgemensamma kostnader.

Underskotten beror främst på att det tilldelade fasta anslaget som ska täcka kostnader för insatser enligt socialtjänstlagen och vissa övriga kostnader ej tillräckligt täcker individuella kostnader. Under året har bland annat ett antal personer med omfattande omvårdnadsbehov/personlig assistans flyttat in i stadsdelen. Detta medför ökade och höga kostnader som inte ryms inom det fasta anslaget. Utöver dessa ärenden påverkar även höga kostnader för turbundna resor den ekonomiska utfallet.

Inom prestationsrelaterat har kriterierna för ersättning utifrån särskild redovisning ändrats, bland annat när det gäller ärenden med dubbelbemanning och ersättning har tagits bort för personer som deltar på deltid inom daglig verksamhet. Dessa förändringar har påverkat budgetutfallet negativt. Ett antal personer har även fått större stöd och omvårdnadsbehov. Beställaravdelningen arbetar kontinuerligt med att öka kostnadsmedvetenheten vid handläggning av ärenden och har tagit fram en handlingsplan över olika åtgärder för att

hantera underskott inom enheten.

Tabell 16: Nyckeltal stöd och service till funktionsnedsättning					
Verksamhet	Snitt 2017	Budget 2018	Avläsning T1	Avläsning T2	Snitt 2018
Antal personer*					
Daglig verksamhet	321	321	312	331	322
Korttidsvistelse	77	76	73	78	76
Bostad med särskild service, vuxna	151	151	150	153	152

*Principen ändrats så att avläsningssiffror redovisas

Utförarenheternas resultat

Tabell 17: Utförarenheternas resultat (mnkr)			
Verksamhet	Budget- omslutning	Resultat 2018	Resultat i % av omslutning
Gruppboheter Enskede-Årsta-Vantör	67,6	2,3	3,3%
Assistansenheten	56,4	-0,7	-1,2%
Daglig verksamhet	22,7	0,4	1,6%
Summa	146,7	1,9	1,3%

Resultatenheterna redovisar ett överskott om 1,9 mnkr. Resultatfonden minskar ändå med 0,1 mnkr på grund av att alla resultatenheter har uppnått maximalt belopp om 10% av sin omslutning i resultatfonden.

Fritid och kultur

Tabell 18: Utfall jämfört med budget Fritid och kultur (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2018		Utfall 2018		Avvikelse Netto	Avvikelse 2017
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Verksamheter inom Kultur,fritid och demokrati	65,2	-8,5	69,4	-16,3	3,6	5,5
Kulturaktiviteter och föreningsbidrag	1,3	0,0	1,3	0,0	0,0	0,5
Summa	66,5	-8,5	70,7	-16,3	3,6	6,1
Avvikelse i %					6,2%	

Verksamhetsområdet visar ett överskott om 3,6 mnkr varav 2,2 mnkr beror på att kostnader för Medborgarkontoret redovisats under administrationen, men budgeterats inom fritid och kultur. Överskottet blir därefter 1,4 mnkr. Ökade intäkter samt kostnader hänförs till projektmedel som beviljats under årets gång.

Utförarenheternas överskott beror i huvudsak på lägre personalkostnader än budgeterat samt erhållit projektmedel för aktiviteter inom fritiden.

Tabell 19: Utförarenheternas resultat (mnkr)			
Verksamhet	Budget- omslutning	Resultat 2018	Resultat i % av omslutning
Fritid område 3 (Rågsved, Hagsätra, Stacken, Stureby, Rågdalen)	9,7	9,4	96,8%
Fritid område 4 (Örby, Högdalen, Bandängen, Stamparken, Enskede)	10,0	10,1	100,7%
Fritid område 1 & 2 (Dalen, Östberga, Årsta, Backen)	7,6	7,2	93,7%
Summa	27,4	26,7	97,4%

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Tabell 20: Utfall jämfört med budget Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2018		Utfall 2018		Avvikelse Netto	Avvikelse 2017
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Arbetsmarknadsåtgärder	39,0	-10,3	40,1	-10,8	-0,6	0,0
Ekonomiskt bistånd	142,0	-25,7	132,1	-15,2	-0,6	8,1
Handläggning	46,4	-2,3	47,6	-4,1	0,6	-4,9
Summa	227,4	-38,3	219,8	-30,1	-0,6	3,2
<i>Avvikelse i %</i>					-0,3%	

Ekonomiskt bistånd inklusive handläggning visar en budget i balans.

Antalet bidragshushåll har minskat och verksamheten har fått medel i form av budgetjustering i december som täcker försörjningsstöds kostnader för ensamkommande unga vuxna som har fått tillfälligt uppehållstillstånd och omfattas av den nya gymnasielagen.

Arbetsmarknadsåtgärder visar ett underskott på 0,6 mnkr.

Tabell 21: Nyckeltal ekonomiskt bistånd		
Verksamhet	Snitt per mån 2017	Snitt per mån 2018
Antal bidragshushåll	1 113	1 078
Antal ungdomar under 25 år	103	116
Utbetalt bidrag mnkr	10,8	10,7
Utbetalt bidrag för boendekostnad, mnkr	0,7	0,6
Medelbidrag, kronor	9 438	9 907

Antalet bidragshushåll har minskat från 1 114 i början av året till 1 074 i december. Medelbidraget per hushåll har under året varit 9 907 kr vilket är 469 kr högre än 2017.

Kostnad för feriearbeten uppgick till cirka 18,1 mnkr inklusive pension till ferieungdomarna, projektledare till sommarfestivalen samt extra administrativ hjälp. Förvaltningen erbjöd 1 488 ungdomar feriearbete under sommaren och 1 273 skrev anställningsavtal. Av dessa är 662 killar och 611 tjejer. Totalt nåddes målet på 1 606 ungdomar.

Kostnaderna för arbetsmarknadsåtgärder under 2018 är 40,1 mnkr och det är en ökning med 3,6 mnkr jämfört med kostnaderna för arbetsmarknadsåtgärder förra året.

Intäkterna för arbetsmarknadsåtgärder under 2018 är 10,8 mnkr och det är en ökning med 0,6 mnkr jämfört med förra året.

Jämförelse av kostnader och intäkter med föregående år

Tabell 22 Kostnader och intäkter år 2017 och 2018 (mnkr)					
Verksamhet	Utfall 2017		Utfall 2018		Netto-förändring*
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	
Nämnd och administration	61,1	-3,5	68,9	-3,9	7,4
Individ och familjeomsorg	411,5	-134,8	366,7	-111,5	-21,5
<i>varav socialpsykiatri</i>	87,5	-16,3	84,8	-18,3	-4,7
Stadsmiljö	31,4	-6,1	37,8	-6,9	5,6
<i>varav avskrivningar och räntor</i>	9,0	0,0	9,6	0,0	0,6
Förskola	570,1	-43,8	596,4	-55,3	14,8
Äldreomsorg	1 033,7	-266,6	1 065,4	-289,1	9,1
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	513,1	-80,9	522,8	-80,5	10,1
Fritid och kultur	55,4	-8,8	70,7	-16,3	7,8
Arbetsmarknadsåtgärder	36,5	-10,3	40,1	-10,8	3,1
Ekonomiskt bistånd	178,8	-29,4	179,7	-19,3	11,0
<i>varav handläggning</i>	47,1	-3,3	47,6	-4,1	-0,3
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt drift	2 891,7	-584,1	2 948,5	-593,5	47,4
Investeringar i parker	30,6	-1,5	37,7	0,0	8,6
Övriga investeringar	4,0	0,0	11,0	-0,7	6,3

* - = *minskad nettokostnad*

Nettokostnaderna har ökat med 47,4 mnkr jämfört med 2017, vilket motsvarar ca 2,0 %. Intäkterna har ökat med 9,4 mnkr, medan kostnaderna har ökat med 56,8 mnkr.

Jämfört med utfallet för 2017 har nettokostnaderna för administrationen ökat med 7,4 mnkr. Ökningen beror bland annat på att lokalkostnader ökat med 1,7 mkr och lönekostnader har ökat med ca 5,0 mnkr på grund av att nya tjänster tillkommit med den nya organisation den 1 mars 2018 samt löneökningar. Tjänster som tillkommit är det 3 stycken inom den nya avdelningen utveckling, lokaler och stadsmiljö som har fått en avdelningschef, en biträdande

enhetschef och en assistent. Inom staben har tillkommit en säkerhetssamordnare, kvalitetsutvecklare samt jurist. Inom ekonomiavdelningen 1 controller.

Nettokostnaderna för hela individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri har minskat med 21,5 mnkr vilket motsvarar 7,8 %. Kostnaderna för individ- och familjeomsorg har minskat med 44,8 mnkr och intäkterna har minskat med 23,3 mnkr.

Kostnaderna för individ- och familjeomsorg exkl. socialpsykiatri har minskat med 42,1 mnkr och intäkterna har minskat med 25,3 mnkr. Placeringskostnaderna har minskat med 48,6 mnkr jämfört med 2017. Personalkostnader har ökat med 4,1 mnkr och kostnader för inhyrd personal har minskat med 0,7 mnkr. De minskade intäkterna beror på minskat antal ensamkommande barn vilket innebär minskade intäkter från Migrationsverket.

Inom socialpsykiatri har nettokostnaderna minskat med 4,7 mnkr, 6,6 % i jämförelse med 2017. Kostnaderna har minskat med 2,7 mnkr, 3,0 %, och intäkterna har ökat med 2,0 mnkr, 12,3 %. Detta beror på bland annat på kostnaderna för insatser på beställarenheten har minskat i jämförelse med 2017. Intäkterna har ökat då utföraren har haft en högre beläggning än 2017 på grund av att lägenheter har blivit färdigrenoverade under 2018.

Nettokostnaderna för stadsmiljö har, i jämförelse med 2017, ökat med 5,6 mnkr, 22,1 %.

Kostnaderna har ökat med 6,4 mnkr medan intäkterna har ökat med 0,8 mnkr.

Kostnadsökningen beror bland annat på införandet av två naturreservat under 2018 samt att projekten inom Grönare Stockholm har blivit fler. Intäktsökningen beror på att kostnader inom Grönare Stockholm har vidarefakturerats till Trafikkontoret. Kostnaden för räntor och avskrivningar har ökat med 0,6 mnkr då summan av de projekt som har aktiverats under året är större i pengar räknat än vad som har blivit färdigavskrivet.

Den totala nettokostnaden för förskolan har ökat med 14,8 mnkr, 2,8 %. Kostnaderna har ökat med 26,3 mnkr medan intäkterna har ökat med 11,6 mnkr. Kostnadsökningen hänförs främst till ökade personal- samt lönekostnader. Lokalkostnader för förskolan har ökat mot föregående år. Det har öppnats 3 nya förskolelokaler som medfört ökade kostnader. Dessutom Kostnader för barn i behov av särskilt stöd ökat till följd av fler barn med dessa behov. Antalet inskrivna barn har ökat jämfört med föregående år vilket medför ökade intäkter. Barnomsorgsavgifterna ökade delvis på grund av något högre barnantal men främst på grund av efterkontroller som gjorts vilket inneburit ökade intäkter.

Äldreomsorgens nettokostnader har ökat med 9,1 mnkr, 1,2 %. Kostnaderna har ökat med 3,1 %, 31,6mnkr. Personalkostnaderna har ökat med 2,1% (10,6mnkr) och beror på löneökningar. Kostnader för köp av vård och tjänster har ökat med 4,3%, 16,2 mkr vilket främst beror på ökad peng till utförare och ökat köp av insatser från andra utförare än förvaltningens egna. Intäkterna har ökat med totalt 8,4 %. Försäljningsintäkterna ökade med 11,6%, 16,2 mnkr och övriga intäkter samt bidrag har ökat med 5,0%, 6,3mnkr. De ökade intäkterna beror på ökad försäljning till andra förvaltningar, ökade bidrag samt ökade äldreomsorgsavgifter.

Nettokostnaderna för verksamhetsområdet funktionsnedsättning har ökat med 10,1 mnkr, 2,3 %, vilket beror på prestations- och prisökningar samt ökning av personalkostnader.

Kostnaderna har ökat med 9,7 mnkr och intäkterna har minskat med 0,4 mnkr.

Intäktsminskningen beror på minskat kundunderlag på Assistansenheten.

Inom fritid och kultur har nettokostnaderna ökat med 7,8 mnkr, 17%. Kostnaderna har ökat

med 15,3 mnkr medan intäkterna har ökat med 7,5 mnkr. Kostnadsökningen beror främst på satsningar för trygghetsskapande åtgärder samt även inom demokrati i samband med valåret som varit. Ökade intäkter hänförs till ökade statliga bidrag som erhållits för projekt inom kultur- och fritidsverksamheterna. En ny verksamhet har öppnats i år i samverkan med kulturförvaltningen, Östberga Kulturhus, vilket inneburit ökade kostnader samt intäkter. Lönesatsningar inom området har inneburit ökade lönekostnader.

För ekonomiskt bistånd, inklusive handläggning har nettokostnaderna ökat med 11,0 mnkr. Kostnaderna har ökat med 0,9 mnkr medan intäkterna har minskat med 10,1 mnkr. Kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd har ökat med 0,04 mnkr. Personalkostnaderna minskat med 0,1 mnkr.

För arbetsmarknadsåtgärder har nettokostnaderna ökat med 3,1 mnkr i jämförelse med 2017. Kostnaderna har ökat med 3,6 mnkr medan intäkterna har ökat med 0,5 mnkr. Det beror främst på ökade kostnader för ferieungdomar med 0,7 mnkr i år jämfört med 2017.

Jämförelse prognoser – utfall

Tabell 23: Jämförelse prognoser – utfall (mnkr)			
Verksamhet	Bokslut	T 2	T 1
Nämnd och administration	1,8	1,4	1,0
Individ- och familjeomsorg, varav	7,3	-3,3	-11,6
<i>barn och unga</i>	6,4	0,0	-7,1
<i>vuxna</i>	3,5	1,0	1,0
<i>socialpsykiatri</i>	-2,7	-4,3	-5,5
<i>resultatöverföring</i>	-0,2	1,0	1,3
Stadsmiljö	1,5	1,0	1,0
Förskola	6,7	8,9	9,4
<i>resultatöverföring</i>	5,3	3,0	2,6
Äldreomsorg	-9,2	2,8	5,8
<i>resultatöverföring</i>	3,0	2,7	2,1
Funktionsnedsättning	-16,8	-18,9	-12,7
<i>resultatöverföring</i>	0,1	0,0	0,1
Fritid och kultur	1,4	1,4	1,0
Arbetsmarknadsåtgärder	-0,6	0,0	0,0
Ekonomiskt bistånd	0,0	0,0	0,0
Slutligt resultat	-8,0	-6,7	-6,1
Förändring av resultatfond totalt	8,2	6,7	6,1

Under året har det prognostiserade underskottet före resultatfonder ökat från 6,7 mnkr vid tertiärrapport 2 till 8,0 mnkr vid bokslutet. Prognosen för resultatet efter resultatfonder har ökat från en budget i balans vid tertiärrapport 2 till ett överskott om 0,2 mnkr i bokslutet. Prognosen för resultatenheternas resultat och därmed överföring till 2019 har försämrats från underskott om 6,7 mnkr vid tertiärrapport 2 till underskott om 8,2 mnkr i bokslutet.

Större avvikelser mellan prognos vid tertiärrapport 2 och bokslut finns inom Individ och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri där det prognostiserade resultatet förbättrats med

10,6 mnkr.

Nettokostnaderna för Individ och familjeomsorgen barn och unga samt vuxna exkl. socialpsykiatrin har minskat med 10,0 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Förbättringen beror på minskade placeringskostnader inom Individ och familjeomsorgen barn och unga samt vuxna.

Resultatet på IOF Barn och unga är 6,4 mnkr bättre än prognosen i T2 vilket främst beror på fortsatt minskning av placeringskostnader inom utredningsenheten samt flera vakanta tjänster inom utredningsenheten under hösten. En annan anledning är att Migrationsverket har retroaktivt fördelat ut ett statsbidrag för ensamkommande flyktingbarn avseende 2016 och 2017 om 10,0 mnkr vilket är mer än vad som periodiserades vid bokslutet 2017. Antalet ensamkommande barn fortsätter att minska och detta resulterar i ytterligare minskade kostnader och intäkter för ensamkommande barn.

Resultatet på IOF Vuxna är 2,5 mnkr bättre än prognosen i T2 och beror främst på fortsatt minskning av placeringskostnader i behandlingshem samt minskning av placeringar i skyddat boende inom Relationsvårdsteamet.

Resultat inom socialpsykiatrin är 1,6 mnkr bättre än prognosen i T2 vilket främst beror på att utförarenheten genomfört olika åtgärder såsom effektivare schemaläggning och schemaändringar som har gett lägre personalkostnader. Intäkterna har ökat och det beror på att de lägenheter som 2017 och i början på 2018 renoverades har kunnat tas i bruk tidigare än beräknat.

Äldreomsorgens utfall blev sämre än prognostiserat i både T1 och T2. Ett ökat behov av insatser i form av insatser inom vård- och omsorgsboende ökade efter andra tertialen. Det handlar främst om dyra boendeplatser med demens inriktning. Utförarnas ekonomi försämrades succesivt under året.

Vad gäller omsorg om personer med funktionsnedsättning har underskottet mellan T1 och T2 ökat med 6,2 mnkr, mest på grund av avslag på flera särskilda redovisningar i samband med Bedömningskansliets ändrade rutiner i T2-avläsningen. Mellan T2 och bokslutet har underskottet minskat med 2,1 mnkr vilket beror på minskade placeringskostnader för beställaren och retroaktiv assistansersättning från Försäkringskassan.

Resultatenheter

Resultatenheterna minskar resultatfonderna med 8,2 mnkr till totalt 36,2 mnkr. Två enheter inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning har nått fondernas maximala nivå, om 10 % av budgetomslutningen. Dessa enheter får därför inte föra med sig hela sitt överskott till 2019. Stureby förskolor redovisar ett underskott om 2,9 mnkr samt prognostiseras ett liknande underskott under 2019. Stadens regelverk för resultatenheter säger att *"Om en resultatenhet inte har täckt uppkommet underskott senast året efter underskottet har uppkommit ska nämnden avveckla enheten i samband med verksamhetsberättelse/bokslut och underskottet täckas i bokslutet."* Utifrån att Stureby resultatenhet för närvarande ej har en tillsvidare enhetschef utan endast en tillförordnad och har ett sådant stort underskott samt en liknande prognos för 2019 ser förvaltningen en fördel i att avveckla enheten som resultatenhet redan i bokslut 2018. Underskottet finns då med i bokslut 2018 och enheten börjar från noll 2019

och kan fokusera på att få ordning på organisation och verksamhet utifrån vad som behövs för en ekonomisk stabilitet.

En sammanställning över samtliga resultatenheter finns i bilaga 01.

Investeringar

Tabell 24: Utfall jämfört med budget – Parkinvesteringar (mnkr)					
Verksamhet	Justerad budget 2018		Utfall 2018		Avvikelse Netto
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	
Backen i Östberga	5,0	0,0	5,4	0,0	-0,4
Grynkvarnsparken	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0
Egna parkinvesteringsmedel 2018	6,9	0,0	6,9	0,0	0,0
LUP-åtgärder	3,0	0,0	3,0	0,0	0,0
Bandängen	0,7	0,0	0,8	0,0	-0,1
Rågdalen	0,8	0,0	0,8	0,0	0,0
RE 18 Övrig utrustning	0,4	0,0	0,4	0,0	0,0
RE 18 Trappor	1,0	0,0	0,9	0,0	0,1
RE 18 Övrigt grönt	0,5	0,0	0,5	0,0	0,0
Klimatinvestering elcyklar egen regi	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0
Klimatinvestering LED belysning KFD	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
Klimatinvestering LED belysning egen regi	6,6	0,0	6,6	0,0	0,0
Klimatinvestering LED belysning förskola	0,9	0,0	0,9	0,0	0,0
Klimatinvestering LED belysning förvaltningshuset	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0
Klimatinvestering byte av vitvaror kultur fritid och demokrati	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0
Klimatinvestering byte av vitvaror egen regi	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0
Klimatinvestering byte av vitvaror förskola	1,7	0,0	1,7	0,0	0,0
Klimatinvestering Rågsveds fritidsgård	0,3	0,0	0,2	0,0	0,1
Trygghetsinvestering Hagsätra effektbelysning och tunnlar	1,5	0,0	1,4	0,0	0,1
Trygghetsinvestering Högdalen effektbelysning mm	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0
Trygghetsinvestering Rågsved effektbelysning mm	1,2	0,0	1,2	0,0	0,0
Trygghetsinvestering Östberga trappa Ädelstenen	1,4	0,0	0,9	0,0	0,4
Trygghetsinvestering Östberga åtgärder efter dialog	1,4	0,0	1,4	0,0	0,0
Trygghetsinvestering Dalens Allé belysning och avspärning	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0
Trygghetsinvestering Trygghetsskapande åtgärder Örby	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0
Trygghetsinvestering Ledstjärna i Högdalen	2,8	0,0	0,0	0,0	2,8
Bandängen Grönare Stockholm	0,0	0,0	0,1	0,0	-0,1
Backen i Östberga Grönare Stockholm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nya Träd Grönare Stockholm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hagdalen Grönare Stockholm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Perennplanteringar Grönare Stockholm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadsodling Grönare Stockholm	0,0	0,0	0,1	0,0	-0,1
Summa	40,6	0,0	37,7	0,0	2,9
Avvikelse i %					7,1%

Investeringar i parker

Utfallet för investeringar och reinvesteringar i parker visar ett överskott om 2,9 mnkr före ombudgetering. Ombudgetering begärs av projektet Ledstjärna i Högdalen med 2,8 mnkr. Ombudgetering sker när man inte har kunnat starta upp ett projekt och vill ha med sig budgeten till nästkommande budgetår. I detta fall så beror det på tidsaspekten då budgeten för projektet erhöles under den senare delen av december 2018. Detta innebär att förvaltningen har förbrukat den beviljade investeringsramen förutom 0,1 mnkr.

Investeringar och reinvesteringar i stadsmiljön har genomförts i hela stadsdelsområdet, bland annat i syfte att skapa platser för lustfylld och pedagogisk lek samt för att tillgänglighetsanpassa parker och lekplatser. Ombyggnationer har fortsatt i Backens-, Bandängens- och Stackens parklekar. Förvaltningen har arbetat för att områdets lekplatser och parkområden ska vara tillgängliga och trygga för framförallt barn, ungdomar och äldre. Under året har tillgänglighetsanpassande åtgärder gjorts i form av ombyggnationer av trappor och gångvägar. Murar har rustats upp. Ny utrustning till lekplatser har monterats. Utbyte av undermålig belysning på mindre planer för bollspel har fortsatt. Förvaltningen har friställt värdefulla träd och ersatt utgående träd med nya samt förnyat slitna planteringar.

Förvaltningen har även arbetat med att höja tryggheten i stadsdelen genom att trygghetsvandringar och genomföra åtgärder efter vandringarna. Åtgärder har bestått i att dels montera upp effektbelysning på mörka platser samt röja buskage där buskarna har blivit förväxta. I Blåsut parken har förvaltningen byggt ett utegym för seniorer.

Av de medborgarförslag som har mottagits och som nämnden har ställt sig positiva till har förvaltningen bland annat arbetat vidare i stadsdelen för möjligheten att utveckla Högdalstopparna till en kommunal park. Lekplatsen på Bjulevägen i Stureby har utrustats med mer ändamålsenlig utrustning. Förvaltningen har även fortsatt att utreda möjligheterna till ett bad i Årstaviken samt en vedeldad bastu.

Klimatinvesteringsmedel med 10,7 mnkr har beviljats av kommunstyrelsen. Dessa medel har använts för utbyte av gamla belysningsarmaturer till nya energibesparande LED armaturer inom avdelningen förskola, egen regi, kultur fritid och demokrati. Vidare har man använt medel till utbyte av vitvaror till mer energisnåla inom avdelningarna förskola, kultur fritid och demokrati och egen regi samt till el cyklar inom egen regi. Se slutrapportsbilagorna för klimatinvesteringarna för mer info.

Medel för trygghetsinvesteringar med 11,3 mnkr har beviljats av kommunstyrelsen. Dessa medel har använts till trygghetsskapande åtgärder i Hagsätra, Högdalen, Rågsved, Östberga, Dalens allé och Örby. Det som förvaltningen har utfört är bland annat uppmontering av effektbelysning samt att öppna upp otrygga platser, för mer info se slutrapportsbilagorna för trygghetsinvesteringarna.

Investeringar i maskiner och inventarier

Budgeten för investeringar i maskiner och inventarier har under 2018 uppgått till 12,6 mnkr. Ett överskott om 2,4 mnkr redovisas. Under året har förvaltningen investerat i inventarier till nya avdelningar inom förskolan, Högdalens vård- och omsorgsboende och Östberga kulturhus. Därutöver har det investerats i bland annat nyckelskåp inom äldreomsorgen, möbler och vitvaror till Familjens hus samt möbler och andra inventarier till förvaltningshuset. Investeringsramen har utökats under året för att investera i inventarier till

bland annat nya förskoleavdelningar och Östberga kulturhus som öppnats under året. Eftersom det har blivit förseningar i öppnandet av förskoleavdelningar samt förseningar i ett antal andra aktiviteter så har inte hela budgeten utnyttjats.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Stora projekt som inte är investeringar

Ombudgeteringar

Ombudgetering begärs om 2,8 mnkr för trygghetsinvesteringen ”Ledstjärna i Högdalen”, se bilaga Uppföljning av trygghetsinvesteringar.

Medel för lokaländamål

Analys av balansräkning

I balansräkningen redovisas stadsdelsnämndens tillgångar och skulder vid början och slutet av året. I nedanstående tabeller redovisas en sammanfattning. I bilaga 2 finns balansräkningen i sin helhet.

TILLGÅNGAR

Förvaltningens balansomslutning är 47,4 mnkr högre än 2017. Likvida medel är oförändrade. De totala kundfordringarna har ökat med 20,6 mnkr. Ökningen består till största delen av interna kundfordringar, 17,4 mnkr och beror framförallt på ökad intern försäljning inom äldreomsorgen samt projektet Stärkt tidigt stöd i samverkan inom kultur och fritid.

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter har ökat med 12,5 mnkr. Ökningen beror mestadels på upplupna intäkter för generalschablonen, visstidsanställningar samt välfärdsteknik.

Anläggningstillgångar har ökat med 35,3 mnkr som en följd av ökade satsningar inom Stadsmiljö, såsom aktiverade anläggningar i form av färdigställda parker och lekplatser, samt inventarier till nya förskoleavdelningar och Östberga kulturhus, m.m.

SKULDER & EGET KAPITAL

Leverantörsskulder har ökat med 23,9 mnkr och ökningen består främst av interna leverantörsskulder. De har ökat med anledning av större inköp av tjänster från andra förvaltningar inom äldreomsorg och funktionsnedsättning samt ytterligare lokalhyror. De upplupna kostnaderna och förutbetalda intäkterna har ökat 31,8 mnkr. Närmare 40% av ökningen beror på avsättning av generalschablonen till kommande år. Resterande ökning beror framförallt på att kostnader för LASS inom funktionsnedsättning inte fakturerats, men även utfört arbete inom stadsmiljö som inte fakturerats.

Diverse långfristiga skulder har minskat med 0,1 mnkr 2018, dessa utgörs som tidigare av miljöbilsbidrag från staten som skrivs av i takt med bilarnas avskrivning.

Eget kapital har minskat med 8,7 mnkr. Eget kapital för en stadsdelsförvaltning har inte samma innebörd som eget kapital i ett vanligt företag.

Årets återföring av resultatfonder uppgår till 8,2 mnkr. Stadsdelsförvaltningens limit för förskottskassor uppgår till 0,4 mnkr.

Tabell 25: Tillgångar (mnkr)	2018	2017
Likvida medel, klientmedel och förskottskassa	0,2	0,2
Kundfordringar, bl.a. hemservice- och barnomsorgsavgifter	59,9	39,3
Förutbetalda kostnader, bl.a. hyror och upplupna intäkter	74,0	61,5
Övriga kortfristiga fordringar	8,6	29,9
Summa omsättningstillgångar	142,7	130,9
Anläggningstillgångar	178,4	143,1
Summa tillgångar	321,1	274,0

Tabell 26: Skulder och eget kapital (mnkr)	2018	2017
Leverantörsskulder	136,1	112,2
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	110,7	78,9
Diverse kortfristiga skulder	0,4	0,2
Övriga långfristiga skulder	0,1	0,2
Summa skulder	247,3	191,5
Eget kapital	73,8	82,5
Summa skulder och eget kapital	321,1	274,0

Kvalitetsarbete

Kvalitetsutveckling

Förvaltningens systematiska kvalitetsarbete är kärnan i verksamheternas planering, uppföljning och analys. Förvaltningen har under 2018 inlett ett arbete med att utveckla strukturen och systematiken i stadsdelsförvaltningens arbete med planering och uppföljning av mål och budget. I syfte att ta fram och redovisa ännu tydligare analyser i verksamhetsuppföljningen har förvaltningen under perioden inlett ett arbete tillsammans med rådet för främjande av kommunala analyser, RKA. Tillsammans med RKA har workshops genomförts tillsammans med chefer och nyckelpersoner i förvaltningen i syfte att ytterligare förbättra förvaltningens analyser. Genom arbetet har förvaltningen i ytterligare tydliggjort styrkedjan, förbättrat målformuleringen i kommande års verksamhetsplan och skapat ett ännu större fokus på analys och resultat i uppföljningsarbetet.

Ett av avdelning förskolas utvecklingsområde under perioden har varit resultatenheternas analys av arbetssättens verkan för ökad måluppfyllnad och resultat. Inför varje avrapporteringsperiod har därför ledningsgruppen deltagit i analysworkshops med syfte att se progressionen i texter från T1 till T2. Avdelning förskola kan se att insatsen varit framgångsrik. Enheterna har analyserat resultaten i högre utsträckning och på så vis kunnat ta fram förslag på åtgärder, till exempel inom jämställdhetsarbetet. Avdelningen ser fortsatt behov av att förtydliga styrkedjan inom avdelningen och möjliggöra en ökad progression i uppföljning som bygger på resultat från föregående period. Uppföljning av resultat inom kvalitetsarbetet behöver bli mer likvärdig och kommer fortsätta under 2019. Inför kommande års verksamhetsplanering har samtliga resultatenheter inom förvaltningen enats om totalt fem gemensamma mål med indikatorer som målvärde.

Beställarenheten för äldreomsorg har genomgått en omfattande omorganisation under året. I arbetet har ett stort antal processer kvalitetssäkrat, bland annat gällande ekonomi och tillgänglighet. En extern utvärdering som genomfördes under hösten visade bland annat att tillgängligheten till enheten för samarbetspartners är ett pågående utvecklingsarbete. De nya funktionerna som inrättats kommer kontinuerligt att utvecklas för att optimera verksamhetens processer.

Innovationsprojekt

Förvaltningen har under året fortsatt sitt arbete för att säkerställa att förvaltningens verksamheter präglas av en kultur som främjar innovation. Ett gott exempel är förvaltningens verklighetslabb inom Stureby vård- och omsorgsboende som utgör ett kluster för forskning, innovation och testning av produkter. Det främjar samverkan, innovationer och forskning genom att utgöra en unik arena mellan äldre, anhöriga, personal, innovatörer, studenter och forskare. På verklighetslabbet utvecklas framtidens äldreomsorg och en levande och värdig helg och vardag för våra äldre. Flera innovationsprojekt pågår inom förvaltningen så som Smarta lås, samt inom Verklighetslabbet Stureby vård- och omsorgsboende.

Inom individ- och familjeomsorgen vuxna har bland annat en checklista för jämställt och jämlikt bemötande tagits fram och arbetet med att utveckla Globenmodellen har fortsatt.

En särskild satsning på att ensamstående kvinnor med barn, boende i Rågsved, ska bli självförsörjande, har påbörjats under året. Andelen barn i aktuella hushåll har minskat med

11 % under året. Arbetet har bland annat inneburit ett samarbete med landstingets primärvård, för att få tillstånd SIP-möten och möjlighet att erbjuda parallella arbetslivsinriktade insatser i kombination med medicinsk behandling, samt samarbete med förvaltningens stadsdelsmammor, som ett stöd i språkträning och för minskad isolering.

Deltagande i stadens kvalitetsutmärkelse

Förvaltningen har under året antagit en plan för att öka antalet enheter som är med och tävlar i Kvalitetsutmärkelsen. Planen omfattar kortsiktiga och långsiktiga mål gällande både tävlande enheter och examinatorer från förvaltningen. Under året har förvaltningen gett inspiration och stöd till enheter i samband med skrivandet av verksamhetsplan, bland annat genom att enhetschefer och medarbetare bjudits in till en inspirationsträff om Kvalitetsutmärkelsen. Vid Ledningsforum i november (där samtliga av förvaltningens chefer deltar) gavs cheferna en inspirerande presentation om fördelarna med att delta i kvalitetsutmärkelsen. Tävlande enheter intervjuades och fick berätta om upplevelsen som tävlande. Som stöd i att skriva tävlingsbidragen har förvaltningen lagt in fasta rubriker under inledningen till enheternas verksamhetsplaner med hjälptexter. Dessa har koppling till frågor i anvisningarna till Kvalitetsutmärkelsen. Stöd och återkoppling ges av examinatorer från förvaltningen under skrivprocessen med tävlingsbidragen.

Under 2018 deltog fyra av förvaltningens enheter i kvalitetsutmärkelsen och Kostenheten vann kvalitetsutmärkelsen i klassen Äldreomsorg för sitt genomtänkta och systematiska arbetssätt med ett tydligt och motiverande ledarskap.

Synpunkter och klagomål

Avdelning	Förskola	KFD	loF BoU	loF vuxna	Egen regi	Beställaravd
Antal beröm	939	301	762	26	947	8
Antal synpunkter/klagomål inlämnade av:						
Brukare	254	17	43	86	244	5
Anhörig			7	13	155	11
Annan	17	1	1	10	96	5
Summa						
Kategorier						
Bemötande	64		3	32	75	11
Tillgänglighet		5	11	39	34	4
Kontinuitet	5			2	10	1
Kompetens	14			7	8	1
Brister i information	81	1		12	9	2
Utebliven/försenad insats	2		14	17	66	4
Felaktigt utförd insats	21		4	13	58	0

Avdelning	Förskola	KFD	lof BoU	loF vuxna	Egen regi	Beställaravd
Felaktigt beslut	11		6	10	10	0
Fysisk miljö	32	9		1	20	0
Annat	23	8	1	5	97	4

Individ och familjeomsorgen vuxna

Inom individ och familjeomsorgen vuxna behandlas klagomål på APT och återkopplas alltid till den som klagat. Bland åtgärder som vidtagits under året är genomgång av handläggares arbetssituationer utifrån klagomål på tillgänglighet, biträdande enhetschef och medarbetare har haft gemensamma besök med de brukare som har framfört synpunkter på bemötandet.

Avdelning egen regi

Egen regi arbetar kontinuerligt med att återkoppla i samband med klagomål, både skriftligt och muntligen. Klagomålen har bidragit till att verksamheten utvecklas genom exempelvis att samtal förts med personal kring bemötande och rutiner har uppdaterats. Klagomål som återkommit är personalens bemötande, måltidssituationen och brister i utförandet, men enheterna fick också beröm kring dessa delar i verksamheten. Kostenheten har fått in beröm dagligen i restaurangen gällande hur maten smakade och de trevliga lokalerna.

Individ och familjeomsorg barn och unga

Berörd enhetschef återkopplar alltid till den som klagat och försöker förklara omständigheterna eller ta till sig av klagomålet. Många av klagomålen handlar om bristande tillgänglighet, vilket berör de verksamheten som har specifika telefontider.

Beställaravdelningen

Synpunkter och klagomål som kommer in till beställaravdelningen kommuniceras med berörd handläggare och återkopplas till arbetsgruppen på APT. De som uppgivit namn och kontaktuppgifter får ett svar från berörd enhet. De synpunkter som kommit in under 2018 har bland annat varit beröm för handläggarens goda information och bemötande. De klagomål som lämnats har också handlat om bemötande och med missnöje över ett negativt beslut.

Kultur fritid och demokrati

Inkomna klagomål behandlas på APT och återkoppling sker till den som lämnat in klagomålet om det är möjligt. Då en hel del klagomål har handlat om tillgänglighet och den fysiska miljön är det särskilt angeläget att kartlägga tillgänglighetsbrister på alla enheter.

Övrigt

Brukarundersökningar, inspektioner, granskningar och lex Sarah

Resultaten från årets brukarundersökning i förskolan, visar att nöjdheten generellt sett har minskat. Det gäller även totalt i stadens kommunala förskolor. Trots minskningen visar enkätsvaren för förvaltningens förskolor på ett bra resultat. KF indikatorn mäter andelen nöjda (betyg 4+5) svar på frågan *Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola* och mäts i skalan 0-100. Indikatorn har gått ner från 87 till 84 men ligger i paritet med stadens resultat som är 85 jämfört med 88 föregående år.

Varje enhet har tagit fram en handlingsplan utifrån årets resultat där styrkor och utvecklingsområden lyfts fram. Resultatet i respektive enhet har också kommunicerats med vårdnadshavarna under året. Enheterna utgår från undersökningens resultat och tar hänsyn till aktuella förbättrings- /utvecklingsområden då de utformar sina lokala verksamhetsplaner för nästkommande år. Avdelningen ansvarar för uppföljning av enheternas handlingsplaner utifrån brukarundersökningen. Det sker genom avstämning mellan enhetschef och avdelningschef, på dialogmöten samt genom uppföljningar i det systematiska kvalitetsarbetet.

Exempel på förbättringsområden till nästa år är att se över den pedagogiska miljön samt information till och kommunikation med vårdnadshavare. Avdelning förskola kommer bland annat att arbeta med undervisning i förskola, genom deltagande i forskningsprogrammet Flerstämig undervisning och implementering av den reviderade läroplanen

Avdelning egen regi har utrett tio lex Sarahrapporter under året som övervägande handlat om brister i bemötande och utförda insatser. Förbättringsåtgärder som vidtagits är bland annat förtydligade rutiner, samtal med berörda medarbetare, brukare och anhöriga, samt reviderad dokumentation för den enskilde.

Resultatet från den centrala brukarundersökningen för förvaltningens äldreomsorgsverksamheter visar att arbetet med tillgänglighet, trivsamhet i gemensamma utrymmen och bemötande gett gott resultat. Verksamheterna behöver arbeta vidare med maten och måltidssituationerna. Under 2019 kommer förvaltningens dietist arbeta systematiskt med att höja kvaliteten på mat och måltider, samt Kostenheten kommer att anordna temaveckor i samarbete med dietist och särskilda boenden.

Arbetsmiljöverket har gjort ett flertal inspektioner vilket har lett till revidering av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Avdelning egen regi har anordnat 4 utbildningstillfällen i KIA (incidentrapporteringsprogram) för skyddsombud och chefer, vilket var uppskattat och har lett till fler inrapporteringar.

Individ och familjeomsorgen vuxna har under året utrett tre lex Sarahrapporter som handlat om brister i handläggningen och utförande av insats. Ingen av utredningarna har påvisat allvarligt missförhållande eller påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande och har inte anmälts till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Åtgärder som vidtagits är bland annat genomgång av gällande rutiner och förtydligande av uppdrag.

Redovisning av genomförda egenkontroller och/eller internkontroller

Avdelning egen regi har genomfört egenkontroller i alla verksamheter vad gäller hantering av

privata medel, nyckelhantering, följsamhet av basala hygienrutiner, samt systematiskt brandskyddsarbete för att säkra arbetssätt, metoder och rutiner. Resultatet visar att verksamheterna har inarbetade rutiner och har en fungerande planering av årets egenkontroller.

Inom ramen för väsentlighets- och riskanalysen (VOR) har beställarenheten funktionsnedsättning och socialpsykiatri genomfört två separata granskningar för att säkra barnperspektivet i utredningarna.

Resultaten visar överlag att flickor och pojkars behov av stöd och information tillgodoses i utredningarna, men att det finns utvecklingsområden. Bland annat framgick inte alltid av dokumentationen hur den vuxne sökandes situation och insatser påverkade barnet i vuxenärenden. Utifrån granskningarna har enheten utvecklat arbetet med information till barn ytterligare och barnhandläggarna har utvecklat barns delaktighet i möten under handlägningsprocessen. Enheten har också utifrån granskningen förändrat rutinen vid ärendedragningen för att stärka barnperspektivet.

Individ och familjeomsorgen vuxna har genomfört internkontroller av att barnens situation beaktas i utredningar och beslut som fattas, upprättande av förändringsplaner samt att alla kontroller som är nödvändiga för att fatta beslut om ekonomiskt bistånd är genomförda.

En utveckling har skett när det gäller att beakta barns perspektiv i utredningar och när beslut fattas. Inom missbruksvården tillfrågas alla brukare om föräldraskap och 80 % av alla utredningar har en tydlig barnanalys, vilket innebär en förbättring under året.

Antalet upprättade förändringsplaner inom försörjningsstödet har ökat från 42 % vid T2 till 60 % vid årets slut.

Handläggaren för felaktiga utbetalningar (FUT) har kontrollerat slumpvis utvalda ärenden varje månad. De brister som framkommit vid kontrollerna har återkopplats till socialsekreterarna.